

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА МАЛИ ИЂОШ
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ МАЛИ ИЂОШ**

Председник Скупштине Општине: _____

Пал Карољ

БРОЈ: 06-2-32-1/2009-02

ДАНА: 07.12.2009. година

**ПРОСТОРНИ ПЛАН
ОПШТИНЕ МАЛИ ИЂОШ**

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ - НОВИ САД

Е - 2182

ОДГОВОРНИ ПЛАНЕР

в.д. ДИРЕКТОР

Смиљка Протић, дипл.инж.арх.

Владимир Зеленовић, дипл.инж.маш.

Нови Сад, децембар 2009. година

**НАЗИВ
ДОКУМЕНТАЦИЈЕ:** ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ МАЛИ ИЂОШ

**ПРЕДСЕДНИК
ОПШТИНЕ:** Роберт Чоре

**НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ:
ПЛАНА** ЈП Завод за урбанизам Војводине, Нови Сад
Железничка 6/III

в.д. ДИРЕКТОР: Владимир Зеленовић, дипл.инж.маш.

Е –БРОЈ: 2182

**ОДГОВОРНИ
ПЛАНЕР:** Смиљка Протић, дипл.инж.арх.

СТРУЧНИ ТИМ: Смиљка Протић, дипл.инж.арх.
Љиљана Јовичић Малешевић, дипл.екон.
Милко Бошњачић, инж.геод.
Зоран Кордић, дипл.инж.саобр.
Милан Жижић, дипл.инж.маш.
Зорица Санадер, дипл.инж.електр.
Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.
Славица Пивнички, дипл.инж.пејс.арх.
Љубица Протић Еремић, дипл.инж.хорт
Оливера Добривојевић, дипл.прос.планер
Ангелина Богојевић, дипл.инж.арх.
Оливера Његомир, дипл.мат.
Елеонора Апро, дипл.инж.арх.
Злата Хома Будински, геод.техн.
Дејан Илић, арх.техн.
Радојка Мишић, арх.техн.
Драгана Матовић, оператер
Аљоша Дабић, копирант

**КОНСУЛТАЦИЈЕ
И САРАДЊА:** Жељко Берић, дипл.инж.мелио.
Дејан Петровић, дипл.инж.шум.

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД.....	1
I. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ.....	4
1. ОБУХВАТ И ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	4
2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА	4
3. РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ И МЕЃУОПШТИНСКА САРАДЊА	15
4. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ СА ОЦЕНОМ, ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ ПОДРУЧЈА.....	17
4.1. Географски положај.....	17
4.2. Природни услови	18
4.3. Становништво.....	26
4.4. Привредне делатности	29
4.5. Просторни развој, мрежа насеља и организација јавних служби	40
4.6. Инфраструктурни системи	43
4.7. Заштићена природна добра	49
4.8. Заштићена непокретна културна добра	50
4.9. Заштита животне средине.....	52
5. SWOT АНАЛИЗА	54
II. ПРЕДЛОГ ОСНОВНИХ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА РАЗВОЈА	56
1. ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА	56
2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА.....	57
III. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА	62
1. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА.....	62
2. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ	64
3. РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ	64
3.1. Пољопривреда.....	64
3.2. Шуме, шумско земљиште и ваншумско зеленило.....	67
3.3. Лов и ловна подручја	68
3.4. Индустрија и МСП	68
3.5. Туризам.....	70
4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ФУНКЦИОНАЛНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА, МРЕЖА НАСЕЉА И ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ.....	71
5. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	72
5.1. Саобраћајна инфраструктура	72
5.2. Водопривредна инфраструктура	74
5.3. Енергетска инфраструктура	81
6. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА.....	83
7. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	84
8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	85
9. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ.....	88
10. ПРОСТОРНЕ ЦЕЛИНЕ И КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА.....	90

IV. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА	93
1. ОПШТИ УСЛОВИ, МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА НЕПОСРЕДНУ ПРИМЕНУ ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА У УРБАНИСТИЧКИМ ПЛАНОВИМА НАСЕЉА И ДРУГИХ ТЕРИТОРИЈАЛНИХ ЦЕЛИНА.....	93
2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊЕ У АТАРУ.....	96
3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПРОСТОРА НА ГРАЂЕВИНСКОМ ЗЕМЉИШТУ ОПШТИНЕ МАЛИ ИЂОШ	119
4. ОСНОВЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА	121
V. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	122
1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА.....	122
2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА.....	124
3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА	124
VI. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	126

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

Ред. број	Назив карте	Размера
Реферална карта 1.	Намена простора	1 : 50 000
Реферална карта 2.	Мрежа насеља, функција јавних служби и инфраструктурних система	1 : 50 000
Реферална карта 3.	Природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара	1 : 50 000
Карта 4.	Намена простора, мрежа насеља, јавне службе, инфраструктурни системи, природни ресурси, заштита животне средине и природна и културна добра (синтезна карта)	1 : 50 000

Списак табела, графикана, слика и карти

Табела бр. 1: Заступљеност педолошког типа земљишта	24
Табела бр. 2: Кретање укупног броја становника	27
Табела бр. 3: Број домаћинства	28
Табела бр. 4: Народни доходак по делатностима, 2005 година	33
Табела бр. 5: Народни доходак по облицима својине, 2005 година	33
Табела бр. 6: Структура коришћења земљишта по категоријама	34
Табела бр. 7: Заступљеност шума и шумског земљишта у општини М. Иђош ..	36
Табела бр. 8: Опремљеност станова инфраструктуром	42
Табела бр. 9: Интегрална SWOT анализа Општине	55
Табела бр. 10: Преглед по насељима броја становника и домаћинства	64
Табела бр. 11: Заступљеност јавних служби по насељима (постојеће-планирано)	72
Графикон бр. 1: Кретање укупног броја становника	27
Графикон бр. 2: Кретање укупног броја домаћинства	28
Графикон бр. 3: Кретање укупног броја становника и домаћинства	29
Слика бр. 1: Региони Србије, Мађарске и Румуније	16
Слика бр. 2: Геолошка карта Војводине	19
Слика бр. 3: Хидрогеолошка карта Војводине	22
Слика бр. 4: Сеизмолошка карта Војводине	23
Слика бр. 5: Педолошка карта Општине	26
Слика бр. 6: Број запослених лица по општинама у Војводини	30
Слика бр. 7: Народни доходак по становнику по општинама у Војводини	31
Карта бр. 1: Положај општине Мали Иђош у Републици Србији (иза 3. стр)	
Карта бр. 2: Положај општине Мали Иђош у саобраћајној мрежи АПВ (стање 2008. године) (иза 3. стр)	
Карта бр. 3: Извод - Просторни план подручја инфраструктурног коридора ауто-пута Е-75 Суботица-Београд (Батајница) (иза 8. стр)	
Карта бр. 4: Просторне целине коришћења земљишта (иза 94. стр)	

На основу члана 35. став 9., члана 215. став 6. и члана 216. став 2. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09) и члана 31. став 1. тачка 6. Статута општине Мали Иђош ("Службени лист општине Мали Иђош", бр. 13/2008 – пречишћен текст), по прибављеном мишљењу на 3. седници Комисије за планове, Скупштина општине Мали Иђош на седници дана 07.12.2009. године доноси:

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ МАЛИ ИЂОШ

УВОД

Изради Просторног плана општине Мали Иђош до 2025. године приступило се на основу Одлуке о изради Просторног плана општине Мали Иђош до 2025. године ("Службени лист општине Мали Иђош", број 6/07), чији је саставни део Програм за израду Просторног плана општине Мали Иђош.

Послови израде Просторног плана поверени су ЈП "Завод за урбанизам Војводине" Нови Сад.

Израда Просторног плана општине Мали Иђош започета је у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 47/03 и 34/06) и Правилника о садржини и изради планских докумената ("Службени гласник РС", број 60/03), у складу са чиме је израђена Стратегија развоја планског подручја, као прва фаза израде Плана и Предлог плана који је упућен на јавни увид.

У међувремену је ступио на снагу Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09-исправка). У складу са чланом 215. став 6. Закона, поступак израде и доношења просторног плана започет пре ступања на снагу овог закона, за који је обављен јавни увид, окончаће се по прописима по којима је започет.

Према упутству Министарства животне средине и просторног планирања број: 011-00-00363/2009-07, од 19.10.2009.године, поступак доношења Просторног плана општине Мали Иђош наставља се по прописима по којима је започет. Пре објављивања плана у службеном гласилу, потребно је прибавити сагласност министра надлежног за послове просторног планирања и урбанизма, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 47/03 и 34/06).

Приликом израде **Просторног плана општине Мали Иђош**, као и претходно урађене **Стратегије просторног развоја**, основе су биле:

- интерпретације резултата анализе постојеће документације за планско подручје по различитим областима;
- опис стања, потенцијала и ограничења на планском подручју;
- предлог основних и посебних циљева;
- предлог основних правила коришћења, уређења, заштите и развоја планског подручја;
- могућност решавања конфликта у простору на принципима одрживог развоја;
- смернице за избор приоритета и приоритети развоја.

Правни основ за израду Просторног плана је:

Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 47/03 и 34/06), којим је прописано да се "Просторни план општине доноси за подручје општине", и Правилник о садржини и изради Планског документа ("Службени гласник РС", број 60/03).

Просторно планска решења усклађена су са:

- Просторним планом Републике Србије ("Службени гласник РС", број 13/96),
- Просторним планом подручја инфраструктурног коридора ауто-пута Е-75 Суботица-Београд (Батајница) ("Службени гласник РС", број 69/03),
- Закон о регионалном развоју ("Службени гласник РС", број 51/09)
- Закон о локалној самоуправи ("Службени гласник РС", број 129/07)
- Закон о пољопривреди и руралном развоју ("Службени гласник РС", број 41/09)
- Законом о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", бр. 62/06, 65/08 и 41/09),
- Законом о водама ("Службени гласник РС", број 46/91, 53/93, 54/96 и 101/05),
- Законом о јавним путевима ("Службени гласник РС", бр. 101/05 и 123/07),
- Законом о железници ("Службени гласник РС", број 18/05),
- Законом о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09),
- Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Законом о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09);
- Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Закон о заштити природе ("Службени гласник РС", број 36/09);
- Законом о експропријацији ("Службени гласник РС", бр. 53/95 и 20/09);
- Законом о одбрани ("Службени гласник РС", број 116/07);
- Законом о геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", бр. 44/95 и 101/05);
- Законом о републичком сеизмолошком заводу ("Службени гласник РС", бр. 71/94);
- Законом о телекомуникацијама ("Службени гласник РС", бр. 44/03 и 36/06);
- Законом о заштити од пожара ("Службени гласник РС", бр. 37/88 и "Службени гласник РС" бр. 53/93, 67/93, 48/94, 101/05);
- Законом о туризму ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Законом о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 84/04);
- Законом о културним добрима ("Сл. гласник РС", бр. 71/94);
- Законом о шумама ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 83/92, 54/93, 60/93, 54/96 и 101/05);
- Уредбом о утврђивању водопривредне основе Републике Србије ("Службени гласник РС", број 11/02);

- као и другим законима и прописима који регулишу услове и начин уређења простора и изградњу објеката.

Стратешке програмске активности општине Мали Иђош траба да буду усклађене са активностима и мерама стратешких докумената Републике Србије и АП Војводине¹.

Стратешка документа на нивоу Републике Србије:

- Национална стратегија одрживог развоја ("Службени гласник РС", број 57/08)
- Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", број 21/07)
- Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године ("Службени гласник РС", број 4/08)
- Стратегија развоја туризма Републике Србије ("Службени гласник РС", број 91/06)
- Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године ("Службени гласник РС", број 99/06)
- Стратегија развоја шумарства Републике Србије ("Службени гласник РС", број 59/06)
- Стратегија развоја пољопривреде Србије ("Службени гласник РС", број 78/05)
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године ("Службени гласник РС", број 44/05)
- Програм оставаривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 17/07 и 73/07)
- Национална стратегија управљања отпадом (2005.)
- Национална стратегија за младе ("Службени гласник РС", број 55/08)
- Стратегија развоја социјалне заштите ("Службени гласник РС", број 108/05)
- Стратегија развоја образовања одраслих у Републици Србији ("Службени гласник РС", број 1/07)
- Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији ("Службени гласник РС", број 1/07)
- Стратегија развоја здравља младих у Републици Србији ("Службени гласник РС", број 104/06)
- Стратегија развоја конкуретних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године ("Службени гласник РС", број 3/08)

Такође, у овај План уграђене су смернице и стратешка опредељења из програма и смерница ЕУ.

Програм развоја општине Мали Иђош

Као једна од полазних основа у изради Просторног плана општине Мали Иђош посебно у делу избор приоритета развоја коришћен је Програм развоја општине Мали Иђош 2008-2012. / Републички завод за развој, Београд, 2008.

¹ Програм развоја Мали Иђош 2008.-2012. година, Републички завод за развој, Београд, 2008.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ОБУХВАТ И ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обухват Просторног плана општине Мали Иђош одређен је површинама територија целих катастарских општина административне општине Мали Иђош, укупне површине од око 181 km² или 18116,25 ha. У обухвату су три насеља, и то Фекетић, Мали Иђош и Ловћенац.

Општина Мали Иђош састоји се од три катастарске општине: КО Ловћенац, КО Мали Иђош и КО Фекетић. Општина Мали Иђош по површини спада у најмање у Војводини (мање од ње су само три општине: Темерин, Бачки Петровац и Сремски Карловци).

Граница подручја обухваћеног израдом Просторног плана општине Мали Иђош (у даљем тексту: План), утврђена је Одлуком о изради Просторног плана општине Мали Иђош ("Службени лист општине Мали Иђош", број 6/07) и доноси се за подручје општине састављено од три катастарске општине: КО Фекетић, КО Ловћенац и КО Мали Иђош. Одлука је саставни део овог Плана.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

Основни плански документи вишег реда чија се решења разрађују овим Планом је **Просторни план Републике Србије**. Обзиром да кроз општину Мали Иђош пролази коридор Е-75, а да је урађен Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75 Суботица-Београд (Батајница) "Службени гласник РС", бр. 69/2003 његове смернице су уграђене у овај План.

И Извод из Просторног плана Републике Србије

У области развоја **становништва** основни циљ је равномернији територијални размештај становништва и његово интензивније обнављање, односно повећање удела млађих популација у миграционим подручјима и подручјима са високим индексом старења, путем комбинованих и усклађених мера демографске политике и политике регионалног развоја.

Просторним планом Републике Србије насеље Мали Иђош остаје **центар општине**, са припадајућим функцијама општинског центра.

Његово функционално подручје поклапаће се са општинским границама, осим за функције саобраћаја, производње (агроиндустријски комплекс, мала привреда) и транзитног туризма. У задовољавању потреба вишег реда подручје Малог Иђоша припада **функционалном подручју регионалног центра Суботица и макрорегионалном центру Новом Саду**.

Општина Мали Иђош се према одредбама ПП Републике Србије налази у појасу **интензивног развоја првог значаја**, што ствара добре развојне могућности у наредном периоду (са перспективом да центар општине у будућности постане **мали индустријски центар** са 1000-5000 запослених).

У области **пољопривреде** подручје општине Мали Иђош се налази у ратарско-сточарском макрорејону са површинама погодним за наводњавање, што представља значајне могућности за развој ових грана пољопривреде. Овај рејон поседује добре потенцијале за вођење економски ефикасне и разноврсне ратарске, воћарско-виноградарске, повртарске и сточарске производње.

У оквиру развоја **туризма** и организације туристичког простора на територији Републике Србије, Просторним планом Републике Србије су утвђене туристичке зоне и регије, као и приоритети развоја туристичке понуде. Подручје општине Мали Иђош у погледу туризма, припада туристичкој регији Горња Тиса у оквиру северне туристичке зоне, при чему је као водећа туристичка активност дефинисана еколошка, ловна и сеоска, док су остале летња рекреација. Такође, Мали Иђош обзиром да се налази на транзитно-туристичком правцу ауто-путу Е-75 међународног ранга, представља и значајан туристичко саобраћајни центар.

На основу ППР Србије, основни циљеви у **шумарству** су унапређење стања и повећање површина под шумама.

Просторним планом општине потребно је утврдити нове површине под шумама и шумским земљиштем.

Пошумљавање се може спровести на земљиштима слабијег бонитета пољопривредног земљишта, у оквиру јаловишта, у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница и у оквиру изворишта вода.

Према Просторном плану Републике Србије на територији Војводине која је дефицитарна шумама, потребно је повећати степен шумовитости са садашњих 6,8% на 14,3%, односно за подручје Северне Бачке (где је и општина Мали Иђош) са 4,7% на 10,1%.

Основни правци развоја **ловства** према Просторном плану Републике Србије су:

- Повећање бројности популације ситне и крупне дивљачи, нарочито аутохтоних и економски највреднијих врста (јелен, срна, дивља свиња),
- Побољшање структуре (полне и старосне) популације крупне дивљачи и квалитета трофеја и
- Очување ретких и угрожених врста.

Концепцијом ПП Републике Србије простор општине Мали Иђош у планском периоду у домену саобраћајне инфраструктуре биће опслужен са два вида **саобраћаја (друмски, железнички)**.

Овим планом у домену друмског саобраћаја је дефинисан ауто-путски коридор државног пута I реда бр. 22, (коридор X, крак коридора Xb E-75), Нови Сад- Суботица који омогућује везе са окружењем на највишем нивоу саобраћајне услуге преко петље Фекетић.

На простору општине Мали Иђош пружа се и државни пут I реда бр. 22.1 који дијаметрално пресеца овај простор и преко њега се остварују везе са Новим Садом и субрегионима. Овај саобраћајни капацитет је један од основних саобраћајних капацитета овог простора који кумулише сва интерна кретања и води их до жељених одредишта.

ПП Републике Србије планира на овом простору пружање државног пута II реда бр. 118, као саобраћајни капацитет овог простора из мреже државних путева II реда –

регионалних путева, који ће кумулисати и усмеравати све саобраћајне манифестације које ће се јавити у оквиру овог дела општинског простора ка југозападу – општинама Врбас и Кула.

Просторним планом Републике Србије планиран је и развој железничке инфраструктуре на простору општине Мали Иђош. Конкретно, на овом простору, планирана је модернизација железничких капацитета-пруге према европским стандардима, тако да се она уклопи у укупни регионални развој, као један од основних видова саобраћаја при превозу масовних роба.

ПП Републике Србије својом концепцијом препоручује становницима општине Мали Иђош да при превозу масовних роба користе РТЦ у Новом Саду и уз интегрално повезивање друмског и железничког саобраћаја остваре смањење трошкова превоза.

Ваздушни саобраћај у оквиру ових простора није присутан, тако да није ни третиран у оквиру ПП Републике Србије.

Коришћење и заштита вода и водопривредна инфраструктура - Према Просторном Плану Републике Србије и према Водопривредној основи Србије, предметни простор припада Бачком регионалном систему за водоснабдевање. Основно извориште овог система су алувијалне издани Дунава на сектору од Бездана до Богојева и коришћење вода основног водоносног комплекса. За задовољење потреба насеља у Бачком систему могу се користити и речне воде Дунава (непосредно или упуштањем у подземље), уколико је квалитет истих задовољавајући. Овим системом снабдевала би се насеља у општинама: Апатин, Сомбор, Оџаци, Бач, Кула, Мали Иђош, Бачка Топола, Врбас, Србобран, Бечеј и Нови Бечеј, алтернативно снабдевала би се и насеља општине Суботица. Поред повезивања са Новосадским системом, овај систем је повољно повезати са системом горње Тисе преко Бачке Тополе и Суботице, односно преко Бечеја и Аде. Очекује се остварење међудржавне сарадње којом би се регулисао квалитет вода Дунава.

У снабдевању насеља водом, приоритетно и максимално биће коришћена локална изворишта подземних и површинских вода, а недостајуће количине биће обезбеђиване из великих регионалних система, са ослањањем на изворишта која су законом заштићена од загађења. Вода за технолошке потребе биће захватана, по правилу, из водотокова. Локална изворишта остају у употреби до рационалних лимита.

Предметни простор припада Бачком регионалном систему коришћења, уређења и заштите речних вода. На простору Бачке основну хидролошку мрежу чине контурни водотоци, са речним акумулацијама узводно од брана на Дунаву и Тиси, затим изграђени канали и објекти (уставе, преводнице и црпне станице вишенаменског регионалног Хидросистема ДТД) и равничарске акумулације, канали, црпне станице и уставе вишенаменског регионалног Хидросистема "Северна Бачка". Комплексном и јединственом систему природних и вештачких водотока припадају и водотоци: Бајски канал, Мостонга, Чик, Криваја, Јегричка и други, који су сви међусобно воднорегимски усаглашени.

Бачки систем ће се у будућности постепено проширивати и на северни део Бачке (подсистеми "Тиса-Палић", "Плазовић", "Телечка", "Мали Иђош" итд). Систем се реконструише (повећање проточности делова основне каналске мреже, повећање капацитета водозахвата итд.), а комплетира се и са низом постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), којима се штити квалитет воде у систему. Стање пречишћавања вода је доста отежано с обзиром на велике количине органских материја које се продукују од стране градова, прехранбене индустрије и пољопривреде.

Као повољна могућност, исказује се регионално прикупљање и пречишћавање отпадних вода и потом упуштање у веће водотоке ван успорних зона. Системи прикупљања вода дуж старог канала (Кула, Врбас, Србобран, Бачка Топола, Мали

Иђош) и дуж Тисе (Чока, Сента, Ада, Бечеј, и Нови Бечеј са прикључењем Темерина), после биолошког пречишћавања упуштали би се у Тису, низводно од бране.

Режим рада канала ДТД треба одржавати тако да се, поред подмирења потреба у води и омогућавања пловидбе, обезбеде повољни услови за заштиту квалитета вода.

За потребе наводњавања, снабдевање индустрије водом и друге намене, предвиђен је (и делимично изграђен) већи број мањих акумулација које би поред акумулисања вода, служили као ретенциони базени за допрему вода из Дунава и Тисе, уз адекватне мере заштите, како би се квалитет вода у њима задржао у одговарајућим границама.

У погледу канала ДТД, да би се побољшале његове функције потребно је повећати проточност ОКМ-а. У вези с тим и повећати капацитете захвата воде, а код гравитационих захвата предузети мере на спречавању увлачења вученог наноса у ОКМ. Такође, потребно је режим рада ОКМ-а, поред потреба корисника вода, прилагодити и потребама заштите вода. На одређеним објектима и већим речним токовима потребно је омогућити рекреацију на води.

Према ППРСрбије са аспекта коришћења **енергетских извора** (нафта, природни гас, геотермалне воде), општина Мали Иђош спада у перспективно подручје.

Услови и смернице које се односе на развој **енергетске инфраструктуре** на основу Просторног плана Републике Србије односе се на:

- Побољшање квалитета рада и поузданости постојеће гасне мреже, као и даљи развој тих система/мрежа;
- Рационално коришћење и штедња необновљивих ресурса и штедња произведене енергије;
- С обзиром на енергетску зависност региона, посебну пажњу посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених подручју (енергија ветра и сунца, биомаса и биогаз), имајући све време потребу за енергетском ефикасношћу;
- Смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште итд.) и предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програми рекултивације/ревитализације, отклањање штета итд.).
- ПП РС обухваћена је преносна мрежа 220 kV и 400 kV електроенергетског система, док се мрежа од 110 kV, као и мрежа нижег напона обрађује кроз регионалне и друге просторне планове нижег нивоа.

Преносна мрежа се планира у складу са:

- Сагледавањем простора потрошње електричне енергије и снаге, како укупне тако и по појединим подручјима;
- Изградњом нових производних капацитета;
- Резултатима студијских истраживања и дугорочног сагледавања мреже.

Имајући у виду трајање објеката преносне мреже 110 kV, 220 kV и 400 kV, планира се значајни обим ревитализације делова мреже, уз уважавање свих техничких критеријума и перспективе појединих постројења.

У просторним плановима нижег реда биће резервисан простор за далеководе и постројења преносне и дистрибутивне мреже.

Развој и унапређење **телекомуникационог система** у општини Мали Иђош, реализоваће се у складу са просторно-функционалном територијализацијом Републике, а на основу утврђених планова развоја појединих телекомуникационих оператера. Ради ефикаснијег и бржег развоја, као и ангажовања свих потенцијалних извора финансирања, приступиће се:

- Даљој демонополизацији телекомуникационог тржишта;

- Изградњи нових капацитета (као што су оптички каблови), где год је то могуће, економски оправдано и у интересу Републике Србије, односно општине Мали Иђош, а посебно код изградње транспортне мреже и магистралне кабловске дистрибутивне мреже;
- Заједничким улагањима појединих телекомуникационих оператера, а на бази усаглашених планова развоја;
- Обезбеђивању широкопојасног приступа.

У погледу обезбеђења простора за потребе телекомуникационог система потребно је:

- Обезбедити простор за поштанске и телекомуникационе објекте у центру насеља;
- Обезбедити коридор за телекомуникационе каблове дуж нових и постојећих путева, посебно оних који се поклапају са магистралном мрежом;
- Осигурати простор за РР везе.

Будући телекомуникациони систем састојаће се од три функционалне целине:

- Комутирана мрежа на бази савремених дигиталних комутационих система великог капацитета и моћних ресурса процесорског управљања. Пружање телекомуникационих услуга из сервиса састојаће се у давању услуга коришћењем мултисервисних платформи. Мултисервисне платформе ће садржати Tripl Pley*voice, video, data преко (DSLAM) уређаја користећи ADSL+2+део мултисервисне платформе.
- Транспортна мрежа у складу са најновијим трендовима светских достигнућа, мора имати прстенасту структуру;
- Медијуме преноса у свим транспортним нивоима представљаће оптички каблови телекомуникационих система са тенденцијом простирања до корисника (FTTH), затим РР везе мобилне телефоније, као и радио дифузија.
- Поштански саобраћај: критеријум - 1 шалтер на 2.500 становника.

У области **заштите природних добара**, према Просторном плану Републике Србије утврђују се:

- Циљеви заштите посебних природних вредности,
- Циљеви заштите биодиверзитета и
- Посебни циљеви

Регионални приоритет заштите природних добара има интензивна заштита водних токова, обалних подручја, заслањених терена и подручја са аутохотним шумама.

У смислу **заштите непокретних културних добара** за ово подручје важе основни циљеви, начела и мере заштите утврђени Просторним планом Републике Србије.

Основни циљеви заштите непокретних културних добара су:

- очување темеља и материјалне баштине националне културе и других култура које су се развијале на тлу Републике Србије;
- организовано развијање свести о значају културног развоја за живот и рад данашњих и будућих генерација, као битног предуслова за очување националног идентитета;
- реинтеграција непокретних културних добара у савремени животни простор Републике.

Просторни план Републике Србије, у просторно регионалној диференцијацији **животне средине**, полазећи од стања животне средине по регионима, сврстава општину Мали Иђош у Горње Бачку зону са Северним Банатом.

Предметни простор захтева следеће мере заштите елемената средине од угрожавања:

- изградња колектора за регионално прикупљање вода из насеља и изградња заједничких станица за пречишћавање, где год је то технолошки и економски оправдано,
- савремено управљање комуналним и индустријским отпаcima (рециклирање, компостирање или санитарно депоновање),
- контролисана примена хемијских средстава у пољопривреди.

Према мерама заштите животне средине у насељима, њиховој околини и другим просторима, Мали Иђош се сврстава у *четврту категорију*, где су сврстани локалитети који трпе загађивање од прехранбене и текстилне индустрије, осталих индустрија са уграђеним системима за пречишћавање ваздуха и вода, великих сточних фарми и др.

II Извод из Просторног плана подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75 Суботица-Београд (Батајница)

Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75 Суботица-Београд (Батајница) доноси се за временски хоризонт до 2020. године. На делу општине Мали Иђош предвиђена је **"деоница посебног режима грађења и коришћења"**, намењена за *зону производно-складишне делатности, пољопривреде и мале привреде*. У оквиру ове деонице се налази и зона намењена *туризму и рекреацији*.

Даља разрада ППП инфраструктурног коридора аутопута Е-75 Суботица-Београд (Батајница) врши се кроз израду одговарајућих урбанистичких планова.

Становништво и мрежа насеља

Траса аутопута Е-75 пролази кроз неколико најразвијенијих општина у Војводини. Један од најзначајнијих проблема који ће се решавати је депопулација у северним општинама коридора, а стагнација броја становника у централном и јужном делу.

Циљеви развоја у наредном периоду су:

- ублажавање процеса депопулације у северним општинама коридора;
- заустављање депопулације и погоршања демографске и социјалне структуре сеоских подручја.

За општине кроз које пролази аутопут Е-75 прогнозиран је веома благ пад укупног броја становника (у општини Мали Иђош наставља се депопулација).

У постављању концепције развоја и организације будуће мреже насеља и мреже центара на подручју обухваћеном овим Планом требало би поћи од:

- постојећих и потенцијалних фактора насељавања и агломерирања активности и становништва;
- карактеристика постојеће мреже насеља и центара, процеса у њој, као и тенденција ових процеса;
- циљева и нивоа развоја главних-водећих привредних активности, њиховог размештаја на посматраном подручју;
- теоријско-планерских сазнања и искустава о рационалним врстама (ступњевима) заједница насеља, о величини и садржају делатности у овим заједницама, као и о односу центара и осталих насеља у мрежи.

У зависности од садржаја, структуре и величине гравитационе зоне, према Просторном плану Србије, у коридору се издваја шест нивоа центара:

1. макрорегионални центар - Нови Сад;
2. регионални центар - Суботица, са гравитационом зоном која покрива три и више општина;
3. субрегионални центар - Врбас, са гравитационом зоном која покрива и делове подручја суседних општина;
4. развијенији градски центри са израженим централним функцијама - Бачка Топола и Инђија;
5. већи градски центри са развијенијом структуром делатности и комплексном структуром услуга - Кањижа и Србобран и
6. **остали градски центри - Мали Иђош**, Темерин и Стара Пазова.

Циљеви развоја мреже насеља у наредном периоду су:

- стимулисање развоја мањих градских центара ради постизања веће концентрације становништва.

Остваривањем овог циља смањио би се популациони притисак на веће центре, што би био један од услова за развој квалитетније структуре функција у овим центрима, побољшање урбанистичке ситуације и решавање комуналних проблема.

У вези са развојем села, утврђују се следећи циљеви:

- побољшање комуналног и социјалног стандарда и квалитета живљења на селу;
- очување и унапређење еколошких, културолошких и других вредности у сеоским насељима.

Привреда

Подручје обухваћено изградом овог Плана припада појасу интензивног развоја I степена (према одредбама Просторног плана Републике Србије), са развијеним индустријским центрима. Северни део овог подручја у погледу пољопривредне производње има карактеристике сточарско-воћарско-виноградског макрорејона, док преостали део припада ратарско-сточарском макрорејону. Унутар простора обухваћеног Планом, Нови Сад и Суботица се истичу као центри са најразвијенијом и најкомплекснијом привредном структуром. Врбас је изразити индустријски центар, док су Бачка Топола и агломерација Стара Пазова - Инђија центри секундарног значаја са релативно развијеном привредном структуром и израженијом динамиком развоја.

Посебан значај у развоју овог подручја имаће:

- агроиндустријски сектор, са програмима примарне и финалне производње у области ратарске, сточарске и воћарско-виноградске производње, као и програм производње здраве хране,
- секундарни сектор са развијеном индустријом и грађевинарством,
- угоститељско-туристичке, рекреативне и сервисно-саобраћајне активности.

Основна карактеристика структурних промена привреде овог подручја биће индустријализација путем модернизације, односно замене постојећих технологија новим технологијама у области индустријске производње, те развојем и применом индустријских метода рада у пољопривреди, грађевинарству, малој привреди и другим привредним областима.

Посебан ефекат имаће увођење информационих технологија, чије могућности у знатној мери мењају основе територијалне алокације производних капацитета, проширују могућности економске валоризације фактора производње мањег обима концентрације и омогућују њихову лакшу интеграцију у велике производне системе. На овај начин олакшава се могућност ширења индустријских капацитета са малим обимом специјализоване производње у мања насеља, чиме се убрзава процес урбане трансформације ових насеља.

У домену **пољопривреде** овај регион биће усмерен у правцу производње здраве хране у условима сувог ратарења и наводњавања. Губитак обрадивих површина изазван изградњом аутопута и пратећих садржаја биће супституисан интензификацијом пољопривредне производње на преосталим површинама, пре свега применом савремених агротехничких мера у обради земљишта, рационалним и адекватним ђубрењем органским и минералним ђубривима, наводњавањем и одабирањем сорти високог генетског потенцијала.

Туризам

Подручје општине Мали Иђош је обухваћено Планом аутопута Е-75. У склопу укупне туристичке понуде овог подручје, основни циљеви развоја су:

- Развој туризма у широј зони аутопута прилагодити потребама других туристичких тржишта и локалног становништва.
- Уређење и опремање уже зоне аутопута прилагодити свим категоријама путника и ускладити са међународним стандардима.

У наредном планском периоду реално је очекивати да ће туристички развој бити интензивнији него до сада и да ће имати позитиван тренд. С тим у вези на простору Општине Мали Иђош, формираће се целовит туристички производ конкурентан и на иностраном туристичком тржишту.

У ужој зони, непосредно уз аутопут, развој туризма прилагодити захтевима транзитних путника. Неопходно је интензивније и садржајније туристичко опремање аутопута као и пружање потпуних туристичко-угоститељских услуга транзитним путницима. Такође се планира и повећање броја туристичких лежаја.

Шуме, шумско земљиште и ваншумско зеленило

С обзиром на малу шумовитост Војводине, у оквиру граница овог Плана, потребно је унапредити стање постојећих шума и повећати површине под шумама пошумљавањем VI и VII бонитетне класе, пашњака и деградираних површина.

Сем повећања површине под шумама, потребно је повећати и све категорије ваншумског зеленила (заштитно зеленило уз путеве и водотокове, уз пољопривредно земљиште, економије, салаше и све категорије насељског зеленила).

За потребе подизања заштитног појса уз аутопут (имисионе шуме), ово земљиште ће бити искључено из пољопривредне производње.

Потребно је формирати заштитно зеленило уз аутопут које би било у функцији заштите пољопривредног земљишта, заштићених природних добара и урбаних средина, од емисије загађујућих материја аутопута.

Саобраћајна инфраструктура

Подручје Просторног плана инфраструктурног коридора ауто пута Е-75, Суботица-Београд (Батајница) обухвата простор целих катастарских општина;

1. Општина Мали Иђош: целе катастарске општине Мали Иђош, Ловћенац и Фекетић.

Функције и значај ауто пута Е-75 и пута Келебија-ауто пут Е-75

Значај овог путног сегмента (Е-75) се огледа у обезбеђењу економичнијег, ефикаснијег и безбеднијег транспорта роба из правца Грчке, Бугарске, Турске, Македоније и Србије у правцу средње и северне Европе. Интензивирање саобраћајних токова дуж овог итинерера ће бити и веће када се интензивирају пословне везе између ових земаља и Европе.

Саобраћајно повезивање подручја

Инфраструктурни коридор аутопута Е-75 је основни потенцијал за повезивање подручја на микро и макро нивоу. Дужина, изграђеност и просторна дисперзија категорисане путне мреже обезбеђују на нивоу Војводине одређени ниво повезивања подручја, с тим да се морају поправити елементи путева и квалитет коловоза како би се подигао ниво жељеног квалитетног повезивања подручја у окружењу аутопута.

Приоритете ће имати за општину Мали Иђош:

1. Значај регионалних путева Р-119/1 и Р-108 (Бачка Топола - Бајмок), Р-119 (Бачка Топола - Сента) и планираног регионалног пута (Сомбор - Кула - Мали Иђош - Ада (Мол) - Кикинда) на простору окружења аутопута огледа се у повезивању привредних потенцијала у домену пољопривреде и пратеће индустрије.

План веза за ауто пут Е-75 са окружењем

Деоница Жедник - Врбас

Деоница Жедник - Врбас је дужине 43 220 km и пружа се од станице 37+690 до станице 80+910.

Аутопут Е-75 дуж ове деонице прво пресеца регионални пут Р-118/1 Жедник - Чантавир на стационачи 37+690 у облику денивелисаног укрштања - петље и ово укрштање је микрорегионалног значаја.

Аутопут Е-75 на стационачи 50+100 пресеца регионални пут Р-119 Бачка Топола - Сента у облику денивелације - петље и омогућује везу са окружењем чиме је омогућено субрегионално повезивање.

Аутопут Е-75 на стационачи 60+100 пресеца планирани регионални пут Осијек - Сомбор - Мали Иђош - Ада (Мол) - Кикинда - граница са Румунијом у облику денивелације - петље и омогућује везу са окружењем чиме је омогућено субрегионално повезивање.

Аутопут Е-75 пресеца регионални пут бр. 108 Бачка Топола - Бечеј на стационачи 54+340 и то у облику натпутњака, мада се кроз мрежу локалних путева остварује веза са аутопутем Е-75.

Аутопут на стационачи 70+850 пресеца магистрални пут М-22/1 Хоргош - Суботица - Бачка Топола - Нови Сад у облику денивелисаног укрштања петље чиме се остварује веза са окружењем.

На основу анализа просторно планске и пројектне документације у оквиру аутопута Е-75 егзистираће следеће саобраћајне петље и укрштања:

назив петље	стационажа	планирана изграђеност
укрштање Мали Иђош	60+100	планирана
укрштање Фекетић	70+845	изграђена

натпутњак подвожњак	оријентациона стационажа	општина
натпутњак*	58+593	М. Иђош
натпутњак	64+564	М. Иђош
натпутњак	68+078	М. Иђош
натпутњак	74+375	М. Иђош

На основу анализа просторно планске и пројектне документације у оквиру аутопута Е-75 егзистираће следеће бензинске станице дуж аутопута Е-75:

Бр	Стране	Оријентац. стационажа	Изграђеност	Облик	Катастарска општина	Назив
7.	обе	73+000	изграђена/ планирана	уз мотеле	М.Иђош	"Родић"

На основу анализа просторно планске и пројектне документације у оквиру аутопута Е-75 егзистираће следећа одморишта дуж аутопута Е-75:

Бр.	Страна	Оријентац. стационажа	Изграђеност	Катастарска општина	Назив	Тип
4.	обе	68+800	изграђено/ планирано	Ловћенац	"Ловћенац"	I/II

Положај коридора пруге за велике брзине Е-85

Развој железничких пруга у оквиру инфраструктурног коридора аутопута Е-75 подразумева оспособљавање постојећих пруга за велике брзине (од 160-200 km/h) и омогућавање експлоатационих параметара безбедности према захтевима и стандардима европских железница.

* Сви натпутњаци дати у табели су изграђени

Основни значај пруга за велике брзине у оквиру коридора аутопута Е-75 је омогућавање одвијања железничког саобраћаја дуж тзв. интернационалних итинерера на правцу север-југ, а преко територије Југославије и њихово повезивање са Европом тј. са земљама Блиског и Далеког Истока.

У оквиру гравитационе зоне аутопута Е-75 ће егзистирати следеће пруге:

1. Београд - Нови Сад - Суботица - Мађарска

Основни циљ модернизације пруга за велике брзине, као и осталих пруга на простору Војводине, а у гравитационој зони аутопута Е-75 је побољшање свих техничких и других експлоатационих елемената према европским захтевима и стандардима за експлоатацију возова *великих брзина* и то у домену робне и путничке опреме.

Основна функција система железничких пруга у гравитационој зони аутопута састоји се у обезбеђењу превозних капацитета за масовне робе који ће пружати приближно исте услове превоза (уз нижу цену превоза), а како би се смањио број транспортних средстава друмом који деградирају животну средину.

Пруге у окружењу аутопута Е-75 ће се градити као двоколосечне или једноколосечне, електрифициране и сл. у зависности од исказаних захтева, потреба и могућности, али са техничким капацитетима који ће омогућити извршење транспортног рада и савремену манипулацију и логистику.

Водопривредна инфраструктура

Према Просторном Плану подручја инфраструктурног коридора ауто-пута Е-75 Суботица-Београд, развој насеља и привреде и размештај инфраструктурних система на подручју Просторног плана општине, усклађиваће се са захтевима система заштите од вода, коришћења вода и заштите вода и условима за реализацију, Просторним планом Републике Србије, утврђеним водопривредним основама и то:

- Новосадског, Бачког и Горње-тисанског регионалног система за снабдевање становништва водом и
- Бачког, Банатског и Сремског система коришћења, уређења и заштите речних вода.

Приоритет у заштити ресурса вода и реализацији водопривредних система из претходног става имаће:

- развој објеката за коришћење вода у инфраструктурном коридору и њихова заштита у оквиру регионалних система за снабдевање становништва водом који у спрези са рационално искоришћеним локалним извориштима површинских и подземних вода представљају окосницу будућих система водоснабдевања.
- проширење постојећег бачког дела ХС ДТД на северни део Бачке (подсистеми Тиса-Палић, Мали Иђош итд.) и реконструкција система (повећање проточности делова ОКМ, повећање капацитета водозахвата итд.), као и изградња низа постројења за пречишћавање отпадних вода ради заштите квалитета воде у систему у склопу Бачког система коришћења, уређења и заштите речних вода.

У циљу задовољења водопривредних интереса на подручју обухваћеном Планом предузеће се следеће мере:

- прелазак са релативно екстензивног на интензивно коришћење вода у свим сферама коришћења, а то подразумева рационализацију потрошње воде и прелазак на ресурсно рационалније технологије као и вишекратно коришћење вода, где год је то могуће, уз одговарајуће пречишћавање.
- приоритет у расподели вода имаће: гарантовани минимуми, снабдевање становништва водом, наводњавање, пловни пут, енергетика, рекреација, снабдевање индустрије водом, рибаџи.
- неопходни развој речно-каналског система са вишенаменским функцијама: обезбеђивање воде за наводњавање и индустрију, заштита од поплава, одводњавање, стварање повољних услова за пријем пречишћених употребљених вода, пловидба итд.

- споро обновљиве залихе подземних вода високог квалитета користиће се само за снабдевање становништва водом, као и за индустрију са технолошким процесима који захтевају воду највишег квалитета.
- вода за технолошке потребе биће захватана, по правилу, из водотокова (коришћењем за то одговарајућих акумулација), и уз то обавезно рецикулисана.
- подручја на којима се налазе изворишта подземних и површинских вода, које се користе за снабдевање водом за пиће, морају бити под посебном заштитом од намерних или случајних загађивања и других утицаја од магистралних инфраструктурних система у коридору.
- техничка документација за магистралне инфраструктурне системе обавезно ће садржати пројекат заштите од ерозије и седиментације у току грађења објекта, које одобрава и реализацију контролише надлежна водопривредна организација.
- окосницу заштите од поплава у наредном периоду представљаће, на највећем делу површина угрожених поплавама, линијски системи за пасивну заштиту, тј системи одбрамбених насипа, уз њихово комплетирање, доградњу, реконструкцију и одржавање. Меродавне велике воде за заштитне насипе одређиваће се према значају простора и објекта који се штите.

Енергетска инфраструктура

На простору обавата Просторног плана ауто-пута Е-75 и Просторног плана општине Мали Иђош налази се разводни гасовод Бачка Топола - Мали Иђош (\varnothing 168,3 mm).

План развоја **електроенергетске мреже** предвиђа прелазак на 400/220/110/20/0,4 kV трансформацију, а то значи да се неће градити 35 kV далеководи. Постојећи далеководи 35 kV биће замењени 110 kV далеководима или ће се задржати као резерва и радиће на 20 kV напонском нивоу. Сви ови далеководи су усаглашени са трасом аутопута и не треба их реконструисати.

План развоја електроенергетске мреже предвиђа на средњенапонском нивоу потпуни прелазак на рад на 20 kV напонском нивоу. То значи да се сва нова средњенапонска мрежа мора градити за рад на 20 kV.

Напајање пратећих садржаја дуж аутопута мора се обезбедити са средњенапонске мреже. Потребна снага за обезбеђење напајања планираних садржаја мора се одредити појединачно за сваки случај, па се према томе мора одредити и потребна инсталациона снага трафо-станица. На већ изграђеној деоници аутопута за такве садржаје градиле су се стубне трафостанице, што је јефтиније, али и мање трајно решење. Препоручује се да се такве трафостанице замене зиданим или монтажано-бетонским које су приступачније за одржавање и могу естетски да се укомпонују у целину објекта.

Планирана је изградња оптичких каблова на свим магистралним правцима, како би се извршила замена раније изграђеног система аналогних веза, новим дигиталним системом који обезбеђује, поред класичне телефонске мреже и развој широкопојасне ISDN (дигиталне мреже интегрисаних услуга).

Деоница Београд - Нови Сад - Суботица представља у телекомуникационом систему и један од главних националних саобраћајних праваца, јер се помоћу њега везује на Београд непосредно раније транзитно подручје, односно будући национални телекомуникациони чвор Нови Сад, односно преко њега готово цело подручје Војводине.

Заштита природних добара

На простору општине Мали Иђош се не налазе заштићена природна добра, већ локалитети који представљају станишта природних реткости.

У циљу заштите биодиверзитета овог подручја и омогућавања протока врста између удаљених станишта, потребно је предвидети пропусте за дивљач са ремизама испод трупа ауто-пута. На најугроженијим местима поставити заштитне конструкције за смањење буке.

Приликом детаљног одређивања локација за инфраструктурне објекте, прибавити услове Завода за заштиту природе.

Заштита непокретних културних добара

У подручју обухваћеном Просторним планом инфраструктурног коридора аутопута Е-75 на деоници Суботица - Београд и аутопута Келебија Е-75 констатовано је да увидом у Списак заштићених непокретних културних добара на територији обухвата Мали Иђош *нема непокретних културних добара од изузетног и великог значаја*.

Ови подаци су урађени на основу Одлуке о утврђивању непокретних културних добара од изузетног и великог значаја ("Сл. гласник СРС", број 14/79, 28/83, 47/87 и "Сл. гласник РС", број 16/90 и 25/90) и Одлуке о утврђивању непокретних добара од великог значаја ("Сл. лист АПВ", број 25/91 и 28/91).

Међуопштински Завод за заштиту споменика културе Суботица евидентирао је следећа археолошка налазишта:

- Сарматско насеље (IV век).
- Сарматско насеље (IV век).

Покрајински Завод за заштиту споменика културе Нови Сад је констатовао следеће археолошке локалитете:

- Локалитет се налази на простору од km 71+500 km 71+850, на основу конфигурације терена и близине водотока Криваје предпоставља се постојање насеља из ранијих историјских епоха.
- Локалитет се налази између km 72+150 и km 72+750 и представља вишеслојно археолошко налазиште са насељима из периода касне антике (Сармати) и средње века (XII-XIV век).

Заштита животне средине

У контексту заштите **животне средине** предлажу се следеће смернице за заштиту:

- Подизање заштитног зеленила уз аутопут, које би било у функцији заштите пољопривредног земљишта, заштићених природних добара и урбаних средина од емисије загађујућих материја аутопута.
- Зеленило формирати од аутохтоних дендролошких врста, претежно лишћара и партерног зеленила у пејсажном стилу, тако да чини густе масиве или групе стабала неправилне контуре, континуиране или наизменично распоређене у зависности од функције коју ће имати. Овако формираним зеленилом ће се постићи, сем поменутих утицаја, физичка и ликовна равнотежа природне средине поремећене насилним захватима у терену, створити визуелне доминанте које оцртавају просторни ток пута и директно утицати на перцепцију возача, као и смањење утицаја завејавања, засењивања фаровима и ублажење дејства ветра.

3. РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ И МЕЂУОПШТИНСКА САРАДЊА

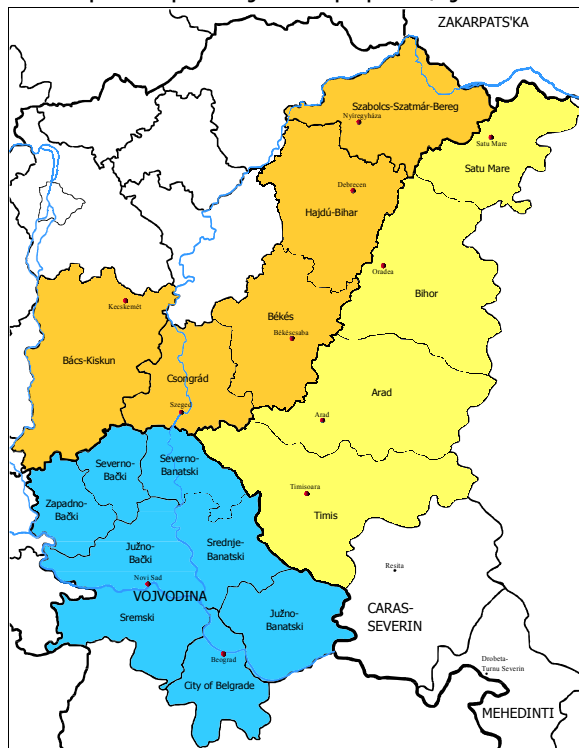
Регионални развој

У оквиру различитих програма и иницијатива Европске Уније које су покренуте да би се поспешило интеррегионални просторни развој и олакшао приступ Унији кроз усклађивање просторних структура, треба се осврнути на оне у које је Србија већ укључена. То су превенствено VISION PLANET - Стратегија за интегративни просторни развој централно-европског, подунавског и јадранског простора, ESTIA - Европски простор и алтернативе територијалне интеграције.

Афирмација Општине у ширем регионалном окружењу захтева ангажовање свих актера у развоју, односно корисника простора, инвеститора, власника некретнина као и јавних служби у Општини. Поред докумената на општинском, покрајинском и републичком

нивоу, значајно упориште за остварење развоја пружају и документа, програми и смернице Европске Уније и Уједињених нација.

Остварење развоја и афирмације Општине омогућиће:

јачање интеррегионалних веза, као и међуопштинских веза са суседним Општинама, у складу са испољеним економским и социокултурним интересима. Значај сарадње са суседним Општинама је уједно од великог значаја за јачање и афирмацију целог Јужнобачког и Потиског региона;

учешће у различитим програмима Европске Уније, који су покренути да би се поспешео интеррегионални просторни развој. У циљу упрощавања система спољне помоћи, као и постизања максималних резултата коришћења намењених финансијских средстава, Европска комисија је донела одлуку да све предприступне фондове (Phare, ISPA, SAPARD и CARDS), замени новим предприступним инструментом IPA (Instrument for Pre-accession Assistance), успостављен Регулатором Европског савета бр. 1085/2006 од 17. јула 2006.

Слика 1: Региони Србије, Мађарске и Румуније

IPA садржи пет компоненти:

- 1) Помоћ транзицији и изградњи институција
- 2) Прекогранична сарадња
- 3) Регионални развој
- 4) Развој људских ресурса
- 5) Рурални развој

Нови предприступни инструмент, поред тога што захтева увођење одговарајућих структура за управљање фондовима ЕУ, захтева и одговарајуће финансијске ресурсе из националног буџета који ће подржати пројекте финансиране из IPA.

Коридор X

Приоритет у будућем заједничком деловању општина уз коридор X, у оквиру региона макрорегиона и шире, може се препознати у заједничкој акцији усмереној ка планирању и уређењу тог међународног коридора (аутопута E-75 и железничке пруге E-85), као изузетно значајног инфраструктурног правца за развој општине Мали Иђош.

Међуопштинска сарадња

Простор општине Мали Иђош ослања се и повезан је са општинама: Бачка Топола, Бечеј, Србобран, Врбас и Кула. Не може се рећи да су привредне, просторне, културне и друге интеракције између суседних општина до сада биле на нивоу који може да мотивише даљи развој ширег региона. Неискоришћени потенцијали треба да буду активирани у планском периоду, пре свега због заједничких интереса које имају ове суседне општине.

Потенцијали се односе, пре свега, на развој саобраћајне и остале инфраструктуре, као и заједничке привредне, посебно туристичке, активности.

Привредна повезаност, везе у терцијарном сектору, као и саобраћајна интегрисаност чине да су простори општина у окружењу у међусобном утицају који се посебно огледа у следећим областима:

- Дефинисање улоге и значаја коридора X (аутопута Е-75 и железничке пруге Е-85) и осталих државних путева;
- Реализацијом зоне посебног режима грађења и коришћења (чија изградња је у току), а која је ближе дефинисана као радна зона (зона производно-складишне делатности, пољопривреде и мале привреде) и зона туризма и рекреације, представљаће значајни потенцијал за запошљавање и радну миграцију из суседних општина.
- Коришћење пољопривредних потенцијала за снабдевање ширег тржишта здравом храном, уз максимално ангажовање постојећих и развој нових прерађивачких капацитета;
- Заједничко одржавање и унапређење електроенергетских система;
- Туристичка валоризација у регионалном смислу ће бити извршена у току партнерског интегрисања са туристичком понудом окружења;
- Рехабилитација угледа и значаја ловног туризма;
- Стални мониторинг животне средине на правцима могућег деловања извора загађења;
- Трајно или за дужи период решавање проблема депоновања комуналног отпада формирањем регионалне депоније;
- Решавање проблема дивљих депонија.

Заједничка сарадња на унапређивању еколошких критеријума у планирању, као и у привредним организацијама мора бити стратешко опредељење политика развоја ових општина, поготово са аспекта заштите емисионих утицаја индустријских зона.

Мали Иђош, с обзиром на степен централитета који има у мрежи насеља АП Војводине, развијати посебно оне функције и капацитете који су предвиђени као минимум опреме за насеља тог ранга, док ће истовремено, у складу са потребама свог гравитирајућег становништва формирати такав квалитет објеката који је неопходан.

Утицај Новог Сада и Суботице као макрорегионалног и регионалног центара биће значајан у интеракцијама у терцијарном сектору, као и кроз повезаност инфраструктуре и привреде.

4. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ СА ОЦЕНОМ, ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ ПОДРУЧЈА

4.1. Географски положај

У централном делу Бачке, у подножју Телечке висоравни и долини реке Киваје простира се општина Мали Иђош (181 km²). Територију општине, река Криваја дели на два приближно једнака дела протичући правцем северозапад-југоисток, те се може издвојити долина Криваје, док се западно и источно од ње налази бачка лесна зараван. Општина представља једну од најмањих општина (после Бачког Петровца и Темерина) у Војводини. У три насеља, и три катастарске општине – Фекетић, Ловћенац и Мали Иђош према попису из 2002. године живи 13.494 становника.

Општина Мали Иђош, налази се јужно од општине Бачка Топола, источно од општине Кула, северно од општине Врбас, северозападно од општине Србобран и западно од општине Бечеј.

Коридор X (Међународни пут Е-75, као и главна железничка пруга Е-85), који повезују Београд-Суботицу и државну границу (Хоргош и Келебија) са средњом Европом, пролази кроз Општину. Општина се налази на 50 km од Суботице (на северу) и Новог Сада (на југу), док је главни град Београд удаљен око 130 km. Већи привредни центри,

Врбас и Бачка Топола су удаљени на око 12 km од општине, а у непосредном територијалном контакту је и са општинама Бечеј, Србобран и Кула.

С обзиром на саобраћај да се Општина налази на паневропском коридору X и природне услове као и близину већих градских центара (налази се на средини пута Нови Сад-Суботица), може се закључити да општина Мали Иђош има изузетно повољан географско-саобраћајни положај.

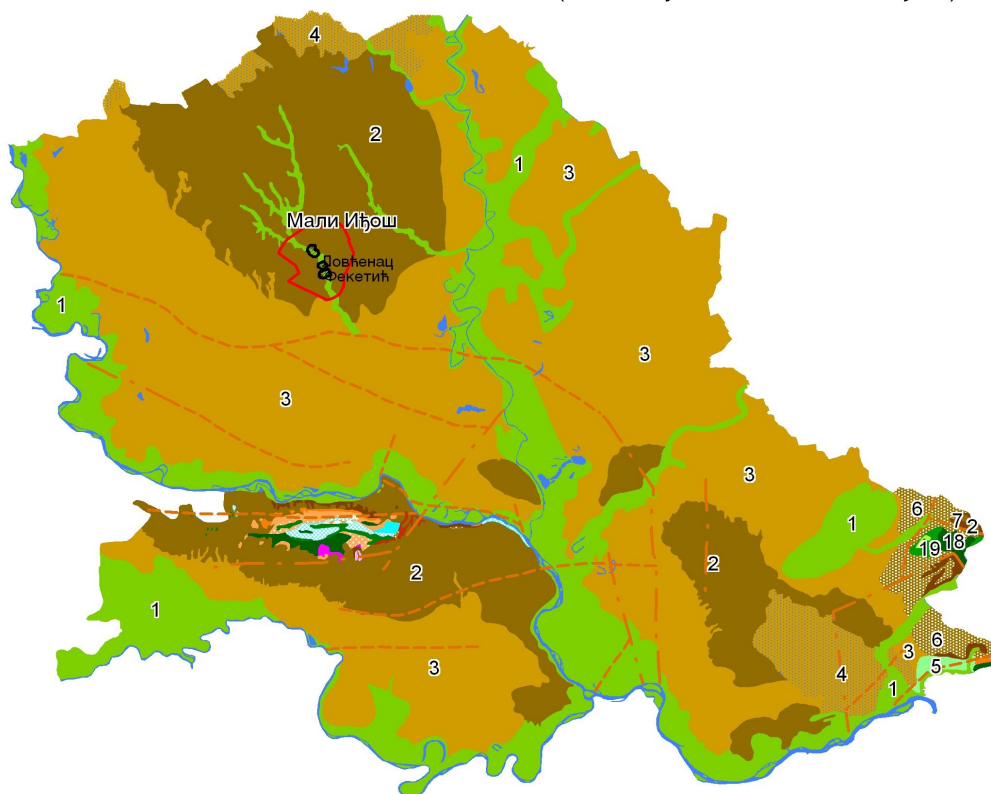
4.2. Природни услови

Геолошке и геоморфолошке карактеристике подручја

Општина Мали Иђош се налази у централном делу Бачке, те је ово подручје у геолошком смислу саставни део Панонске низије. Лес је најраспрострањенија површинска стена у Бачкој. Он покрива све лесне заравни те и Бачку лесну зараван. Типично је сувоземни, јер је навејаван на вишим теренима. У нижим теренима, лес је навејаван на замочвареном земљишту, те је барско-глиновитог карактера. У вишим деловима лесне заравни континентални лес брже упија воду. У долини Криваје проблем представља преталожени лес који спорије упија воду те се она дуже задржава на површини. Код Фекетића, поред Криваје, запажа се вертикално цепање леса и обрушавање, што утиче на смањење плодности тла. На лесном одсеку поред Фекетића може се приметити да дебљина хумусног слоја износи 25-30 cm. Структура леса на лесној тераси разликује се од оног на Бачкој лесној заравни која се простира источно и јужно од територије општине. Први је постојанији, сиромашнији микрорељефом, мање водопропусан и са слабијом циркулацијом ваздуха, али ипак на њему се формирају најплоднија тла. У доловима лес је измењен јер је навејан у нижим забареним теренима. Барски лес садржи фосиле типичне за барске пределе. У доловима лес има љуспасту структуру².

² Мр Драгиша Протић, Географска монографија Општина Мали Иђош, Природно-математички факултет Нови Сад, Институт за географију 1987, Нови Сад

Прегледна геолошка карта Војводине*
(положај општине мали Иђош)

*Извор података: Група аутора, Геолошка карта СР Србије, Р 1 : 400 000
Издавач: Институт за пољопривредна истраживања Нови Сад 1971.
НАПОМЕНА : Карта је векторизована у ЈП " Завод за урбанизам Војводине"
за потребе информационог система о простору АПВ

Легенда

- 1 Алувијални нанос,Холоцен
- 2 Типски лес,Плеистоцен
- 3 Терасни лес,Плеистоцен
- 4 Болски песак,Плеистоцен
- 5 Шљункови и пескови речних тераса,Плеистоцен
- 6 Шљункови, пескови, глине,Плиоцен
- 7 Лапори, глине, глине са угљем,Плиоцен
- 9 Церитски кречњаци и пешчари,Миоцен
- 10 Литотамнијски кречњаци и лапорци,Миоцен
- 11 Глинци са угљем и базални конгломерати,Миоцен

- 12 Трахит,Миоцен
- 13 Горњокредни флиш:конгломерати, пешчари, лапорци,глинци,Креда
- 14 Сенон (нерашчлањени),Креда
- 15 Серпентин,Јура
- 16 Дијабази,Јура
- 17 Тријаски кречњаци,Тријас
- 18 Кристални шкриљци, без гнајсева (старији палеозоик)
- 19 Гнајсеви,Прекамбрија
- 20 Гранити,Тријас
- Покривени раседи
- Раседи назначени геофизичким испитивањима
- Граница општине

Слика бр. 2: Геолошка карта Војводине

Рељеф није изразито равничарског карактера. У морфолошком погледу рељеф чине две целине. То су Бачка лесна зараван, чији се јужни део назива Телечка а источни Жути или Горњи брег и долина Криваје. Зараван је таласастог изгледа, испуњена лесним динама, доловима, предолицама и интерколинским депресијама. Брежуљци и депресије који се простиру у правцу југоисток-северозапад настали су ерозивно-акумулативним радом ветрова, док су предолице настале физичко-хемијским процесима. На Бачкој лесној заравни налази се 13 долова у којима су усечени водотоци у природном или вештачком кориту. Најдужи и највећи до је Криваја која настаје спајањем Павловачке и Ђурђинске долине. Долина Криваје спада у ред сложених долина дубине 10-15m. У великим речним проширењима (500-800m) налази се једна тераса висине три метара у односу на речно корито на којој су насеља Фекетић и Ловћенац, и друга која се налази ван општине³.

³ Извод из Програма развоја општине Мали Иђош, Републички завод за развој, Београд 2008.

Минералне сировине

Према подацима Покрајинског Секретаријата за енергетику и минералне сировине на простору обухвата Просгорног плана општине детаљно је истражено лежиште опекарских глина ИГМ "Бачка Нова".

- корисник: ИГМ "Бачка Нова" д.о.о.-Мали Иђош
- локалност: лежиште ИГМ "Бачка Нова"
- потврда о резервама бр. 115-310-00207/2006-02 од 06.10.2006.године
- потврду издао: Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине
- минерална сировина: опекарске глине
- границе лежишта са овереним билансним резервама:

Ознака тачке	X	V
1.	5 061 900	7 395 600
2.	5 061 900	7 396 400
3.	5 063 000	7 396 400
4.	5 063 000	7 395 600

На територији општине Мали Иђош регистроване и истражене су појаве опекарских глина у околини Ловћенца и Фекетића. Појава у околини Ловћенца је повремено експлоатисана од стране Земљорадничке задруге, а затим и од стране СЗР "Циглана" Ловћенац које нису поседовале одговарајућу, законом прописану документацију.

Поред наведених активних истражних простора и експлоативних поља на простору општине Мали Иђош, регистроване су појаве опекарских глина у околини Ловћенца и Фекетића, које имају економски значај стога је потребно извршити резервацију простора за утврђивање и експлоатацију ових минералних сировина.

Хидрографске и хидролошке карактеристике

Површинске воде

Река Криваја извире на Телечкој висоравни, близу Таванкута и дуга је 63 km, а код Турије се улива у канал Бездан - Бечеј. У свом горњем току Криваја има доста велики пад. Идући према ушћу, њен пад је све мањи. Река има долину широку од 500 до 800 m, чије стране су доста стрме. Водоток Криваја протиче кроз више општина (Србобран, Мали Иђош, Б. Топола и Суботица) и већих насељених места као што су Србобран, Фекетић, Ловћенац, Мали Иђош, Б. Топола итд.

Своје корито Криваја је усекла у лесу, и приликом тог усецања, она је створила једну флувијалну терасу од 3 m. Криваја има воду преко читаве године, и добија је од издани која лежи на додиру песка и леса, а и од атмосферског талога, због чега се водостај Криваје и колеба. У периоду влажних година, са пролећа и у време изразито великих падавина, Кривајом протичу велике воде, за поједине деонице катастрофалне у ужем смислу, тако да наноси велике штете било пољопривредним усевама, или насељеним местима кроз које протиче. Однос између екстремно великих и малих вода на Криваји износи по неколико пута. Изградњом акумулације код Бачке Тополе, проток ове реке је регулисан и диригован, односно велике воде су под контролом, а то искључује могућност изливања и плављења приобалног подручја.

У следећој табели су дате рачунске вредности основних хидрауличких параметара на три карактеристичне деонице Криваје:

Стационажа водотока [km]	Протицај [m ³ /s]	Брзина [m/s]	Дубина [m]
54+000	7,120	0,608	1,90
48+000	7,200	0,605	1,92
36+000	7,630	0,618	1,97

Квалитет воде и муља варира у току године, што су показала и извршена испитивања од стране Завода за заштиту здравља Суботице, на основу чијих резултата спада у II₆ класу вода.

Нагли развој насеља и индустрије дуж тока Криваје и њених притока, довело је до упуштања све већих количина отпадних вода, што је проузроковало на појединим деоницама водотока и мелиорационих канала до масовне деградације вода у њима. Поред тога што је у досадашњем периоду изграђено мало уређаја за пречишћавање отпадних вода, многи од њих уопште не раде или су у погону са slabим ефектом, тако да је стање знатно лошије од онога што статистика о изграђеним уређајима показује.

Посебно је потребно истаћи чињеницу да индустријска предузећа, сточне фарме као произвођачи и насеља која упуштају своје отпадне воде нису заинтересована за њихово пречишћавање, јер им то представља финансијско оптерећење.

Подземне воде

Према подацима добијеним од ЈВП "Воде Војводине", на предметном подручју се не прате осцилације подземних вода, јер не постоје пијезометри за осматрање исте. Према њиховим сазнањима, посебних проблема са унутрашњим водама није било, сем повишења нивоа подземне воде у самом насељу Мали Иђош, и то у непосредној близини водотока Криваје услед замуљења предметног водотока. Разлог овоме је недозвољавање становништва, који имају баште уз водоток да се изврши измуљивање истог, иако су бројне анализе показале да муљ није отрован и да није оптерећен тешким металима преко прописаних граница.

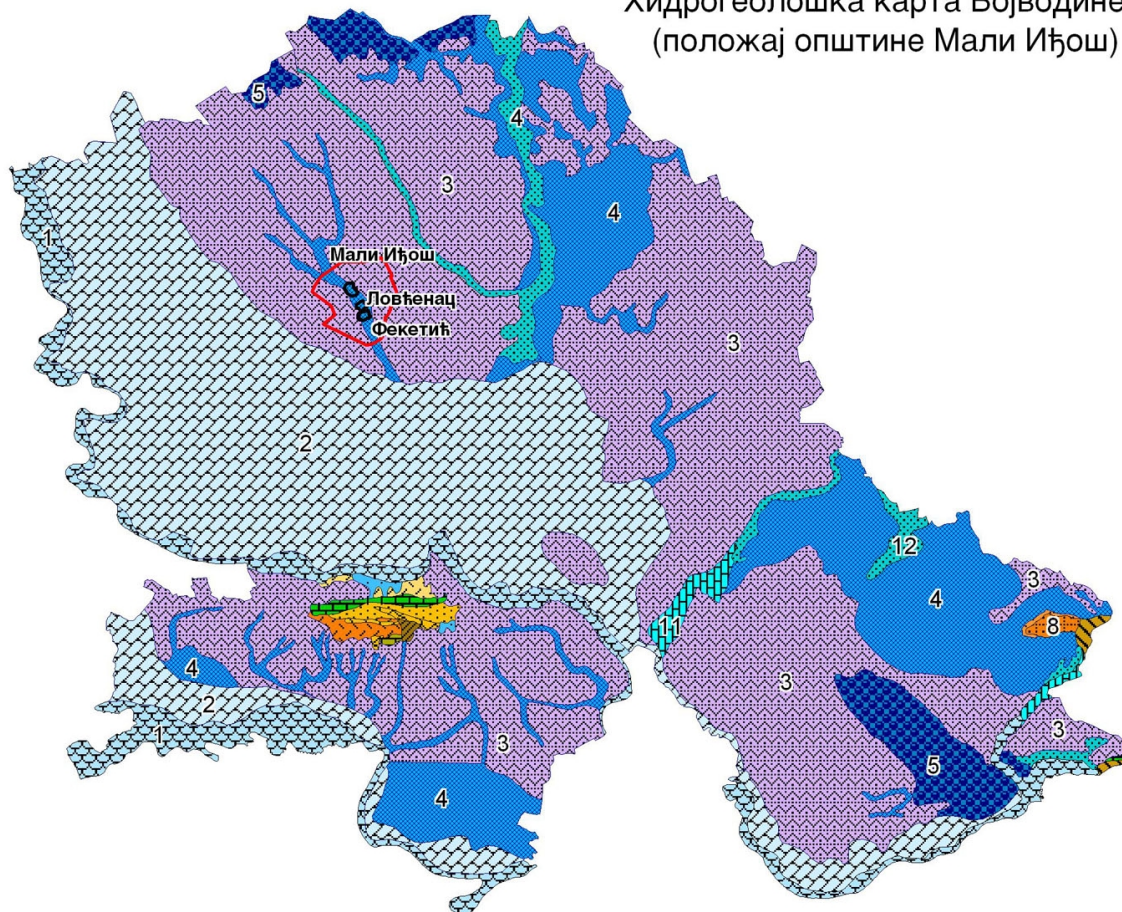
Просечни нивои подземних вода крећу се на 5 до 6 метара од површине терена, док је у зони алувиона Криваје на релативној дубини од 1,40 до 3,10 метара. Ова издан је са слободним нивоом а у хидрогеолошком смислу представља наставак артерске издани са којом је хидраулички повезана. Процес водоразмене код слободне издани је бржи, а прихрањује се директном инфилтрацијом атмосферских вода. По хемијском саставу ове воде су мање квалитетне у односу на дубље артерске воде.

Фреатске воде су неуједначеног квалитета и често се у једном насељу јављају сасвим неочекивани параметри. Воде најчешће имају повишен садржај гвожђа, велику тврдоћу, повећан садржај нитрата и нитрита. Поред тога, ове воде су подложне бактериолошком загађењу, јер поред мале дубине постоји велики број загађивача које ствара човек (септичке јаме, пестициди, хербициди и други агрохемијски препарати).

Артешке воде представљају посебан тип издани који се налази између два непропусна слоја под великим хидростатичким притиском. Артешке воде су углавном лошег хемијског и доброг бактериолошког квалитета.

Општина Мали Иђош, као и читава северна Бачка, сиромашна је водом. На основу досадашњих истраживања подземних вода утврђено је да хидрогеолошки колектори могу да задовоље садашње потребе водоснабдевања становништва и индустрије. Међутим, коришћење ових вода за потребе пољопривреде (наводњавање) превазилази реалне могућности хидрогеолошких колектора. Површинске воде су такође оскудне. Постоји мали број површинских токова који су сиромашни водом, а већина њих током летњег дела године пресуши. Криваја би пружала изузетне могућности за развој биљног и животињског света, а свакако би била и богатија рибом да није приметно загађење, проузроковано упуштањем непречишћених отпадних вода са сточних фарми на простору кроз који протиче. Обале, као и само корито, запуштени су и загађени чврстим отпадом бацањем свакојаког смећа.

Хидрогеолошка карта Војводине *
(положај општине Мали Иђош)

* Извор података : Хидролошка карта СФРЈ Р 1 : 500 000,
Издавач: Савезни завод 1980
НАПОМЕНА : Карта је векторизована у ЈП " Завод за урбанизам Војводине"
за потребе информационог система о простору АПВ

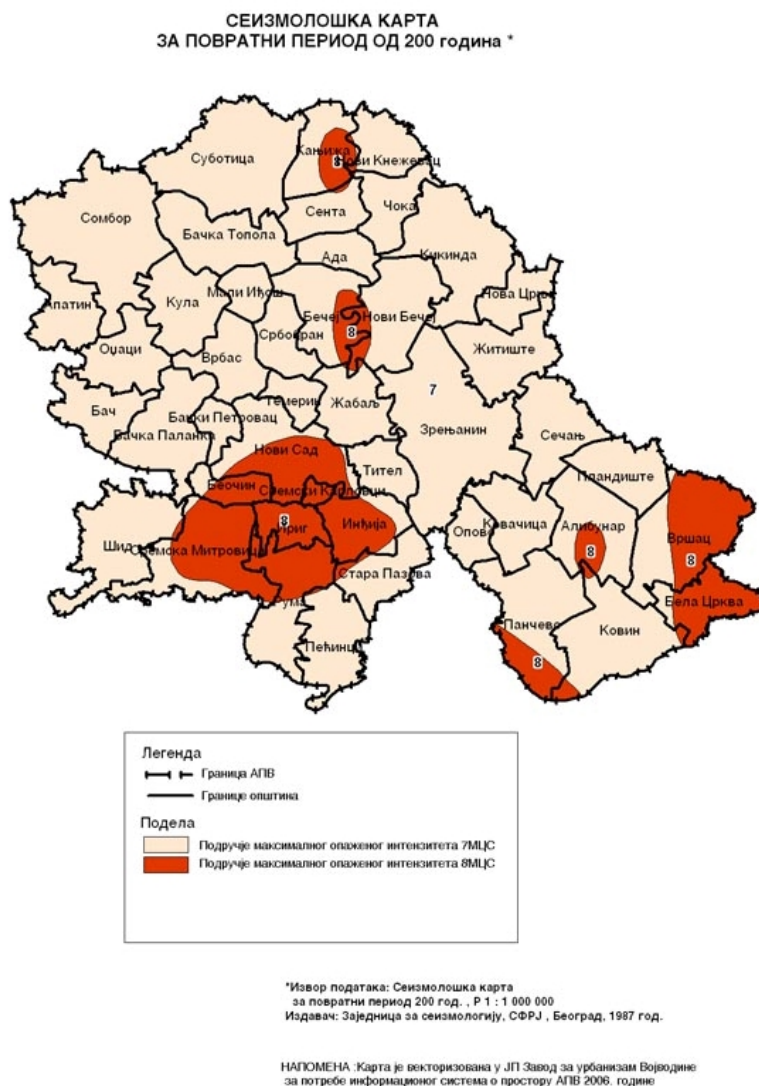
Легенда

1 Шљунковите алувијалне насlage	10 Серпентинити и перидотити
2 Песковите алувијалне насlage	11 Алувијални пескови, местимично заглињени
3 Лес и песковити лес	12 Ситнозрни пескови
4 Лесодни седименти	13 Глине, пескови, шљункови, пешчари, конгломерати, лапорци и кречњац
5 Еолски пескови	14 Глине, лапоровите глине, песковите и шљунковите глине
6 Конгломерати, пешчари,	15 Лапори у смењивању са песковима и шљунковима
7 Зелени шкриљци и амфиболити	16 Кречњаци, плочасти и танкослојевити, лапорци и лапоровити кречњаци
8 Гнајсеви, микашисти, лептиколити	17 Кречњаци и доломити у смењивању
9 Аргилошисти, филити, пешчари и конгломерати	18 Дациити, андезити, порфири, базалти, и дијабази
	Граница општине

Слика бр. 3: Хидрогеолошка карта Војводине

Сеизмика

Према карти макросеизмичке реонизације издате од стране Сеизмолошког завода Србије у Београду 1987. године, простор општине Мали Иђош се налази у зони од **7[°]С MCS**, за повратни период од 100 и 200 година.

Слика бр. 4: Сеизмолошка карта Војводине

Климатске карактеристике

Анализа климатских елемената је извршена интерполацијом података са метеоролошких станица у Суботици (Палић), Сомбору и Новом Саду (Римски Шанчеви), добијених од Републичког хидрометеоролошког Завода за период 1991-2006.године.

Температура ваздуха – На основу података о температури ваздуха, најтоплији месец је јул односно август са просечном средње месечном температуром од 22,1[°]С а најхладнији јануар са 0,03[°]С. Средња годишња температура ваздуха износи 11,4[°]С. Гледано по годишњим добима, средње месечне вредности износе: зима 0,8[°]С, пролеће 11,6[°]С, лето 21,6[°]С, јесен 11,3[°]С. У вегетационом периоду, који траје од априла до септембра, просечна температура износи 18,4[°]С, што погодује развоју биљних култура. Средњи датум првог и последњег дана са минималном температуром <0[°]С су забележени од 27.10 до 08.04. Средњи годишњи број мразних дана износи 87,5, ледених (Тмах <0[°]С) 20,6 дана, летњих (Тмах ≥25[°]С) 96,4 дана и тропских (Тмах ≥30[°]С) 34,7 дана.

Апсолутна вредност максималне темепратуре ваздуха у периоду од 1991-2006., од 39,5⁰С забележена је у Сомбору и Новом Саду (Римски Шанчеви), док је апсолутна вредност минималне температуре ваздуха у датом периоду износила -26,5⁰С (Сомбор).

Релативна влажност ваздуха – Највећу средње месечну релативну влажност ваздуха има децембар 85,9% односно јануар 85% а најмању мај 63,3% односно јуни 63,9%. У обухваћеном периоду, средње годишња вредност релативне влажности износи 72,6%. Лето је годишње доба са најмањом релативном влажношћу, тако да су ретке појаве оморине, које боравак могу да учине непријатним. Минимална вредност релативне влажности ваздуха у датом периоду забележена је од свега 24,4% у априлу месецу.

Облачност – Она утиче на количину падавина, инсолацију, температуру. Изражава се у десетинама односно % покривености. Најмања облачност је у летњем месецу, августу 35%, док је највећа у децембру, односно јануару 69%. Средња годишња вредност облачности износи 52%.

Инсолација – Просечна годишња вредност инсолације износи 2 181,5 часова или просечно око 6 часова/дан. Највећа је у јулу 297,2 часа а најмања у децембру 59,3 часа.

Падавине – Средња годишња количина падавина на простору општине Мали Иђош је нижа од просека Војводине (650 mm) и износи 613,8mm. Највећа је у летњим месецима, јулу 74,4 mm и јуну 72,8 mm а најмања у марту 28,1 mm и фебруару 28,5 mm односно током зиме. Максимална просечна дневна сума падавина забележена у периоду 1991-2006. износи у јуну 63,1 mm. Број дана са падавинама ($\geq 0,1$ mm) током године просечно износи 127 дана. Средње годишњи број дана са снегом је 22,3 док је средње годишњи број дана са снежним покривачем 37,2 дана.

Ветровитост – Подручје општине спада у просечно ветровите делове Војводине. Најучесталији су северозападни (153 ‰) и југоисточни ветрови – кошаवे (127 ‰). Слична је ситуација и у погледу брзина, при чему највећу брзину имају ветрови из југоисточног правца са 3,9 m/s. Просечан годишњи број дана са јаким ветром (>6 Бофора) је 97,4 дана са олујним (>8 Бофора) 13,1 дана.

Општина Мали Иђош, налази се у континенталном климатском појасу, карактеристичном за Бачку, али са извесним специфичностима насталим услед одсуства већих шумских и водених површина.

Педологија

Територија општине Мали Иђош налази се на педолошким творевинама формираним на лесној тераси и лесном платоу. Ове геоморфолошке творевине условиле су и формирање више типова земљишта.

Сва земљишта формирана на посматраном подручју могу се поделити у четири основна типа приказана у табели.

Табела бр. 1: Заступљеност педолошког типа земљишта

Р.бр.	Назив	Површина у ha	Заступљеност у %
1.	Черноземи	13.670,72	75,38
2.	Ливадске црнице	3.368,40	18,58
3.	Ритска земљишта	2.092,34	6,02
4.	Река, језера, баре и мочваре	3,30	0,02
	Укупно	18.134,76	100,00

Основне карактеристике земљишта

Черноземи (13.670,72 ha)

Черноземи са својим подтиповима, варијететима и формама заузимају највеће површине на територији општине Мали Иђош. Формиран је на лесној тераси и на лесном платоу, а на простору обухвата плана представља природно добро од значаја за успешан развој пољопривредне производње.

Одликују се дубоким хумусним слојем, веома повољним хемијским, физичким, водно-ваздушним и производним карактеристикама. Највећим делом то су првокласна земљишта за пољопривредну производњу која омогућују лаку обраду.

Уочава се, да се на територији општине Мали Иђош, по површинама издвајају черноземи са знацима оглејавања у лесу, што указује да су ова земљишта у својој генези била под негативним утицајем површинских и подземних вода.

Због своје изузетне производне вредности потребно је рационално планирати коришћење ових земљишта, првенствено у пољопривредне сврхе.

Ливадске црнице (3.368,40 ha)

Према заступљености у простору обухвата плана ливадске црнице спадају у другу групу најраспрострањенијих земљишта.

Одликују се релативно дубоким хумусним слојем, одличном структуром, повољним водно-ваздушним режимом, хемијским, физичким и производним карактеристикама. По својим карактеристикама спадају у првокласна земљишта, на којима се са пуним успехом могу гајити све пољопривредне културе.

Ритска земљишта (1.092,34 ha)

Ову групу хидроморфних земљишта на територији општине Мали Иђош представљају два подтипа која по својим карактеристикама представљају потенцијално плодна земљишта.

Разликују се по својим физичко-хемијским и производним карактеристикама, али уз правилну примену агротехичких мера у пољопривредној производњи могу се користити за све њивске културе.

Уочава се да је на територији обухвата плана око 95% површина на повољним земљиштима, на којима је могуће са веома великим успехом организовати све видове пољопривредне производње.

Педолошка карта за општину Мали Иђош

* Извор : Група аутора, Педолошка карта 1: 50 000,
издавач: Институт за пољопривредна истраживања, Нови Сад 1971.
НАПОМЕНА : Карта је векторизована у ЈП Завод за урбанизам Војводине
за потребе информационог система о простору АПВ 2005. год.

Легенда

	15 Черномзем карбонатни на лесном платоу
	16 Черномзем карбонатни на лесној тераси
	17 Черномзем еродирани
	20 Черномзем са знацима оглејавања у лесу
	59 Ливадска црница карбонатна на лесном платоу
	60 Ливадска црница карбонатна на лесној тераси
	61 Ливадска црница бескарбонатна
	66 Ритска црница карбонатна
	70 Ритска црница карбонатна заслањена
	87 Реке, језера, баре и мочваре

Тип	Површина_ха	Проценат
15	4.752,92	26,21
16	1.603,77	8,84
17	71,58	0,39
20	7.242,45	39,94
59	1.696,82	9,36
60	1.641,62	9,05
61	29,96	0,17
66	1.075,91	5,93
70	16,43	0,09
87	3,3	0,02

Слика бр. 5: Педолошка карта Општине

4.3. Становништво

Анализа демографског развоја насеља општине Мали Иђош извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1948-2002. године.

Општина Мали Иђош припада подручјима са просечном густином насељености од 50-74 становника на 1 km².

Према последњем попису становништва 2002. године, у 3 насеља општине Мали Иђош (Селиште је угашено) живи 13494 становника, а у центру општине 40,1% општинске популације.

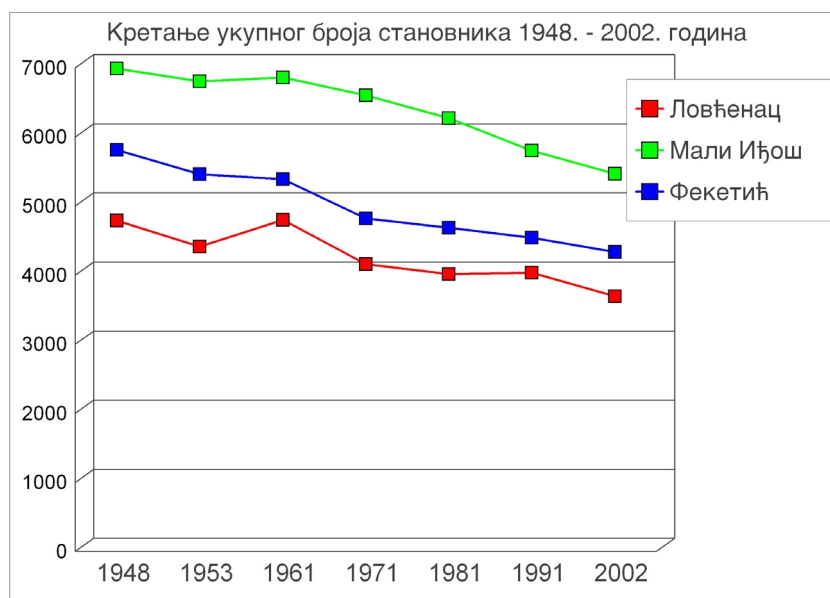
Дистрибуција становништва према величинским категоријама у ова три насеља указује да је просечна популациона величина 4498 становника. Два насеља су у величинској категорији од 3001-5000 становника, а општински центар у величинској категорији 5001-10000 становника.

Табела бр. 2: Кретање укупног броја становника

Насеље	Година пописа							Прос. стопа раста	
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1948/02	1981/02
Ловћенац	4791	4413	4800	4159	4016	4034	3693	-0,5	-0,4
Мали Иђош	6989	6803	6860	6603	6271	5800	5465	-0,5	-0,7
Селиште	92	91	97	71	-	-	-	-	-
Фекетић	5811	5460	5387	4818	4688	4541	4336	-0,5	-0,4
Укупно	17683	16767	16144	15651	14975	14375	13494	-0,5	-0,5

Анализа кретања укупног броја становника општине Мали Иђош, за период од 1948-2002. године, указала је на тренд пада укупног броја становника, по просечној годишњој стопи од -0,5%. Карактеристично је да популациона величина има тренд перманентног пада. Посматрано по насељима тренд је исти, перманентан пад у свим насељима.

Природно кретање становништва Општине у периоду 1991-2002. године има изражене негативне карактеристике које се огледају у високом mortalитету, ниском natalитету и негативном природном прираштају (-5,6‰). У 2002. години природни прираштај износио је -5,1‰, natalитет 10,1‰ а mortalитет 15,2‰.

Графикон бр. 1: Кретање укупног броја становника

Анализа структура становништва по великим добним групама указује на повећање континента старог становништва, јер 50,3% популације општине чини старије средовечно и старо становништво, са високим индексом старења.

Радни континент (жене 15-59 год. и мушкарци 15-64 год.) чини 63,0% укупне популације. Укупан број активних лица је 5503 (највећи број активних је у примарним делатностима), а општа стопа активности 40,8. Искоришћеност радног континента је 64,8 %. Од укупне популације општине 14,6% је пољопривредно становништво, од чега је 48,6% активно пољопривредно становништво.

Лица са личним приходом чине 22,0 % укупне популације општине, а издржавана лица 37,0 % укупне популације. Коefицијент издржаваности (однос издржаваних лица и броја активних) је 0,91.

Анализа образовне структуре становништва је релативно повољна. У популацији старијој од 10 година 2,0 % је неписмено становништво. Анализа образовне структуре становништва према школској спреми показује да 21,5% становништва старијег од 15 година чини становништво без школске спреме и незавршеног основног образовања.

Од становништва старијег од 15 година највеће учешће има становништво са завршеним средњим (41,0%) и основним образовањем (29,3%), а кад се томе дода становништво са завршеним вишим и високим образовањем то је 75,9 % анализираниог контингента.

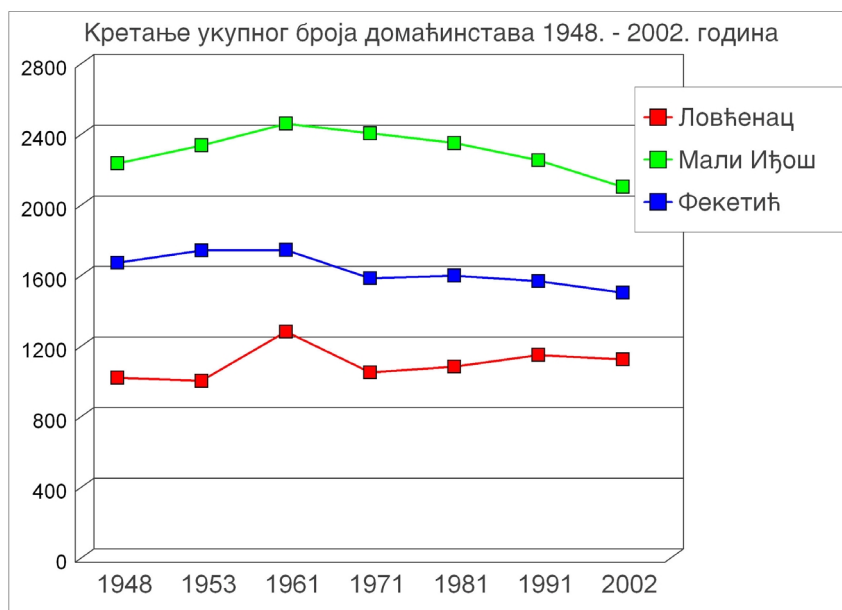
Кретање укупног броја домаћинстава је у анализираном периоду (1948-2002.год), имало тренд пада укупног броја домаћинстава. Просечна величина домаћинства опадала је од 3,5 до 2,8 чланова по домаћинству, као последица процеса раслојавања домаћинстава.

У укупном броју домаћинстава највеће учешће (25,6%) имају домаћинства од 2 члана, удео једночланих домаћинства је око 23%, а четворочланих је 22,2%, док је учешће домаћинства са три члана 18,5%, а домаћинства са 5 и више чланова чине 12,7% укупног броја домаћинстава.

У категорији домаћинстава према извору прихода најбројнија су непољопривредна домаћинства (90,5%), а подједнак је удео мешовитих и пољопривредних домаћинства по (4,7%).

Табела бр. 3: Број домаћинства

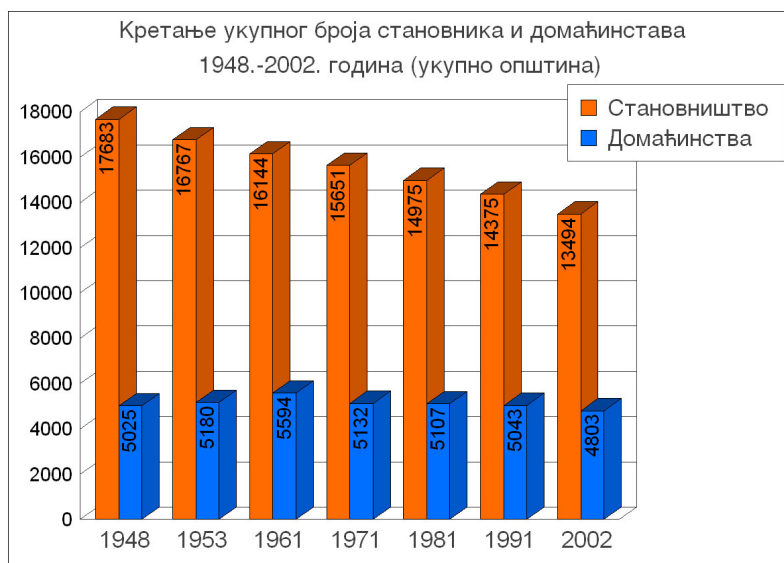
Насеља	Година пописа							Прос.стопа раста	
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1948/02	1981/02
Ловћенац	1045	1027	1306	1075	1108	1174	1149	0,2	0,1
Мали Иђош	2260	2362	2485	2430	2375	2277	2127	-0,1	-0,5
Селиште	23	25	34	18	-	-	-	-	-
Фекетић	1697	1766	1769	1609	1624	1592	1527	-0,2	-0,3
Укупно	5025	5180	5594	5132	5107	5043	4803	-0,1	-0,6

Графикон бр. 2: Кретање укупног броја домаћинстава

На основу извшене анализе може се **оценити** да је општа демографска ситуација на подручју општине Мали Иђош неповољна. Перманентан пад укупног броја становника, ниска стопа наталитета и фертилитета, негативан природни прираштај (виши од војвођанског просека), висок индекс старења; све су то карактеристике популације која се налази у стадијуму дубоке демографске старости. Релативно повољна образовна структура становништва обезбеђује квалификовану радну снагу као значајан елемент будућег привредног развоја општине. Старосна структура становништва је таква да неће обезбедити побољшање демографске ситуације ни у наредном периоду (укупан број становника Општине већ је смањен на 12943 - стање

2006.године). Зато је неопходно ову неповољну демографску ситуацију бар ублажити и адекватним мерама на нивоу државе (активна популациона политика) и општине (развојни социјални и привредни програми) створити услове да се задржи становништво, обезбеђењем радних места и подизањем на виши ниво укупних услова живота у свим насељима општине Мали Иђош.

Графикон бр. 3: Кретање укупног броја становника и домаћинства

4.4. Привредне делатности

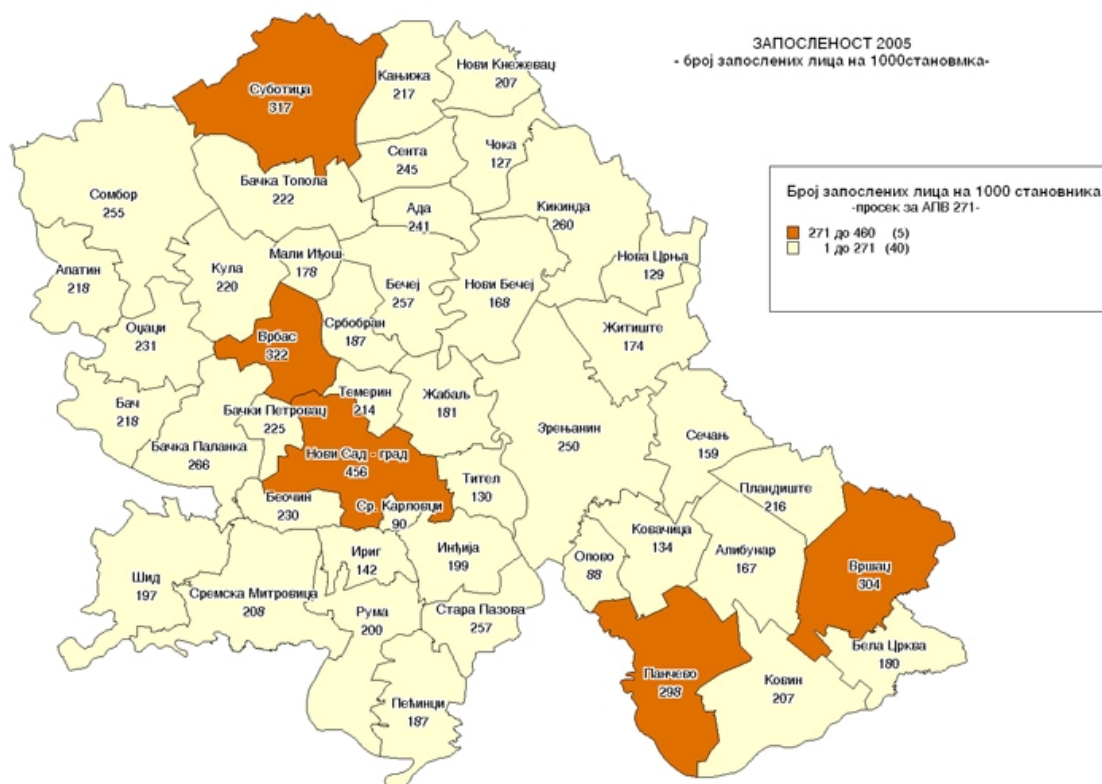
Као основа за анализу досадашњег привредног развоја општине Мали Иђош коришћени су подаци Републичког завода за статистику, подаци Одељења за буџет, финансије, грађевинарство и имовинско правне послове општине Мали Иђош, као и резултати извршене анкете мањег броја субјеката планирања (појединачна предузећа, представници МЗ и други).

Сагледавањем основних развојних индикатора извршена је анализа привредне развијености општине Мали Иђош. Од укупно оствареног народног дохотка Северно-бачког округа свега 2,6 % остварује привреда општине Мали Иђош.

Носиоц привредног развоја општине Мали Иђош је *пољопривреда*. Преглед оствареног народног дохотка 2005. године, по делатностима и облицима својине, дат је у табелама на страни 35.

Највећи доходак остварен је у пољопривреди, лову, шумарству и водопривреди, затим подједако у прерађивачкој индустрији и у трговини на велико и мало. Од укупно оствареног народног дохотка у општини Мали Иђош, 2005. године, око 60% је остварено у пољопривреди, лову, шумарству и водопривреди, што је знатно више у поређењу са Северно-бачким округом (око 24%) или са нивоом Војводине (око 22%). У прерађивачкој индустрији остварено је свега 14,7%, а у трговини на велико и мало 14,2%. Од укупног народног дохотка највише је остварено у приватној својини 77,4%, затим у државној 9,5%, 9,3% у друштвеној својини, 3,2 % је остварено у мешовитој својини и 0,5% у задружној својини.

Према подацима 2005. године од укупно 1496 запослених, у сектору привреде ради 77,8%, а у сектору ванпривреде запослено је 22,2%. У сектору привреде половина запослених је у пољопривреди, шумарству и водопривреди, а трећина у прерађивачкој индустрији. Према броју запослених на 1000 становника (178) општина Мали Иђош је на 34 месту од укупно 45 војвођанских општина.

Слика бр. 6: Број запослених лица по општинама у Војводини

Према критеријуму запослености, мерено по показатељима, граничним вредностима показатеља и условима утврђеним у члану 12. Одлуке о критеријумима за утврђивање статуса неразвијених и недовољно развијених општина у АП Војводини ("Сл. лист АПВ", бр. 8/06.) општина Мали Иђош спада у недовољно развијене општине у Покрајини у 2007. и 2008. години.

Степен привредне развијености одређује се према различитим критеријумима. Један од њих је остварени народни доходак по становнику, као и одређени показатељи за мерење степена развијености (кориговани НД/становнику, број запослених на 1000 становника, промет у трговини на мало по становнику, број телефонских претплатника на 1000 становника) приказани у наредној табели.

У оквиру Северно-бачког округа, коме припада општина Мали Иђош, према оствареном народном доходу по становнику 2005. године, она је најнеразвијенија. Према овом показатељу општина Мали Иђош је знатно испод просека за Северно-бачки округ, АП Војводину и Републику Србију.

	2005. година	
	Народни доходак ⁴ по становнику у динарима	ниво РС = 100
Република Србија	123473	100,0
АП Војводина	144598	117,1
Северно-бачки округ	133838	108,4
Мали Иђош	53176	43,1

⁴ Обрачунат без ПДВ-а, није упоредив са претходном годином

Слика бр. 7: Народни доходак по становнику по општинама у Војводини

Степен развијености општине, према одређеним показатељима⁵ дат је у следећој табели:

	Кориговани народни доходак по становнику		Број запослених на 1000 становника		Промет у трговини на мало/ст.		Број телефонских претплатника на 1000 становника	
	ниво РС=100	Ранг	Ниво РС=100	Ранг	ниво РС=100	ранг	ниво РС=100	Ранг
Република Србија	100,0	-	100,0	-	100,0	-	100,0	-
АП Војводина	117,0	-	97,3	-	131,6	-	94,4	-
Општина М. Иђош	43,9	130	63,9	115	46,3	92	83,6	88

Вредности мерних индикатора развијености општине Мали Иђош 2005. године, показују да је општина Мали Иђош на далеком 130 месту од 160 општина у Србији без Косова и Метохије, кад је кориговани доходак по становнику у питању. Код осталих показатеља ранг је нешто мало бољи, нарочито кад је у питању број телефонских претплатника на 1000 становника. Према датим показатељима општина Мали Иђош је далеко испод просека АП Војводине и Републике.

⁵ Извор: Показатељи развијености општина, општине у Србији 2005. године – Републички завод за статистику Србије

- Корекција народног дохотка (без ПДВ-а) извршена је двогодишњим просеком народног дохотка пољопривреде из 2004. и 2005. године
- Процена промета трговине на мало, на нивоу општина, урађене су на основу података о укупном износу промета у трговини на мало, (без ПДВ-а) за Републику Србију и процентуалног учешћа појединачне општине у укупном друштвеном производу (без ПДВ-а) трговине на мало као гране.
- Обрачун коригованог народног дохотка и процене промета у трговини на мало су извршене без ПДВ-а и нису упоредиве са ранијим годинама

Према критеријуму економске развијености, мерено по показатељима, граничним вредностима показатеља и условима утврђеним у члану 6. Одлуке о критеријумима за утврђивање статуса неразвијених и недовољно развијених општина у АП Војводини ("Сл. лист АПВ", бр. 8/06.) општина Мали Иђош спада у неразвијене општине у Покрајини у 2007. и 2008. години.

Табела бр. 4: Народни доходак⁶, по делатностима, 2005.

	Укупно	Пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда (сектор А)	Рибарство (сектор Б)	Вађење руда и камена (сектор Б)	Прерађивачка индустрија (сектор Д)	Произв. и снабд. ел. енергијом, гасом и водом (сектор Д)	Грађевинарство (сектор Ђ)	Трговина на велико и мало, оправка (сектор Е)	Хотели и ресторани (сектор Ж)	у хиљ. дин Саобраћај, складиштење и везе (сектор З)
Република Србија	918732972	156046929	390938	45488735	249401453	17710789	67323353	226919194	16602919	95716030
Војводина	291063478	65222790	350877	29287052	78861604	8478334	13046122	64287755	3085440	20371707
Севернобачки округ	26344996	6219011	26243	1152	6161153	2561110	1645709	6238114	346227	2354249
Општина М. Иђош	695172	412692	-	-	102032	50415	4547	98461	10538	15286

Табела бр. 5: Народни доходак⁶, по облицима својине, 2005.

	Укупно	Друштвена својина	Приватна својина			Задружна својина	Мешовита својина	у хиљ. дин Државна Својина
			свега	Предузећа	газдинства и радње			
Република Србија	918732972	29653840	695098326	483118626	211979700	6203553	60269246	127508007
Војводина	291063478	9877126	194829929	125753333	69076596	2961980	16232466	67161977
Севернобачки округ	26344996	558396	19581778	13396658	6185120	76589	2255706	3872527
Општина Мали Иђош	695172	64805	538296	248580	289716	3393	22475	66203

⁶ Без ПДВ

Пољопривреда

На подручју општине Мали Иђош урађена је комасација у КО Мали Иђош 1990. године.

Комасацијом у КО Мали Иђош остварени су следећи резултати:

- формиран је грађевински реон;
- дефинисана је детаљна каналска мрежа;
- створени су услови за наводњавање;
- решени су имовинско правни односи;
- формиране су парцеле правилних облика и оријентације;
- формиран су велики комплекси за савремену производњу;
- добијен је нови премер и катастар земљишта.

Просторним планом Републике Србије предвиђено је:

- наводњавање обрадивог пољопривредног земљишта;
- изградња аутопута;
- изградња железничке пруге за велике брзине;
- формирање ветрозаштитних појасава.

Наводњавање се не може спровести на ситним парцелама и разбацаном поседу, сем у подизању трајних засада на мањим парцелама.

Предлаже се уређење пољопривредног земљишта комасацијом у КО Ловћенац и Фекетић као свеобухватна мера где би се реализовала сва планирања и пројекти инфраструктуре. Имајући у виду да КО Ловћенац и Фекетић имају премер у државном систему, припадају другој групи КО по приоритету за нову обнову премера и уређење пољопривредног земљишта путем комасације.

Полазећи од расположивих ресурса производње најважнији привредни потенцијал општине Мали Иђош је пољопривредно земљиште, а заједно са индустријом, пољопривреда је носиоц привредног развоја Општине. Од укупно оствареног народног дохотка око 60% је остварено у пољопривреди.

Пољопривреда представља једну од најзначајнијих грана привреде и највећи број становника општине бави се пољопривредом, као основном или допунском делатношћу.

У укупној површини пољопривредног земљишта највећу заступљеност имају оранице и баште са учешћем од око 90 %, док су ливаде и пашњаци заступљени са око 2%. Остале површине су под воћњацима, виноградима, трстицима и барама.

Табела бр. 6: Структура коришћења земљишта по категоријама*

(у ha)

назив КО	шуме %	њива %	врт %	воћ- њак %	вино- град %	лив- ада %	обра- диво %	паш- њак %	трст. мочв. %	нео- бра- диво %	пољо- прив- редно %	пло- дно %	не- пло- дно %
Фекетић	5,06 0,08	5.553,81 91,57	0,00 0,00	36,06 0,59	105,71 1,74	4,16 0,07	5.699,73 93,98	12,51	2,44	14,95 0,25	5.714,68 94,22	5.719,74 94,31	345,33 5,69
Ловћенац	12,75 0,32	3.601,30 91,64	0,00 0,00	1,81 0,05	11,35 0,29	4,03 0,10	3.618,49 92,07	100,90	1,53	102,43 2,61	3.720,91 94,68	3.733,66 95,00	196,32 5,00
М. Иђош	42,59 0,52	7.436,96 91,57	0,00 0,00	23,20 0,29	12,07 0,15	14,97 0,18	7.487,19 92,19	28,20	3,41	31,61 0,39	7.518,81 92,58	7.561,40 93,11	559,80 6,89
Укупно	60,40 0,33	16.592,07 91,59	0,00 0,00	61,06 0,34	129,12 0,71	23,16 0,13	16.805,41 92,76	141,61 0,78	7,38 0,04	148,99 0,82	16.954,40 93,59	17.014,80 93,92	1.101,45 6,08

* Извор података: Републички геодетски завод, Служба за катастар непокретности општина, 2006.

Највише ораничних површина захватају ратарске културе, где доминира производња кукуруза на око 50% површина, док се пшеница и јечам гаје на око 25 % укупних површина. Важно је напоменути да је на територији обухвата плана развијена производња индустријског биља, пре свега соје и сунцокрета, док је производња шећерне репе смањена у претходном периоду.

Индустријско биље гаји се на око 15 %, и то сунцокрет на око 10%, соја на око 3% шећерна репа на око 2% површина. Поврће се гаји на око 5%, крмно биље и друге културе на око 5% % укупних површина ораничног земљишта.

Узгој индустријског биља има посебну важност и дугу традицију гајења. Пре свега то су соја, сунцокрет, а достигнути ниво површина под овим усевама не одговара могућностима и добрим природним условима за гајење свих врста индустријског биља.

Повртарство на територији општине има дугу традицију и уочљиво је да су у задњим годинама површине под повртарским културама у сталном порасту.

Воћарска и виноградарска производња заступљена је на мање од 1% укупних површина, што представља изузетно низак ниво производње, а приметно је да је у задњим годинама дошло до повећања површина под виноградима.

Традиционална опредељеност на повртарство утицала је на смањење воћарских и виноградарских површина. Најзаступљеније врсте воћа су јабука, бресква, шљива и кајсија, док су остале врсте слабије заступљене.

Сточарство представља значајну грану пољопривреде, по обиму и значају. На територији општине постоји дуга традиција узгоја стоке, а на бази расположивих статистичких података уочава се смањење броја говеда, док је кретање броја свиња, живине и оваца циклично.

Говедарство по свом економском значају заузима високу позицију у сточарској производњи, али је изменом расног састава говеда у правцу млечног типа, смањена могућност за производњу висококвалитетног јунећег меса. Најзначајнији део производње одвија се у пољопривредним домаћинствима, а количине произведеног млека предају се на откупним станицама које се налазе у свим насељима општине.

Свињогојство представља грану сточарства која на територији општине Мали Иђош има све услове за даљи развој. У рекордним годинама са територије општине тржишту се испоручивало преко 20.000 товљеника изузетног квалитета. За даљи развој свињогојства постоје изграђени смештајни капацитети, високостручна радна снага и добар расни састав. У последњим годинама, приметно је да се јављају индивидуални произвођачи са значајнијим производним капацитетима.

Овчарство је слабо развијено на територији општине. Узгој оваца одвија се скоро искључиво у индивидуалним домаћинствима, а резултат слабог развоја ове гране сточарства је недостатак радне снаге и смањење пашњачких површина.

Живинарство је развијено, јер је у ранијем периоду територија општине имала једну од најсавременијих инкубаторских станица и изузетну продукцију, како једнодневних тако и товних пилића.

Територија општине налази се на земљиштима потенцијално погодним за наводњавање и поред постојећих система за наводњавање, који су изграђени, приметно је, да је у задњих 10 година, дошло до развоја микро система за наводњавање, који воду захватају из отворених канала и бушених бунара и преко тифона или кишних крила наводњавају пољопривредне културе, првенствено повртарске и воћарско-виноградарске.

Стање пољопривредне механизације на територији целе општине, као и осталим општинама у окружењу и целој АП Војводини је доста лоше. Просечна старост механизације је преко 15 година. Охрабрује чињеница да је у задњих 5 година дошло до пораста броја пољопривредних машина, што значи да је почео процес обнављања механизације. Подизање техничке основе пољопривреде представља предуслов за повећање продуктивности и конкурентности пољопривредних производа.

Развој пољопривреде у задњој деценији прошлог века одвијао се у изузетно неповољним и нестабилним условима, што је довело до готово драстичног слабљења аграра у целини. Овакав положај нејзначајније привредне гране захтева неминовно редефинисање аграрне политике и стратегије даљег развоја пољопривреде.

Стање аграра, без обзира на боље приносе и резултате у односу на просек АП Војводине, уопште није на завидном нивоу и у наведеном планском периоду неопходно је систематско решавање проблема у пољопривреди, користећи компаративне предности природних потенцијала и традицију гајења биљних и животињских врста. У ратарству се очекује промена структуре сетве у корист интензивних и профитабилних култура, док ће у сточарству доћи до неминовног развоја мини фарми и повећаног интересовања за алтернативне видове биљне и животињске производње.

Потенцијали и ограничења

Значајан развојни потенцијал је у области пољопривреде и темељи се на природним ресурсима, а то је пре свега плодно земљиште. Пољопривредно земљиште у општини Мали Иђош обухвата око 17000ha. Очекује се да ће у наредном периоду пољопривреда остати водећа грана привреде у општини Мали Иђош. Посебну предност представља положај општине у односу на прерађивачке капацитете (МИ "Бачка Топола", "Carnex", "Витал" Врбас, шећеране Црвенка, Врбас, Сента итд.).

Континентална клима и појављивање сушних година, могу представљати ограничење развоја пољопривреде.

Шуме, шумско земљиште, ваншумско зеленило и ловна подручја

На територији општине Мали Иђош, према катастарским подацима из 2007 године заступљене су шуме и шумско земљиште у површини од 60,3984 ha. Шумовитост од 0,33% је знатно мања од оптималне шумовитости дате ППР Србије.

Табела бр. 7: Заступљеност шума и шумског земљишта у општини Мали Иђош

Р. бр.	КО општине Мали Иђош	Површина ha	%
1.	Фекетић	5,0624	0,08
2.	Ловћенац	12,7469	0,32
3.	Мали Иђош	42,5891	0,52
	Укупно	60,3984	0,33

Површину коју третира Просторни план, карактерише изузетно мала шумовитост од свега 0,33%. Ово је Општина са једним од најмањих процената шумовитости у Војводини.

Површине под шумама и заштитним зеленилом се налазе и у оквиру економија, као ловне ремизе и мањи шумски појасеви у атару.

Проблем овог подручја представља сува континентална клима и неповољно земљиште за гајење већине шумског дрвећа, па су могућности што се тиче подизања нових шума прилично ограничене.

Општа оцена је да је на територији општине Мали Иђош изразито ниска шумовитост. Ограничење у развоју шумарства је чињеница да је око 94% територије општине пољопривредно земљиште.

Потенцијали и ограничења

За развој шумарства као привредне гране нема већих потенцијала, изузев непошумљеног шумског земљишта.

Велика заступљеност пољопривредног земљишта бољег бонитета представља ограничење за подизање нових шумских површина.

Подизањем ваншумског зеленила (ветрозаштитног и пољозаштитног) уз канале, путеве и у оквиру пољопривредног земљишта може се повећати шумовитост и уједно утицати на побољшање укупних микроклиматских услова. При подизању ваншумског зеленила потребно је водити рачуна о заштити канала и насипа, безбедности саобраћаја и исплативости подизања ових појасева на пољопривредном земљишту.

За развој лова као привредне гране постоје предуслови, посебно услови станишта, који осредње погодују развоју дивљачи. Ограничења у развоју лова представљају мала улагања у ову привредну грану, која би могла бити у склопу туристичке понуде општине.

Индустрија и МСП

Индустрија у општини Мали Иђош, после пољопривреде, представља област од приоритетног значаја. У индустрији је, 2005.године остварено свега око 15,0% од укупно оствареног народног дохотка. Индустрија је 2005.године запошљавала око 32,0% од укупно запослених у сектору привреде.

Расположиве производне капацитете карактерише недовољан степен искоришћености и недовољан степен финализације производа, затим застарела технологија, недостатак стручних кадрова, недовољна инвестициона улагања.

У оквиру прерађивачке индустрије послују предузећа која се баве производњом прехранбених производа и пића (4), производњом основних метала и металних производа (4), производњом опеке и црепа (3), производњом кожне обуће (2) и по једно предузеће које се бави прерадом дрвета, производњом боје и лакова и производа од пластичних маса.

Поред предиспозиције за динамичнији развој агрокомплекса (сировинска основа) производна активност се базира на примарној пољопривреди јер не постоји довољно капацитета прехранбене индустрије који би утицали на развој овог сектора.

Сектор малих и средњих предузећа чини 60-так предузећа, која запошљавају око 800 радника. Најрентабилнија су мала предузећа.

Анализа просторног размештаја привредних капацитета указала је на подједнак степен концентрације индустријских капацитета у насељима општине.

Трговина, угоститељство, занатство

Од укупно оствареног народног дохотка у општини Мали Иђош око 14,0% је остварено у трговини, што говори да је она релативно добро развијена (у поређењу са другим областима привреде). Трговина је 2005.године запошљавала око 11,0% од укупно запослених у сектору привреде. На територији општине Мали Иђош послује око 30-так предузећа у сектору трговина на велико и мало, а регистровано је и око 60-так самосталних трговинских радњи.

Анализа постојећих малопродајних трговинских капацитета указала је на постојање релативно задовољавајућег броја трговинских капацитета на нивоу општине. Са аспекта равномерног услуживања становништва општине ситуација је доста повољна, јер су малопродајни капацитети подједнако распоређени по насељима. У наредном периоду потребно је обезбедити више савремених трговинских капацитета (робна кућа, мегамаркет, самоуслуга).

У структури занатских услуга највише су заступљене занатске услуге у служби човека, релативно добро су заступљене услуге одржавања стамбеног фонда и пословног

простора. Подједнако, али недовољно су заступљене услуге ауторемонта и превозничке услуге, док су услуге у служби домаћинства најмање заступљене.

Просторни распоред занатских радњи показује, изванредан степен концентрације у општинском центру (око 47%). Од осталих насеља занатске услуге су више заступљене у Фекетићу (око 32%), него у Ловћенцу (око 21%). Анализа је показала да број и структура занатских услуга не задовољава потребе становништва насеља.

Свега 1,5% од укупно оствареног народног дохотка у општини Мали Иђош остварено је у угоститељству. Угоститељство је неразвијено, иако постоје повољни услови за његов развој, нарочито у функцији туризма.

Анализа структуре и обима угоститељских објекта показује да су просторно равномерно распоређени, али да је њихова структура неповољна, тј. да су највише заступљени капацитети који пружају само услуге пића. Потребно је побољшати структуру и опремљеност објекта и подићи ниво услуга у њима. Анализа је показала и недостатак смештајних капацитета, неопходних за планирани динамичнији развој туризма.

Општа оцена је да је низак ниво и неразвијена привредна структура општине Мали Иђош, да се природни ресурси недовољно користе, да је неповољна структура привреде (да је доминантна примарна пољопривредна производња у формирању дохотка), да је недовољно развијен индустријски сектор (нарочито прехранбена индустрија) и још увек недовољно развијен предузетнички сектор, да капацитети терцијарног сектора нису достигли ниво који захтевају савремени стандарди живљења, те да у планском периоду треба боље валоризовати и потпуније користити постојеће ресурсе и активирати их у смислу даљег привредног развоја.

Потенцијали и ограничења

Најзначајније потенцијале будућег привредног развоја општине Мали Иђош чине: становништво као основни чинилац и стимулативни фактор развоја (побољшана квалификациона структура становништва), повољан геосаобраћајни положај (коридор Х), повољни услови за производњу здраве хране, близина већих тржишта (Нови Сад, Суботица), природни и антропогени туристички потенцијали.

Потенцијали планског подручја, у области индустрије, темеље се првенствено на расположивим природним ресурсима, при чему је основни развојни приоритет динамизирање прерађивачке индустрије, а нарочито прехранбене и афирмација општине Мали Иђош као произвођача здраве хране. Динамичнији развој индустрије треба заснивати на технолошком, економском и власничком реструктурирању, високој финализацији производње и обезбеђењу просторних услова за отварање малих и средњих предузећа (мањих прерађивачких капацитета виших фаза прераде).

Постоје потенцијали за још динамичнији развој предузетништва у циљу повећања степена запослености и прихода становништва (прерађивачке делатности, занатство и личне услуге, домаћа радиност). Ширењем структуре и већим улагањем у производне делатности предузетништво може повећати свој утицај на укупан развој општине Мали Иђош.

Општина Мали Иђош спада у неразвијене општине у Покрајини, иако се улажу напори да се достигне виши степен развијености привреде и тржишта. Као последица поред осталог и транзиционих процеса, јављају се ограничења у развоју привреде Општине, а огледају се у недовољној искоришћености природних ресурса и постојећих капацитета, паду производње, структурној неусклађености, престанку рада неких предузећа, незавршеном процесу приватизације, незапослености. Проблем и ограничење повећања броја запослених у постојећим предузећима је неодговарајућа квалификациона структура незапослених, као и неразвијен систем адекватне преквалификације и доквалификације. Могући ограничавајући фактор развоја у дужем временском периоду може бити и неповољна демографска слика општине (неповољна старосна структура и одлив младих).

Туризам

Туризам у општини Мали Иђош, темељи се на повољном туристичко-географском положају, природним и антропогеним туристичким потенцијалима.

У досадашњем периоду, недовољно су искоришћене могућности развоја туризма које пружају вредности туристичких ресурса, због недостатака регистрованих смештајних капацитета, мале изграђености туристичке инфраструктуре и недостатака праћења физичког обима туриста. Од смештајних капацитета на територији Општине су присутни мотел "Пипач" у Фекетићу (са 35 лежаја), ресторан Јелен, Фекетић (са 8 лежаја), Катаи камп у Малом Иђошу (са 80 лежаја), Ловачко друштво "Фазан" у Малом Иђошу (капацитет 10 лежаја).

Кретање туристичке активности у општини Мали Иђош током периода 1990-2005. године карактерише пад броја посетилаца и стихијско ангажовање у делу туризма.

Наиме, 2000. године забележено је укупно 433 долазака туриста, а 2005.год. свега 99. Слична је ситуација и са бројем ноћења туриста, при чему је 2000.године забележено 676 ноћења, а 2005.год. свега 99.

Од манифестација на подручју општине су присутне "Домбош Фест" у Малом Иђошу од 4-27 јула, који према проценама привуче и до 14 000 посетилаца, или књижевни дани у Фекетићу (до 200 страних и домаћих туриста), Дани Вишње (други викенд јуна) у Фекетићу, Дани вина 25. фебруар у Фекетићу, као и Подолски и Чепе дани у Малом Иђошу.

Осим манифестационог у општини је заступљен и ловни туризам. На простору општине постоји ловачко удружење Криваја и ловачка друштва: "Ловћенац" – у Ловћенцу, "Јелен" у Фекетићу, "Фазан" у Малом Иђошу. Углавном је заступљена ниска ловна дивљач (зец, јаребица, фазан) ређе, висока - срнећа. У укупном лову, највише је одстрелено ниске ловне дивљачи, од стране чланова ловачке организације.

На територији општине Мали Иђош не постоји носилац туристичко-угоститељске делатности односно нема Туристичку организацију.

Може се закључити, да због малих улагања у развој туризма, Општина није успела да туристички валоризује све своје атрактивности, тако да су ефекети оствареног развоја туризма у досадашњем периоду незадовољавајући.

Потенцијали и ограничења

Општина Мали Иђош има солидан туристички потенцијал захваљујући:

- Туристичко географском положају – Својим положајем у средишњем делу Бачке као и аутопуту Е-75, општина је у вези са подручјима Суботице и Новог Сада којима гравитира у привредном погледу;
- Доброј повезаности са окружењем у односу на матична места потенцијалних туриста, положај овог подручја је повољан, захваљујући близини већих центара Сомбора, Бечеја, Суботице и Новог Сада;
- Повољним опште природним карактеристикама;
- Значајним антропогеним, културно-историјским вредностима;
- Манифестацијама;
- Богатством ловног подручја.

Ограничења развоја:

- Нема значајних улагања у туристички сектор;
- Недефинисан туристички производ подручја;
- Недостатак регистрованих смештајних капацитета;
- Мала изграђеност туристичке инфраструктуре;
- Непостојање туристичке организације општине.

4.5. Просторни развој, мрежа насеља и организација јавних служби

Кратак историјски преглед формирања насеља

Динамични историјски догађаји утицали су на насељеност, националну структуру и степен урбанизације општине Мали Иђош. Доминација великих сила (Аустро-Угарске и Отоманског царства), утицали су на демографске токове данашње општинске популације. Наиме, с обзиром да је подручје општине Мали Иђош, као и шира регија, представљало периферију тадашњих империја, демографска политика водећих сила добила је на интензитету што је дало печат и другим сферама живота и рада.

Сва три села ове општине формирана су средином 18. на средњовековним коренима. Колонисти Мађари долазили су из жупаније Бекеша, калвинисти, нови житељи Фекетића, пристигли су из Куншага, док су секићани лутерани дошли из разних крајева немачке провинције.

Насеља су формирана на основу типских пројеката, који су урађени у централним државним пројектним бироима, углавном у Пожуну. Код планирања села, поред важеће законске регулативе велики утицај имала је и конфигурација терена. Старе рукописне карте из архивске грађе, потврдиле су да је, у случају Малог Иђоша и Фекетића, стамбени део био одвојен од економског дела дворишта, односно гувна. У историјском језгру села дворишта су била релативно мала, а у економском делу насеља, у такозваним баштама, плацеви су били знатно већи. На овом простору су житељи држали стоку, и житарице.

Док је место за становање и економски део дворишта био подељен, у атару није било салаша. Са повећањем броја становника, кметови заузимају просторе за становање и у баштама. До средине 19. века нестаје тип насеља са баштама. Улична матрица сведочи о овој фази развоја.

До седамдесетих година 19. века атар је било обрађен у двопољном, касније у тропољном систему. На бреговитим деловима атара, у једној целини били су виноград. Крајем деветнаестог века филоксера је уништила ову културу, само секићани и Немци из Фекетића обнављају своје винограде новим сортама, које су донешене из Америке. У том периоду променио се атар.

Када су нестале калкатуре, у релативно малим атарима, почели су се зидати салаши, релативно касно, тек седамдесетих година 19. века. Нису то били више сточарски салаши, него су поред крупне стоке производили и житарице. Салашари су у већим случајевима били средњи сељаци које су поседовали до 100 јутара земље. У атару Ловћенца, Секић било је неколико велепоседника, али они нису боравили на салашима, него су их издавали арендашима.

На почетку 20. века било је више стотина салаша у атару Иђоша и Фекетића. Почетком четрдесетих година када су пописали салаше, било их 315 у Иђошу. У атару Фекетића је у том периоду на салашима је живело 207 породица. Следећи попис урађен је 1964. године. У том периоду у атару Иђоша била је 192 салаша, по задњим истраживањима постоји још 68, а у функцији само 28. У атару Фекетића постоје само два салаша, и користе их као викенд кућице.

Тридесетих година прошлог века за потребе сиромашних породица формирано је једно мало, микро насеље у атару Фекетића, Селиште.

Мали Иђош

Име села (Мали Иђош на мађарском језику значи "Мали брдовити"), у историји, први пут се помиње 1462. године, у даровном писму краља Матије, где је забележено да пустару поклања својој мајци Ержебет Силађи.

У доба Турске валадавине и ово место је опустошено. Тек 1769. године, на предлог Антуна Котмана, краљевског комесара, формирано је ново село. Данашњи житељи су се 1769. године настанили на овим просторима. Колонисти су долазили из Бекешсентандраша из жупаније Бекеша. Кметови су сами градили своја огњишта. Према писаним изворима, које су упућена комесару за насељавање, види се да су живели под веома тешким условима.

Историјско језгро села било је поред потока Криваје. Овде се одомаћило 170 породица. Садашња црква изграђена је 1788. Године према типским пројектима у стилу барока, и посвећена је Светој Ани.

Ловћенац

Ловћенац је једино насеље у централној Бачкој где су раније искључиво били настањени Немци. Први пут се спомиње као Сегхеђ 1476. године. У периоду Турака овде су се настанили српски граничари. Тада се променио назив у Секић. Године 1786. настанили су се Немци, под знатно бољим условима него Мађари из суседних места, јер су 10 година били ослобођени од пореза.

Након другог светског рата, Немци су се иселили, а на њихово место су стигли колонисти из Црне Горе.

Фекетић

Село се спомиње у архивској грађи 1465. године. У наредном периоду 1476, године Краљ Матија га поклања Миклошу Белмосевићу. Према писаним изворима, поред потока Бачер (Криваја) крајем 16. века било је 28 кућа. У архивској грађи, место се спомиње као Фекетехеђеш. Године 1654. долазе Срби. У том периоду властелин је био Вешелењи. Након сенћанске битке село је опустошено, на Коморкој карти из 1768. место је означено као пустара са старом средњовековном црквом.

Фекетић је 1785. године наново настањен Мађарима, калвинистима из Кунхеђеша и Тисабуре. Почетком 19. века из суседног села долазили су и Немци, до краја 19. једна трећина становништва су били Немци.

Почетком двадесетих година у атару Фекетића формира се једно мало насеље, Селиште, од два реда кућа. Овде су се настанили солунски добровољци. У том периоду су изграђене школа и крчма.

Организација јавних служби

Насеље Мали Иђош је центар општине, са припадајућим функцијама општинског центра, које се одвијају у објектима управе и администрације, културе и информација, образовања, здравствено социјалне заштите и др.

Делатност **социјалне заштите** посебно **дечје заштите** у насељима Мали Иђош, Фекетић и Ловћенац, одвија се у оквиру дечије установе "Петар Пан" и установа за предшколско васпитање и образовање у Малом Иђошу и Ловћенцу. Капацитети предшколских установа недостају у Ловћенцу и Фекетићу.

Центар за социјални рад је у оквиру јавних служби општине Бачка Топола.

Основно образовање у Малом Иђошу је организовано у оквиру О.Ш. "Ади Ендре", О.Ш. "Вук Караџић" у Ловћенцу и О.Ш. "Никола Ђурковић" у Фекетићу. На основу података добијених од стране Општине Мали Иђош, основним образовањем и васпитањем су обухваћена деца узраста 7-14 година.

Здравствена заштита на подручју сва три насеља врши се кроз активности Дома здравља "Мартон Шандор", са специјалистичким службама (општа медицина и хитна медицинска помоћ и др.). Здравствене станице су у Ловћенцу и Фекетићу.

Културна активност је организована у оквиру Домова културе са библиотекама у сва три насеља. У Фекетићу у оквиру Дома културе је и позоришна сала, а Народни универзитет је у Ловћенцу.

Информативна делатност је заступљена у свим насељима Општине.

Физичка култура је такође заступљена у свим насељима и ова активност одвија се кроз присутне спортске терене, и то: мали фудбал, рукомет, одбојка и кошарка. Затворене сале за физичку културу су у Ловћенцу и Малом Иђошу у оквиру школских комплекса.

Организација јавних служби по насељима углавном задовољава потребе становника и ниво опремљености за степен развијености општинског центра и насеља (неодстатак предшколских установа у Фекетићу и Ловћенцу). Обзиром на старосну структуру, присуство старијег дела популације потребно је у планском периоду обезбедити домове за старе.

Стамбени фонд

Према резултатима пописа становништва у општини Мали Иђош 2002. године било је 5.346 станова укупне површине 421.648 km² у којима живи 4.803 домаћинстава са укупно 13.494 становника. Квалитет становања општине приказан у табели, бољи је по свим изведеним показатељима од просека Републике, АП Војводине и Севернобачког округа.

У општини Мали Иђош повољнија је стамбена структура у односу на републички просек. Већи је удео двособних, трособних и четворособних станова, док су гарсоњере и једноособни станови мање заступљени. У Малом Иђошу по броју најзаступљенији су двособни и трособни станови, и по броју и по квадратури.

У стамбеном фонду општине Мали Иђош доминантна је индивидуална градња. Међутим, неповољна је старосна структура станова и неадекватан квалитет материјала од кога су изграђени. Према процени, око 35% стамбеног фонда на територији општине су објекти дотрајале конструкције, а многи су и напуштени.

Табела бр. 8: Опремљеност станова инфраструктуром

Подручје	Учешће станова опремљених водоводом, %	Учешће станова опремљених ел. струјом, %	Учешће станова опремљених купатилом, %	Учешће станова опремљених нужником, %
РС	89,41	98,99	78,8	74,8
АП Војводина	94,71	99,05	84,3	80,2
Севернобачки округ	94,72	98,85	83,4	79,6
Мали Иђош	95,70	98,82	78,9	70,1

Извор: РЗР на основу података РЗС

У погледу опремљености станова водоводом, електричном струјом и купатилом они не одступају од републичког просека. Нужник нема 30% станова, што је неповољније од Републике (25%) и АП Војводине (20%).

Комунални површине и објекти

Комуналне површине ванграђевинског реона у насељима Мали Иђош, Фекетић и Ловћенац (заједничке намене) су и комунална депонија и сточно гробље (3,47 ha), комплекс трафостанице (0,39 ha) и водозахват (истражно поље).

Сва три насеља на територији општине имају "дивље" депоније, које се налазе на неодговарајућим локацијама (близу насеља и реке Криваје), немају ни основну комуналну опремљеност (ограда, струја, приступни пут) и не испуњавају санитарно техничке услове. Рециклирање отпада се не врши. Општина је потписала уговор о прикључењу регионалној међуопштинској депонији у Суботици. На тај начин створени су услови за укидање ових "илегалних" сметлишта и за санирање терена.

4.6. Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Друмски саобраћај

На простору општине Мали Иђош егзистирају капацитети два вида саобраћаја и то друмски (као примарни) и железнички саобраћај (као секундарни).

У оквиру простора општине Мали Иђош у домену капацитета друмског саобраћаја налазе се путеви различитог хијерахијског нивоа који својом изграђеношћу омогућују извршење путничког и робног превоза транзитног облика саобраћаја унутар општинског простора, али и окружења и субрегионалног повезивања.

Кроз овај простор пружа се ауто-пут *Е-75 (ДП I реда бр. 22)*, граница Мађарске (Хоргош) – Бачка Топола – *Мали Иђош* - Србобран – Нови Сад – Инђија – Стара Пазова – граница АПВ Нови Бановци, који пресеца општину на правцу север-југ (у дужини од ~17,7 km) и пружа могућност успостављања везе са субрегионима преко пута највишег нивоа саобраћајне услуге. Веза овог простора са аутопутем се остварује преко денivelисаног укрштања - петље Фекетић.

Државни пут I реда *бр. 22.1*, граница Мађарске (Хоргош) - Суботица – Бачка Топола – *Мали Иђош* - Србобран – Сириг - Нови Сад – Инђија – Стара Пазова – граница АПВ Нова Пазова, је основни реципијент саобраћајних токова, основна међурегионална и међуопштинска веза између макрорегионалног центра Новог Сада и северних општина Бачке (*Мали Иђош*, Бачка Топола, Суботица), и алтернативни правац *коридору X (ауто-путу Е-75)*. Траса овог пута пролази кроз насеља општине Мали Иђош и има неповољан утицај на функционисање насеља (смањење проточности и безбедности саобраћаја), а такође и са еколошког аспекта (бука, вибрације, аерозагађење).

С обзиром на значај и обим садашњег саобраћајног оптерећења на *ДП бр. 22.1* (ПГДС деонице Бачка Топола 1 (Бечеј) – Фекетић 1 (Врбас) 2593 воз/дан, Фекетић 1 (Врбас) – петља Фекетић 2952 воз/дан, петља Фекетић – Србобран 1 (Нови Сад) 3068 воз/дан⁷) и прогнозиран пораст саобраћаја (3-5% на годишњем нивоу) евидентан је негативан утицај саобраћајних дешавања на насеља и на крају на висину нивоа услуге предметног пута.

Из ових путева настају радијални правци који су значајни за одвијање интерног саобраћаја на околном простору. У постојећем стању траса државног пута II реда *бр. 118, Фекетић – Врбас – Савино Село*, из правца Фекетића ка Кули пролази ван урбаних простора општине (изузимајући Фекетић).

Транзитни токови дуж овог пута немају велики утицај на одвијање насељског саобраћаја и значајно не угрожавају функционисање насељских функција.

Утицај државног пута *бр. 118* на насељске саобраћајне токове (насеље Фекетић) није толико изражен с обзиром на садашње и перспективно саобраћајно оптерећење, па је будући негативан утицај саобраћаја могуће ублажити регулаторним саобраћајно-техничким мерама.

⁷ Подаци о ПГДС поменутих државних путева преузети су из извештаја " Бројање саобраћаја на путевима у РС у 2006 год" - ЈП Путеви Србије

Укупно стање одвијања саобраћаја дуж ових путева може се сматрати задовољавајуће осим пролаза кроз насеља (ДП бр. 22.1).

Значај ових путних правца је неупитан, из угла међурегионалног и међуопштинског повезивања, а саобраћајно оптерећење у многостави зависи од обима захтева за транспортним услугама, посебно код ДП бр. 22.1 у високом проценту у току целе године.

У насељима кроз које пролазе ови путеви они функционално представљају главну насељску саобраћајницу и основни су рецепијенти свих насељских саобраћајних збивања. Саобраћај на овим путевима кроз насеља, осим што нарушава мирне насељске токове, значајно утиче на ниво еколошких параметара у оквиру ових просторних целина.

Техничко-експлоатационо стање (коловозних површина, путних канала и осталих елемената пута) је на ниском нивоу, што је последица вишегодишњег неодржавања путне мреже, знатног саобраћајног оптерећења и експлоатационог периода који је за предметне путеве кроз општину при крају.

Садашње стање нивоа саобраћајне услуге у оквиру урбаног простора Малог Иђоша и осталих насеља процењује се као добро, али у скорој будућности се морају створити услови за елиминацију транзита ван урбаних простора насеља.

Простор општине Мали Иђош карактерише постојање релативно развијене мреже општинских – локалних путева и некатегорисаних путева који ће бити укључени у будућу саобраћајну матрицу општине.

Експлоатационо стање путне мреже општинског нивоа је врло слично државним путевима (знатан број критичних тачака – посебно на прикључцима државних путева, "ударних рупа" и друго), и условљено је недостатком средстава за одржавање општине, којој су ови путеви предати на одржавање.

Железнички саобраћај на простору општине Бачка Топола је присутан већ дуже време преко магистралне пруге бр.2 (Е-85), (Београд) - Стара Пазова - Нови Сад - (Мали Иђош) – Суботица - државна граница - (Kelebia).

По изграђености и елементима ова пруга омогућава задовољавајући ниво превозних услуга у домаћем транспорту (V_{max} 100 km/h, ОР 225 kN, местимично на деоницама), с тим да се у будућности она мора реконструисати (изградња другог колосека) и модернизовати (повећање V_{max} и ОР, реконструкција станичних капацитета и сигурносно-безбедносне опреме) да задовољи европске стандарде.

Планирани развој и афирмација железничког саобраћаја мора бити у комплементарности са друмским саобраћајем односно интенцији увођења *интегралног саобраћаја* на овом простору.

Општа оцена стања саобраћајне инфраструктуре је релативно задовољавајућа посебно друмског саобраћаја док је железнички на врло ниском експлоатационом нивоу. У наредном периоду потребно је учинити мноштво корака за превазилажење ограничавајућих елемената (ниски техничко-експлоатациони ниво железничке инфраструктуре, пролазак друмског транзита кроз насеља и лоше стање путне мреже свих нивоа) за развој саобраћаја овог простора.

Потенцијали и ограничења

Основни потенцијали посматраног простора општине Мали Иђош је постојање два вида саобраћаја: *друмски, железнички.*

Кроз правце Паневропских коридора **X** (друмски и железнички):

- ауто-пут Е-75, државни пут I реда бр. 22
- Е-85 - магистрална пруга бр. 2

Основни проблеми саобраћајне инфраструктуре у оквиру овог простора су:

- пружање правца државног пута бр. 22.1 кроз урбане просторе и негативан утицај саобраћајних манифестација на функционисање урбаних целина, погоршањем еколошких и безбедносних параметара,
- неповољно техничко-експлоатационо стање путне инфраструктуре, има директне негативне ефекте на безбедност и квалитет саобраћајне услуге посматраног подручја,
- техничко-технолошка заосталост и недостатак одговарајућих капацитета железничке инфраструктуре, која непосредно резултира са недовољном искоришћеношћу и малим учешћем овог вида саобраћаја у расподели транспортног рада.

Водопривредна инфраструктура

Хидротехничке мелиорације (наводњавање и одводњавање)

Наводњавање пољопривредних површина на територији општине преко заливних система скоро и да не постоји. Постојећи заливни системи су у оквиру пољопривредних предузећа, али су углавном функције. Основни проблем у функционисању заливних система су недовољан број самоходних заливних кишних крила и неисправност и недовољна снага постојећих црпних пумпи.

Одводњавање сувишних вода дренажом или путем отворених мелиоративних канала у најближе реципијенте (Кривају), је у ранијим периодима решено у потпуности. Међутим, током времена ова мрежа одводних канала није довољно одржавана, па се мора планирати њихово редовније одржавање уз могућност изградње нових или измештање постојећих траса.

На подручју општине Мали Иђош, не постоји потреба за одводњавањем пољопривредних површина, већ напротив, свака количина влаге је добро дошла са аспекта пољопривредне производње и обраде земљишта. Изградњом акумулације "Мали Иђош" и доводног канала Кула-Мали Иђош створиће се могућности за наводњавање належућих пољопривредних површина, а поред ове основне намене, отварају се и могућности за развој туризма, спорта и рекреације.

Водоснабдевање

Снабдевање водом становништва и привреде на територији општине Мали Иђош није решено на задовољавајући начин и суочено је са низом проблема, од којих су најважнији недовољне количине воде, ниски притисци на точећим местима и неадекватан квалитет воде која се испоручује корисницима. То је резултат недовољног броја и лошег стања бунара и хидрофорских станица, дотрајалости и лошег квалитета водоводне мреже (челичне и цементно азбестне цеви). У сва три насеља за снабдевање се користи вода из субартеске издани коју карактерише повишен садржај гвожђа и амонијачног азота. У месној заједници Мали Иђош покривеност водоснабдевања корисницима је 100%, а вода се дистрибуира помоћу неколико микроводоводних система који чине бунари, хидрофор и дистрибутивна мрежа дужине 56 km. Од пет висококапацитетних бунара пречника 329 mm, три су опремљена фреквентним регулатором и нису старији од четири године. Два старија бунара су у лошем стању. Ови бунари обезбеђују потребну количину воде за насеље. Дистрибутивна мрежа грађена је неплански, уграђивани су неадекватни пречници цеви и у знатној мери је дотрајала. Око 8 km старих металних цеви не одговарају по квалитету, не могу да задовоље потребе за које су намењене и узрок су свакодневних хаварија и губитака воде у снабдевању. Један број домаћинстава водом се снабдева из клипних или сопствених бунара. Привредне организације водом се снабдевају преко сопствено бушених бунара или локалне водоводне мреже. Око 40% анализиране воде није доброг квалитета и мутна је због превелике концентрације гвожђа. Тешкоће у водоснабдевању има месна заједница Ловћенац, која се снабдева водом преко локалног водозавода кога чине два бушена бунара недовољног капацитета у односу на потребе и дистрибутивне мреже (дужина 20 km, пресек цеви 25-100 mm, неке су азбестне).

Основни проблеми водоснабдевања су незадовољавајући квалитет воде, недовољне количине и низак притисак. Покривеност снабдевања становништва водом из сопствених и заједничких бунара је 100%. Локална водоводна мрежа (дужина 28 km, пресек цеви 80-250 mm, једна трећина су азбестне) у месној заједници Фекетић из три бунара обезбеђује потребне количине воде за 4.000 становника. Покривеност снабдевања становништва водом из сопствених и заједничких бунара је око 95%. Квалитет воде није задовољавајући. За пиће је исправно свега 30%.

На основу Извештаја о заштити животне средине у 2006. години, квалитет изворишта подземних вода (који је начињен на основу годишњих извештаја регионалних Завода за јавно здравље о квалитету вода намењених водоснабдевању) на територији округа, а тиме и општине Мали Иђош, у 37,3% узорак вода је микробиолошки неисправна (најчешћи узрок неисправности вода овог округа су Колиформне бактерије, Аеробне мезофилне бактерије и Стрептококе фекалног порекла), а у 77,1% физичко-хемијски неисправна (узрок KMnO_4 , Fe, NO_2 , Mn, NH_3 , Арсен), што сврстава овај округ у групу са врло лошном физичко-хемијском исправношћу и великом микробиолошком неисправношћу. Антрополошки утицај и слаба ефикасност система за пречишћавање отпадних вода, основни су узроци неисправности воде за пиће на територији општине, што повећава здравствени ризик становника. Неисправност воде за пиће на основу анализа из 2005. године Института за јавно здравље Србије на територији Севернобачког округа показује да од 857 испитаних узорак, 64,41% има физичкохемијску неисправност, док од 1513 анализираних узорак, 28,16% микробиолошки је неисправно. Општина Мали Иђош на основу ових анализа припада категорији општина (укупно 45 општина) које имају централни водоводни систем са физиолошкохемијском и микробиолошком неисправношћу.

Снабдевање водом становништва и привреде у ова три насеља суочено је са низом проблема који резултују недовољним количинама воде, недовољним притисцима на течећим местима и неадекватним квалитетом воде која се испоручује корисницима. У сва три насеља за снабдевање се користи вода из субартерске издани коју карактерише повишен садржај гвожђа и амонијачног азота. Проблеми представљају постојање нелегалних прикључака на градски водовод у Малом Иђошу (тзв. "микроводоводне заједнице"), и дотрајалост водоводних мрежа, непостојање пречистача у бунарима и некоришћење адекватних хемијских средстава за пречишћавање воде, непостојање резервоара за воду, као и незаштићеност водозахвата и подземних вода.

Одвођење отпадних и атмосферских вода

На територији општине не постоји изграђена канализациона мрежа (фекална и атмосферска). Само поједини централни делови насеља имају изграђену канализациону мрежу на коју је прикључено неколико објеката. У центру месне заједнице Мали Иђош изграђена је канализациона мрежа дуга 200 m, која није у функцији. Присутан је проблем одвођења атмосферских вода јер је систем канала запуштен и делимично затрпан. У месној заједници Ловћенац изграђена је канализациона мрежа у дужини од 720 m и "био-диск" за 1.000 еквивалентних становника. Насеља Мали Иђош и Ловћенац располажу са мини компактним постројењима за пречишћавање, али ови објекти нису у функцији, тако да се отпадна вода упушта у Кривају директно без икаквог пречишћавања. Остали делови насеља који нису прикључени на канализационе системе, већином упуштају своје употребљене воде у копане бунаре или непрописно изведене септичке јаме, чиме се директно угрожава квалитет подземних вода и животна средина. У месној заједници Фекетић изграђена је канализациона мрежа дуга 800 m са таложником на реци Криваја. На њу су прикључени предузеће "Антилоп", основна школа и стамбени блокови у ул. Николе Ђураковића и Маршала Тита. Отежавајућу околност представља висок ниво подземних вода.

Одвођење атмосферских вода у насељима се одвија преко отворене каналске мреже која се улива у најближе реципијенте, водотоке, канале, депресије по ободима насеља. Канали су често обрастали вегетацијом, запушени су и не врше своју функцију.

Канализацију атмосферских вода по насељима треба, тамо где је то потребно, реконструисати и оспособити за ефикасно одвођење сувишних вода. У већини насеља она функционише и задржаће се на нивоу отворених канала.

Осим једног малог дела у Малом Иђошу (200 метара), Ловћенцу (720 метара) и Фекетићу (800 метара), у осталим деловима насеља не постоји изграђена канализациона мрежа. Проблеме још представљају и неадекватно решено пречишћавање канализационих отпадних вода (и поред изграђених капацитета "био-диск" у Ловћенцу) у местима где постоји канализациона мрежа, употреба некоришћених бунара за одлагање канализационих отпадних вода и неадекватна техничка исправност постојећих септичких јама.

Потенцијали и ограничења

Основни потенцијал у водопривредном смислу представља могућност наводњавања у долини Криваје и на належућим површинама око планиране акумулације "Мали Иђош", затим могућност одвијања активности на овој акумулацији (туризам, спорт и рекреација).

Што се подземних вода тиче, на основу досадашњих истраживања је утврђено да хидрогеолошки колектори могу да задовоље садашње потребе водоснабдевања становништва и индустрије. Сва насељена места у обухвату Плана имају системе за водоснабдевање становништва, али квалитет вода у тим системима најчешће није у границама прописаних Правилником о хигијенској исправности за воду за пиће.

Основно ограничење представља квалитет воде у реци Криваји и њена замуљеност, а корита и приобаља реке Криваје су запуштена и неодржавана, а поред тога ограничење представља и лош квалитет питке воде и недовољна развијеност водоводних система (недостатак система за поправак квалитета вода). Квалитет подземних вода не одговара у потпуности нормативима за воду за пиће због повећаног садржаја гвожђа и амонијум јона преко МДК.

Као највеће ограничење представља недостатак канализационих система за прикупљање и одвођење отпадних вода, као и недостатак система за пречишћавање отпадних вода. Отпадне воде становништва се најчешће упуштају у реципијенте (отворене канале, водотокове, подземље) без икаквог претходног пречишћавања. Као највећи загађивачи на овом простору представљају канализациони систем Малог Иђоша и Ловћенца који своје отпадне воде испуштају у Кривају без пречишћавања. Деградација квалитета вода јавља се и на рачун примене хербицида, пестицида и инсектицида у периоду интензивних пољопривредних радова.

Енергетска инфраструктура

Гасоводна и нафтоводна инфраструктура

На поручју обухвата плана изграђен је разводни гасовод високог притиска из правца Бачке Тополе и ГМРС "Мали Иђош" за гасификацију свих насељених места у општини и свих потрошача природног гаса на овом простору. Гасификована су сва три насеља општине Мали Иђош.

Постојећи капацитети и изграђеност гасоводне инфраструктуре на подручју обухвата Просторног плана општине Мали Иђош, пружају могућност њеног даљег развоја и проширења у циљу обезбеђења и боље експлоатације земног гаса за све кориснике.

На територији општине Мали Иђош не постоје изграђени нафтоводи.

На територији општине налази се контурно-истражна бушотина НИС-НАФТАГАСА Фк-2.

Постојећа гасоводна инфраструктура својим капацитетом и положајем пројектована је и има потенцијала за даље ширење у циљу задовољења свих потрошача на територији општине.

Потенцијали и ограничења

Расположиви природни ресурси и потенцијали за развој општине су:

- неиспитана налазишта нафте и природног гаса,
- глина – сировина за индустрију грађевинских материјала и
- термоминерална вода као и геотермална енергија.

Ограничење приликом развоја и изградње енергетске инфраструктуре огледа се у конфликту између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (земљишта, становништва, итд.) и предузимању одговарајућих мера за смањење конфликта и санирање негативних последица (програми рекултивације/ревитализације, отклањање штета итд.).

Електроенергетска инфраструктура

Постојећа електроенергетска инфраструктура представља потенцијал датог простора. Потрошачи у општини Мали Иђош снабдевају се електричном енергијом делом из ТС 110/20kV "Бачка Топола2" снаге 2X31,5MVA, преко два извода 20 kV далековаода "Мали Иђош" и "Келта" и 20kV кабловским водом, а делом из ТС 110/20 kV "Врбас 2" снаге 1X35 MVA преко 20 kV далековаода, који кабловски улази у разводно постројење РП "Фекетић", лоцирано у јужном делу насеља.

На датом простору постоји изграђена средњенапонска 20kV и нисконапонска 0,4kV мрежа и припадајуће трафостанице 20/0,4 kV. Преко овог простора прелази и 110 kV далековод Бачка Топола2-Србобран.

Из 20 kV РП преко три извода, који се сучељавају са три извода из ТС 110/20kV "Бачка Топола2", обезбеђено је поуздано и сигурно напајање сва три насеља у општини и у случају испада појединих деоница 20 kV водова или искључења због планираних радова. Насеља Мали Иђош и Фекетић се напајају са 20 kV мреже у целости, док су у Ловћенцу три трафостанице још увек на 10 kV напону, преко ТС 35/10 "Мали Иђош".

Постојећа нисконапонска мрежа је највећим делом ваздушна. Реконструкција нисконапонске мреже у насељима је извршена, сем мањег дела где је још увек 10kV мрежа и припадајуће трафостанице 10/0,4 kV, те је потребно у потпуности извршити реконструкцију исте.

Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, капацитета водова и главних напојних трафостаница, а дистрибутивне трафостанице ће се по потреби градити за планиране кориснике.

Телекомуникациона и РТВ инфраструктура

Телекомуникациона инфраструктура, на подручју општине Мали Иђош, којом су обухваћени телекомуникациони објекти фиксне и мобилне телефоније, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима већим делом и по квалитету, и по капацитету је на задовољавајућем нивоу. Секундарна мрежа такође задовољава тренутне потребе.

У насељима је извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа оптичким и коаксијалним кабловима. Телефонска централа је дигитална аутоматска телефонска централа у рангу чворне централе, а повезана је оптичким каблом са главним централама у Суботици.

У наредном периоду потребно је повећати капацитет телефонске централе у складу са потребама, као и капацитете спојних путева и приступне мреже.

У свим насељима постоји по једна поштанска јединица. У насељима Мали Иђош и Фекетић изграђена је подземна мрежа кабловског дистрибуционог система за пренос интернета, радио и ТВ сигнала.

За потребе система ГСМ мреже мобилних телекомуникација на простору општине Мали Иђош, изграђена је базна радио-станица у Малом Иђошу, Ловћенцу и Фекетићу.

Изграђена приступна мрежа задовољава тренутне потребе, али је капацитет телефонских централа незадовољавајући.

Потенцијали и ограничења

Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише прилагођеност захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница, те представља потенцијал овог подручја.

Секундарна (нисконапонска) мрежа непосредно напаја потрошаче и може се констатовати да она покрива сва насељена места подручја, као и појединачне туристичке локалитете.

Изграђена електроенергетска мрежа представља потенцијал овог простора, а надземна високонапонска електроенергетска мрежа у атару, ван насеља представља ограничење приликом изградње других објеката.

Телекомуникациона инфраструктура на подручју Плана, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви, примарна и секундарна мрежа у насељима већим делом је на задовољавајућем нивоу и представља потенцијал овог подручја. У наредном периоду телекомуникациону мрежу је потребно осавремењавати у складу са новим технологијама развоја, како не би представљала ограничење овог простора.

4.7. Заштићена природна добра

На простору општине Мали Иђош нема заштићених природних добара, али се налазе станишта природних реткости који представљају остатке природне вегетације – старе парлоге или вештачки подизане зелене површине насељене врстама које су заштићене као природне реткости.

Станишта природних реткости настањују заштићене биљке, водоземци и гмизавци, а значајна су и за гнезђење и исхрану ретких птичијих врста. Ови простори су станишта сиве ветрушке, пчеларица, вуге, русог сврачка и сиве мухарице које су заштићене Уредбом о заштити природних реткости ("Службени гласник РС", бр. 50/93) према којој је забрањено уништавати или угрожавати ова станишта.

Природне површине, *остаци степске вегетације*, на подручју Општине су у виду малих фрагмената исконске вегетације на следећим локалитетима: падине долине Криваје јужно од Малог Иђоша, бочна долина Криваје источно од Малог Иђоша и остаци некадашњих ливада уз канализовано корито Криваје између Малог Иђоша и Ловћенца. На стрмим падинама долине Криваје *деградирана степска вегетација* је сачувана и по међама парцела. Многи запуштени воћњаци и виногради као и околина рушених салаша су обрасли врстама степских и шумостепских станишта. Ови стари парлози, шикаре и шумарци су најбројнији северозападно од Малог Иђоша и представљају станишта природних реткости.

Еколошки коридор представља канализовани ток Криваје. Остаци травне вегетације по долинама овог водотока повезују заштићена природна добра и станишта природних реткости бачког лесног платоа са долином реке Тисе која је еколошки коридор од регионалног значаја. Еколошки коридори омогућавају одвијање сезонских миграција и размену генетског материјала између делимично изолованих и/или просторно удаљених станишта.

Остаци природне вегетације уз Кривају представљају станиште насељена водоземцима, гмизавцима и птицама, међу којима су и врсте заштићене као природне реткости. Бројност врста и јединки природних вредности показује сезонску варијабилност, са највећим вредностима у периодима миграције појединачних животињских група.

Стање Криваје, као еколошког коридора на подручју Општине је изузетно неповољно. Проходност коридора је знатно смањена због негативних утицаја насеља и пољопривреде (загађења, узнемиравања, узурпације корита и др.). Прелаз магистралног пута и аутопута Е-75 преко долине Криваје представљају непропустљиве баријере за многе врсте и повећавају смртност популације приликом прелаза пута. Очување проходности ових еколошких коридора је од приоритетног значаја за очување биодиверзитета подручја.

Пројектом **IPA** (*Important Plant Areas*) – ботанички значајна подручја, издвојен је део долине Криваје јужно од насеља Мали Иђош као станиште већег броја природних реткости и као простор за очување флористичког богатства.

Границе **IPA** подручја представљају простор који је предвиђен за заштиту.

На територији општине су станишта природних реткости што представља потенцијал у области заштите природе. Ограничења у заштити представљају негативни утицаји насеља и саобраћајне инфраструктуре који секу еколошки коридор Криваје и тиме смањују проток биљних и животињских врста.

4.8. Заштићена непокретна културна добра

На територији општине Мали Иђош евидентирана су следећа културна добра од стране надлежног Завода за заштиту споменика културе у Суботици.

Археолошка налазишта

1. Сарматска некропола II-V век н.е. КО. Мали Иђош Кп. 5524; 5522; 5177; 5176/4; 5176/5; 5176/6
2. Сарматско насеље II-V век н.е. КО. Мали Иђош Кп. 3577; 3575/2
3. Циглана-аварска некропола 8.-9.век н.е. КО. Мали Иђош Кп. 3359

Добра која уживају претходну заштиту

1. Пап салаш КО. Мали Иђош Кп. 5513.
2. Шипош Салаш КО: Мали Иђош К.п. 4802
3. Салаш Ласло Ђула КО. Мали Иђош Кп.6035.
4. Комплекс Салаш Катаи КО. Мали Иђош К.п.7124/1
5. Салаш Верешбарањи КО. Мали Иђош К.п. 8232/1.
6. Комплекс Жељезничке станице Мали Иђош КО. Мали Иђош Кп. 4336.
7. Рушевина Каштела Пеце КО. Мали Иђош к.п. 4223.
8. Жељезничка станица Ловћенац К.О. Мали Иђош к.п. 8305
9. Салаш виноградар КО. Фекетић пб. 6569.

Јавни споменици

Крајпуташи

Заштита кроз документацију

На терену смо евидентирали неколико објеката које су интересантни из аспекта руралне баштине, али пошто све те зграде не можемо очувати, предлагемо да се о њима пре рушења направи комплетна фото и техничка документација. То су следећи салаши:

1. Салаш Бата Јаноша КО. Мали Иђош пб. 5183.
2. Салаш Дудаш Кароља КО. Мали Иђош пб. 5815

3. Салаш Тружински Имреа КО: Мали Иђош пб.4673.
4. Салаш Варга Ко. Мали Иђош пб. 4479.
5. Салаш Њалкер Ко. Мали Иђош пб. 5198.
6. Салаш Пацал КО. Фекетич пб. 5897
7. Салаш Салатовић КО. Фекетич пб. 4577-78.

НКД под претходном заштитом у грађевинском реону

Мали Иђош

1. Римокатоличка цркве Св. Ане. Мали Иђош к.п.. 2182 К.О. Мали Иђош,
2. Воденица у улици Млинска 2. и 2/а к.п.. 1004 и 1006 К.О.Мали Иђош,
3. Калварија к. п. 2681/1, К.О. Мали Иђош,
4. Надгробни сопменик породице Секе Мали Иђош к. п. 2681/1 К.О. Мали Иђош,
5. Капела Пеце. Мали Иђош, к.п. 2681/1 К.О. Мали Иђош,
6. Споменик свим жртвама Иђошке битке, Мали Иђош, к. п. 2681/1. К.О. Мали Иђош,
7. Месна заједница Маршала Тита 34. К.О. 2851.

Породичне стамбене згрде:

8. Лајоша Кошута 24. к. п. 2768 К.О.Мали Иђош
9. Пап Пала 29. к. п. 1857. К.О.Мали Иђош
10. Петефи Шандора 20. к.п. 1908. К.О.Мали Иђош
11. Петефи Шандор 12. к.п. 1925 К.О. Мали Иђош
12. ЈНА 5-7 к. п. 2141. К.О. Мали Иђош,
13. Киш Ференца 3. к.п. 1962. О.О. Мали Иђош
14. Маршала Тита 33/1. к. п. 2050/ 1 К.О. Мали Иђош,
15. Жељезничка 11. к. п. 2209. К. О. Мали Иђош

Фекетић

1. Реформаторска црква Фекетић к. п. 31. К.О. Фекетић,
2. Дом Културе Фекетић к.п. 89/2, К.О. Фекетић,
3. Адвентистички молитвени дом, Фекетић к. п. 149/1. К.О. Фекетић,
4. Римокатоличка црква Фекетић к.п. 2896/1. К. О. Фекетић,
5. Библиотека Фекетић к. п. број 5 К.О. Фекетић,
6. Месна заједница Фекетић к. п. 33. К.О. Фекетић,

Породичне стамбене згрде

7. Братства и Јединства 46 к. п. 312/1-3-4-5. КО Фекетић,
8. Братсва и јединство 18. Фекетић к. п. 90 К.О. Фекетић,
9. Ђуро Ђурковића 10. К. О. Фекетић 250,
10. Братство 30. К. О. Фекетић 1817,
11. Народног Фронта 9, К. О. Фекетић 1576,

Ловћенац

1. Амбијентална целина улица 13 Јули између улица Саве Ковачевића и Ђуре Ђаковића

2. Појединачне зграде:

1. Сава Ковачевић б.п. 670, 673, КО Ловћенац
2. Бориса Кидрича бп. 60/1 КО Ловћенац
3. Маршала Тита 73 к. п. 1573. К.О. Ловћенац. 4. Маршала Тита 28 к.п. 712 К.О. Ловћенац

На територији општине и поред материјалних трагова минулих времена нема културних добара од изузетног и великог значаја.

Потенцијали и ограничења

Обзиром, да евидентирана културна добра нису од изузетног и великог значаја својим локацијама не представљају ограничавајући фактор у даљем просторном развоју општине.

4.9. Заштита животне средине

Квалитет животне средине ове општине је у одређеној мери деградиран услед дејства многобројних антропогених фактора у контексту неадекватног коришћења природних ресурса.

Обзиром да на територији предметне општине не постоји израђен катастар загађивача и није успостављен мониторинг, не може се квантитативно и квалитативно коментарисати квалитет животне средине, али се може вршити процена у наведеном контексту анализом постојећег стања животне средине.

Ваздух

Обзиром да постојећи индустријски објекти не представљају деградационе пунктове ваздуха, загађења овог природног ресурса у општини Мали Иђош потичу из котларница и индивидуалних ложишта у домаћинствима, због потрошње чврстих горива.

На простору предметне општине егзистира саобраћајница високог хијерархијског нивоа–државни пут II реда (регионални пут), који пролази кроз насеље, чиме је у великој мери угрожен квалитет ваздуха уз коридор пута.

Вода

У погледу коришћења воде, као природног ресурса, присутне су одређене активности, које доводе до њене деградације.

Насеља дуж тока Криваје и њених притока испуштају све веће количине отпадних вода, што је узрок загађења површинских вода планског подручја.

Обзиром да се вода ове реке користи за наводнавање пољопривредних површина на територији општине, индиректно је угрожен и режим подземних вода, које представљају главни ресурс воде за пиће општине. Загађење изворишта подземних вода главни је узрок микробиолошке и физичкохемијске неисправности воде за снабдевање становништва. Простор предметне општине, као и цео Северно-бачки округ је на основу *Извештаја о заштити животне средине у 2006. години* категорисан као округ, који има врло лош квалитет изворишта подземних вода, са великим процентом микробиолошке неисправности узорака из изворишта подземних вода и значајним утицајем квалитета воде на здравље становника.

Снабдевање становништва и привреде водом у општини Мали Иђош суочено је са великим бројем проблема који за резултат имају неадекватан квалитет воде која се испоручује корисницима. У сва три насеља за водоснабдевање се користи вода из субартерске издани коју карактерише повишен садржај гвожђа и амонијачног азота. Воде са оваквим одликама јављају се на одређеним деловима терена у песковитим еолским и лесним седиментима где се формира тзв. прва издан која директно "комуницира" са површином терена. Због антрополошких утицаја и слабе ефикасности система за пречишћавање отпадних вода, долази до значајног погоршања квалитета ових вода. Од критичних супстанци истичу се гвожђе, манган, утршак KMnO_4 (калијумперманганат), амонијак, нитрити, нитрати, растворене укупне соли, органске материје.

На територији општине не постоји изграђена *канализациона мрежа* (фекална и атмосферска). Само поједини централни делови насеља имају изграђену канализациону мрежу на коју је прикључено неколико објеката.

Земљиште

Основно загађење земљишта на територији општине потиче од прекомерног загађења подземних и вода реке Криваје које су изложене интензивним еутрофикационим променама изазваним хидролошким условима, расположивим нутријентима и великим садржајем органских материја. Дивље депоније на територији свих насеља, такође, извор су загађења површинског слоја земљишта.

Загађење земљишта осим на здравље људи, посредно путем хране и воде, утиче и на природне одлике целине.

Велики проблем, у контексту квалитета земљишта, представља интензивна употреба пестицида у пољопривредној производњи на свим већим површинама индивидуалних произвођача.

Нерешено питање санитарног одлагања комуналног отпада и животињских лешева у свим насељима угрожава земљиште и водоносне слојеве, а индиректно и ваздух, као природни ресурс.

Сва три насеља на територији општине имају "дивље" депоније, које се налазе на неодговарајућим локацијама (близу насеља и реке Криваје), немају ни основну комуналну опремљеност (ограда, струја, приступни пут) и не испуњавају санитарно техничке услове.

Рециклирање отпада се не врши. Општина је потписала уговор о прикључењу регионалној међуопштинској депонији у Суботици. На тај начин створени су услови за укидање ових "илегалних" сметлишта и за санирање терена.

Квалитет животне средине на територији општине Мали Иђош је у одређеној мери деградиран под утицајем низа антропогених утицаја, посебно је значајно загађење воде реке Криваје (угроженост воде и земљишта). Комунална опремљеност свих насеља на територији предметне општине је релативно ниска и неопходно је унапредити је у блиској будућности. У погледу контроле стања параметара животне средине односно контроле загађења природних ресурса, на територији општине не постоји урађен катастар загађивача и успостављен мониторинг стања животне средине.

Потенцијали и ограничења

Највећи потенцијал на територији обухвата Плана је присуство великог процента пољопривредног земљишта, на коме је могуће са веома великим успехом организовати све *видове* пољопривредне производње.

Важан *потенцијал* овог простора су и путеви различитог хијерахијског нивоа, који својом изграђеношћу повезују општински простор са окружењем. Посебан значај има ауто-пут Е-75, али он истовремено представља у одређеном смислу и лимитирајући фактор, због пратећих манифестација које има током експлоатације (бука, аерозагађење и др.).

Значајан *ограничавајући* фактор у даљем развоју општине је лош квалитет воде за пиће, недостатак канализационе мреже у насељима и одговарајућих пречистача отпадних вода.

Основни проблем, односно *ограничење* у домену саобраћаја у оквиру општине је дијаметрално пружање трасе државног пута II реда кроз урбани простор и појава негативних манифестација које угрожавају квалитет животне средине насеља.

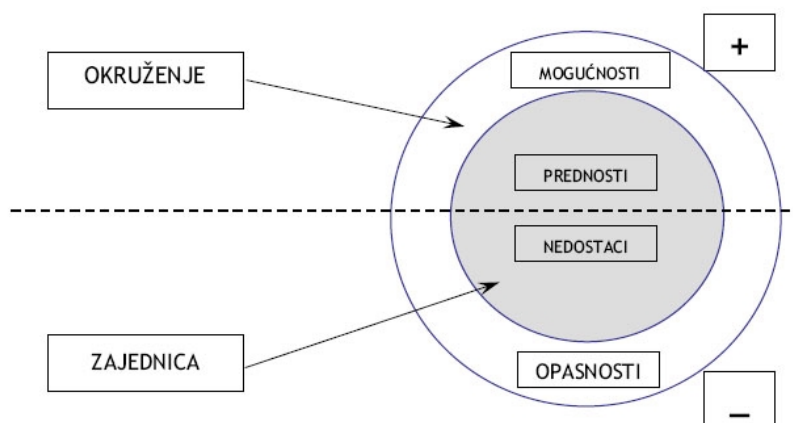
5. SWOT АНАЛИЗА⁸

SWOT анализа као опште прихваћен методолошки поступак и стандаризован инструмент стратешког планирања, намењен је идентификацији свих релевантних карактеристика општине, изведених на основу детаљне анализе појединих области.

Коришћењем ове технике долази се до специфичних проблема или потенцијала подручја, на основу којих се утврђују главни инпути и генератори даљег развоја. SWOT анализа је саставни део детаљне Ex-post анализе економске, социјалне и инфраструктурне сфере живота и рада, који се допуњују демографским кретањима и потенцијалима уз сагледавање природних карактеристика подручја.

SWOT произилази из две врсте аналитичког поступка:

(а) анализом досадашњег развојног тренда, која се изводи из статистичко-документационе основе, и **(б)** субјективном оценом (проценом) аналитичара о (не)предвидивим или (не)очекиваним факторима који могу у будућности да лимитирају (угрожавају), односно афирмишу и доприносе развојној стратегији и политици.

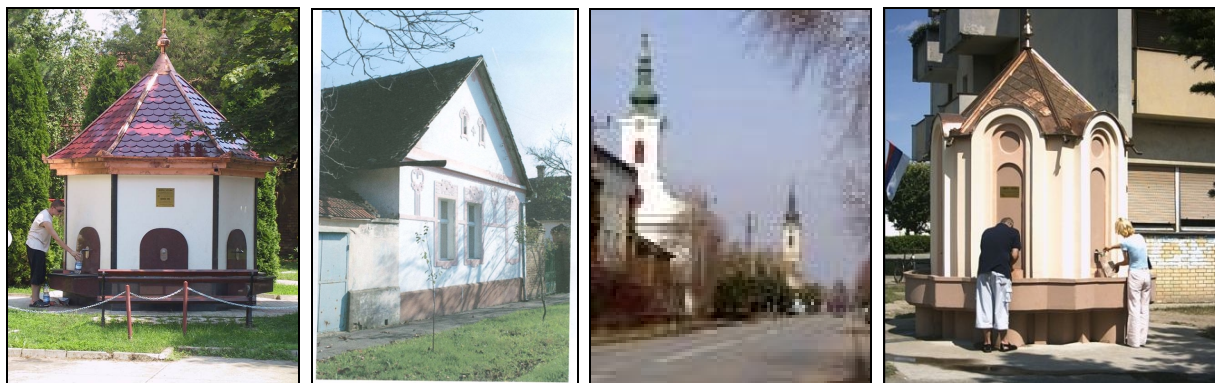

Процена спољних и унутрашњих услова је основни управљачки (аналитички) "алат" у решавању проблема и стратешком планирању. Овај процес се врши анализом **унутрашњих** елемената (предности и недостаци) и **екстерних** елемената (могућности и претње). Подаци прикупљени оваквом анализом представљају добру основу за утврђивање постојећег стања и обезбеђују неопходне информације за идентификацију развојних политика и мера. Треба напоменути да SWOT анализа није потпуна, детаљна анализа. На овај начин добијају се основни елементи (параметри) за дефинисање стратешких праваца, циљева, програмских приоритета и мера за унапређење целокупног развоја подручја. Она служи само као основа за наставак процеса планирања и за неке много софистицираније аналитичке методе које ће се у каснијим фазама планирати.

⁸ Извод из Програма развоја општине Мали Иђош, Републички завод за развој, Београд 2008.

Табела бр. 9: Интегрална SWOT анализа Општине

ПРЕДНОСТИ	НЕДОСТАЦИ
<ul style="list-style-type: none"> - Географски положај - Мултикултуралност и мултиетичност - Тим за развој Општине - Сарадња са суседним општинама и параметрима - Постојање ГП и израда Просторних планова за сва насеља (водовод и канализација) - Неизграђеност земљишта за еко производњу - Енергетски потенцијал за биомасе - Постојање институција супраструктуре - Укључивање у Регионални кластер здравственог туризма - Кадровски потенцијал - Растојање НВО и развијена мрежа удружења - Подршка едукативним пројектима - Мотивисаност за развој - Отвореност према широј јавности - Индустријска зона у оснивању - Стабилност пословања добрих МСП - Потенцијал прихватних газдинстава 	<ul style="list-style-type: none"> - Незапосленост - Слаба економска развијеност и сиромаштво - Недовољна повезаност образовних институција и тржишта рада (привреде) - Недостатак пројектне документације - Неадекватна квалификациона структура - Недовољно одржавање базичне инфраструктуре - Низак ниво комуналне инфраструктуре - Неуређене депоније по насељима - Загађеност реке Криваје - Отпор променама - Недовољна еколошка едукација становништва - Недовољна међуинституционална сарадња - Социјална осетљивост - Ниска опремљеност институција супраструктуре - Програмска неспремност привреде и других институција - Језичке препреке и недовољна међутехничка сарадња - Слаба организованост прихватних газдинстава
МОГУЋНОСТИ	ОПАСНОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Широки спектар институција и фондова за реализацију стратешких смерница - Подстицајна политика државе неразвијеним подручјима - Мере Националне службе за запошљавање - Повезаност привреде са другим регијама - Реформа образовног система - Могућност искоришћења гасификације - Изградња регионалне депоније - Приближавање ЕУ - Искоришћење инфраструктурног положаја - Међународна сарадња и регионално повезивање - Близина ауто-пута - Индустријска зона - Развој кластера - Развој прехранбених капацитета 	<ul style="list-style-type: none"> - Незаинтересованост потенцијалних инвеститора - Успорена децентрализација - Пораст незапослености - Немогућност задржавања школованих младих кадрова - Емиграција - Могућност уласка прљаве индустрије - Недовољна финансијска подршка започетим пројектима - Компликоване законске процедуре - Недовољна стимулација за развој предузетништва - Удаљеност од већих индустријских центара - Пораст сиромашних и других социјалних категорија становништва - Политичка нестабилност и спори интерграциони процеси - Непостојање стандарда (технологија, производи, кадрови)

II ПРЕДЛОГ ОСНОВНИХ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА РАЗВОЈА

Стратешки циљ просторног развоја

Упоређујући проблеме, од којих је велики део настао и развио се деведесетих година 20. века, са изузетним потенцијалима општине могуће је дефинисати основни циљ просторног развоја Општине Мали Иђош:

ПРЕПОЗНАВАЊЕ, ДЕФИНИСАЊЕ И ОПЕРАТИВНО АНГАЖОВАЊЕ СВИХ ПРОСТОРНИХ МОГУЋНОСТИ ОПШТИНЕ МАЛИ ИЂОШ РАДИ СТВАРАЊА ПЛАНског ОСНОВА РАДИ УРАВНОТЕЖЕНИЈЕГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ И УСМЕРЕЊА КА ПРОЦЕСИМА ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

1. ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Основни циљеви заштите, развоја и уређења подручја Плана су:

- стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење подручја општине Мали Иђош;
- рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности;
- изналажење простора и могућности за остварење одрживог развоја пољопривреде и њено усклађивање са осталим делатностима;
- задржавање становништва унапређењем квалитета живљења и обезбеђивањем услова за запошљавање;
- формирање стабилне и развојне привредне структуре, која ће дугорочно посматрано омогућити одрживо коришћење постојећих ресурса и компаративних предности планског подручја;
- обезбеђење просторних услова за развој привредних капацитета и њихов размештај (у зони аутопута Е-75), да би се постигли најповољнији ефекти и подигао ниво развијености Општине;
- туристичка валоризација природних и антропогених вредности на простору општине Мали Иђош и обезбеђивање услова за развој различитих облика туризма које је могуће развијати;
- унапређење стања шума, коришћење шума у складу са одрживим развојем и еколошким принципима и повећање површина под шумама;
- у области развоја ловства-повећање бројности и структуре дивљачи, као и очување ретких и угрожених врста;
- очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности и непокретних културних добара;
- заштита посебно вредних, угрожених и деградираних подручја;
- интеграција заштите животне средине у све појединачне, секторске политике и стратегије развоја;
- планирање и одрживо коришћење природних ресурса, добара и енергије;
- подстицање примене технологија које смањују загађивање животне средине и производњу отпада;

- стварање услова за остварење концепцијских претпоставки из Просторног плана Републике Србије који иницирају свеобухватни привредни и саобраћајни развој овог простора,
- стварање услова за развој, модернизацију и реконструкцију свих појавних облика саобраћаја, нарочито оних који иницирају развојне тендеције привредних активности у оквиру овог или околног простора;
- изградња, реконструкција и модернизација саобраћајних капацитета који ће утицати на привредну афирмацију појединих локалитета, у домену привредних и туристичких активности;
- дефинисање водопривредног развоја и могућности водопривреде као подстицајног, или ограничавајућег фактора у оквиру других компонената развоја подручја;
- интегрално, комплексно, рационално и јединствено коришћење водних ресурса, како за водоснабдевање становништва, тако и за подмирење потреба осталих корисника вода;
- осигурање заштите и унапређење квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене, као и заштита и унапређење животне средине уопште и побољшање квалитета живљења људи;
- очување и унапређење заштите од поплава, ерозија и бујица, као и других видова штетног дејства вода, при чему се и други системи (урбани, привредни, инфраструктурни итд.) упућују како да усмере свој развој да би се заштитили од штетног дејства вода;
- заштита и уређење сликова са гледишта развоја водопривредних система и развоја других водопривредних грана, посебно шумарства, путем заштите и ревитализације угрожених екосистема, антиерозионог газдовања шумама, унапређења естетских вредности, очувања и унапређења археолошких, историјских, биолошких, геолошких и других природних и створених ресурса и вредности;
- унапређење квалитета живљења и задовољавање потреба становника, при том имајући у виду принципе енергетске ефикасности;
- с обзиром на енергетску зависност региона, посебну пажњу посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених подручју (геотермална енергија, енергија ветра и сунца, биомаса и биогаз), имајући све време потребу за енергетском ефикасношћу;
- потпуна дигитализација телекомуникационе инфраструктуре као једног од кључних предуслова за изградњу информационог друштва;
- достизање просечног европског степена развоја у области телекомуникација;
- омогућавање да интернет буде свима доступан, брз, јефтин и сигуран;
- постизање развоја Web економије;
- усклађивање развоја телекомуникационе инфраструктуре са захтевима који су утврђени у стратегијама других области, а посебно са Стратегијом развоја информационог друштва;
- обезбеђење ефикасног приступа информацијама и знању;
- повећање нивоа знања и образовања информационо-комуникационих технологија изградњом телекомуникационе инфраструктуре и информационог друштва.

2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Становништво

Циљ будућих демографских кретања у општини Мали Иђош одоси се на успоравање негативних трендова у кретању укупног броја становника и спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације, као и на стварање услова за повећање степена запослености у насељима.

Мрежа насеља и функционална усмереност

Суботица, и даље ће са развијеним функцијама регионалног центра, имати доминантан утицај на развој општине Мали Иђош, нарочито развојем и унапређењем заједничких

инфраструктурних система за које постоји економски интерес, технички услови изградње и рационално функционисање.

Насеље Мали Иђош је *административни центар* општине и са заједницом насеља Фекетић и Ловћенац чини већу урбану заједницу, односно Фекетић и Ловћенац су *подцентар* општинског центра.

Циљеви и смернице у области мреже и функције насеља општине Мали Иђош су:

- Постизање оптималног нивоа урбаног живљења по насељима, у зависности од укупних природних и створених потенцијала;
- Повећање нивоа социо-економске развијености подручја.

Јавне службе

Циљеви развоја и организације јавних служби у општини Мали Иђош су:

- Постизање заступљености јавних служби по насељима минимум у складу са хијерархијским нивоом и функцијом насеља;
- Промене у организацији рада јавних служби и прилагођавање потребама и особеностима локалних заједница, увођење комплементарних и пратећих активности;
- Већа употреба савремених информатичких и других комуникационих средстава, са циљем да се повећа доступност јавних служби и установа свим грађанима.

На основу природних и радом створених предуслова за општину Мали Иђош у области **пољопривреде** могу се дефинисати следећи циљеви:

- правилно проценити специфичности и производне могућности овог подручја, које му пружају компаративне предности у односу на друга подручја,
- утврдити предуслове за оптимални развој пољопривредне производње, тржишне оријентације,
- донети стратегију развоја пољопривреде као најзначајније привредне гране,
- донети стратегију развоја воћарско-виноградарске производње,
- утврдити стратегију развоја сточарства за територију општине уз израду јединственог одгајивачко-селекциског програма,
- уводити нова савремена научна сазнања у процес производње.

Као посебни циљеви у области **индустрије, МПС и терцијарног сектора** наводе се:

- Ревитализација производње и динамизирање развојних процеса, уз уважавање потреба тржишта и техничко-технолошких иновација, потпунију валоризацију природних ресурса и развој прерађивачких делатности, а у складу са заштитом животне средине;
- Развој прерађивачке и агроиндустрије на бази расположивих сировина биљног и животињског порекла и афирмација Општине као произвођача здраве хране;
- Подршка развоју малих и средњих предузећа и предузетништва;
- Активирање постојећих потенцијала за развој грађевинарства;
- Повећање степена запослености;
- Подстицање развоја капацитета терцијалних делатности да би се достигао ниво који захтевају савремени стандарди живљења.

Са аспекта развоја **туризма**, основни циљ израде Плана, је већа искоришћеност туристичких потенцијала. Циљ је да се у оквиру потенцијала планирају садржаји и активности како би се повећао туристички промет планског подручја, као и приходи од туризма.

Посебни циљеви у области туризма су:

- Дефинисање приоритетних облика и обима туристичких активности, као и подручја на којима ће се спроводити;
- Ојачавање и побољшање материјалне базе, пропаганде и организације туризма;
- Израда Програма развоја туризма за територију општине Мали Иђош;
- Формирање Туристичке организације (ТО).

Шуме, шумско земљиште, ваншумско зеленило и ловна подручја

Посебни циљеви који се односе на подручје општине Мали Иђош су:

- очување постојећих шума, шумског земљишта и ваншумског зеленила и унапређење њиховог стања,
- пошумљавање нових површина у оквиру изворишта вода, речних токова,
- подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница,
- формирање заштитног зеленила у оквиру економија, салаша и депонија комуналног отпада и других објеката у атару као и свих деградираних површина (позајмишта, јаловишта, копова глине),
- формирање свих категорија насељског зеленила у свим насељима општине,
- обезбеђење и трајно јачање и развој општекорисних функција шума, повезивањем шума, ваншумског зеленила и зеленила насеља у систем зелених површина.
- повећање површина под шумама,
- повећање површина под ваншумским зеленилом формирањем заштитних појасева поред саобраћајница, мелиорационих канала и у оквиру пољопривредног земљишта (пољозаштитни појасеви) ради заштите од ветра и еолске ерозије и повећања укупне шумовитости.

У области развоја **ловства** на територији општине Мали Иђош општи циљеви су повећање бројности и структуре дивљачи као и очување ретких и угрожених врста. Посебни циљеви проистичу из специфичности ловишта и спроводиће се кроз важеће ловне основе и годишње планове газдовања ловишта на подручју обухвата плана.

Заштита природних добара

Основни циљеви у оквиру заштите природе на подручју општине Мали Иђош су:

- Формирање заштићеног природног добра на локалитету који представља ИРА подручје;
- Заштита станишта природних реткости.

Заштита непокретних културних добара

Циљеви у области заштите непокретних културних добара су:

- Заштита непокретних културних добра интегрално са простором у коме се налазе;
- Заштита културног наслеђа од свих облика неконтролисане урбанизације и изградње, од непримерених намена и реконструкција које могу трајно да деградирају не само њихово окружење, већ и да им угрозе идентитет;
- Заштита, неговање и презентација познатих културних добара;
- Истраживање, откривање и проучавање нових и реинтеграција непокретних културних добара у савремени животни амбијент;
- Организовано развијање свести и едукација о значају културног наслеђа за живот и рад, као битног предуслова за очување националног идентитета.

Заштита животне средине

У циљу заштите животне средине и одрживог развоја предметног подручја, неопходно је:

- обезбедити водоснабдевање свих насеља довољним количинама квалитетне воде за пиће,
- изградити канализационе мреже у свим насељима и системе за пречишћавање отпадних вода,
- изградити и реконструисати каналску мрежу у насељима за одвођење атмосферских вода,
- извршити гасификацију свих насеља у општини, у циљу заштите ваздуха као природног ресурса,

- прописати строги режим пољоприведне производње, у контексту примене пестицида, вештачких ђубрива и свих средстава, посебно уз водоток и каналску мрежу,
- успоставити савремени систем елиминације комуналног отпада, у складу са Националном стратегијом управљања комуналним отпадом,
- извршити санацију и рекултивацију дивљих депонија и других деградираних простора,
- повећати површине под шумама и унапредити стање постојећих шума ,
- формирати ваншумско зеленило (пољозаштитни и ветрозаштитни појасеви), посебно дуж саобраћајних коридора.

Саобраћајна инфраструктура

У домену саобраћајне инфраструктуре посебни циљеви су:

- Стварање услова за развој свих облика саобраћаја на простору општине Мали Иђош како би се подстакао укупни развој насеља и тиме остварио плански развој на принципима рационалног газдовања простором и минимизацијом заузимања пољопривредног земљишта,
- формирање нове оптималне саобраћајне матрице општине Мали Иђош, која треба да представља сегмент будуће саобраћајне матрице Војводине и то на нивоу перспективног развоја, интеррегионалног повезивања са субрегионима,
- нова саобраћајна матрица општине треба да створи оптималне услове повезивања свих насеља са окружењем и сировинским залеђем – атаром и то кроз нови систем атарских путева, ради омогућавања проходности до парцела при свим временским условима,
- извршење просторног уређења атара кроз утврђивање хијерахијских нивоа атарских путева, чијим уређењем ће се омогућити висок ниво обраде земљишта,
- стварање услова за развој саобраћајних капацитета заснован на европским стандардима тј. стратешким принципима одрживог развоја животне средине како у оквиру урбаних и руралних простора, тако и у оквиру атара како би се створили услови за производњу здраве хране као једног од будућих старатешких одређења овог простора,
- стварање услова за развој железнице (кроз модернизацију и реконструкцију капацитета), како би се могла уклопити у нова европска одређења свеобухватног развоја региона.

Водопривредна инфраструктура

Посебни циљеви развоја водопривредне инфраструктуре су:

- Повезивање свих насеља општине у јединствени систем водоснабдевања према усвојеној варијанти;
- Рационално коришћење вода, а нарочито воде за пиће;
- Приоритет у коришћењу вода има планска рационализација потрошње и вишекратно коришћење вода у технолошким процесима;
- Побољшање снабдевања водом свих корисника;
- Изградња система за одвођење отпадних вода;
- Пречишћавање отпадних вода;
- Осигурање повољног режима коришћења и заштите подземних вода;
- Усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама;
- Заштита квалитета подземних и површинских вода;
- Заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода;
- Реконструкција отворене каналске мреже за одводњавање;
- Оспособљавање каналске мреже за двонаменску функцију (наводњавање).

Енергетска инфраструктура

У области енергетске инфраструктуре посебни циљеви су:

- побољшање рада и поузданости постојеће разводне гасоводне мреже, као и њен даљи развој,

- функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса,
- развој и коришћење алтернативних облика енергије,
- експлоатација минералних сировина у складу са одрживим развојем, очувањем и заштитом природних и створених ресурса и животне средине.

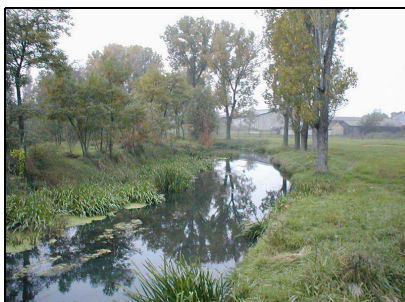
Електроенергетска инфраструктура

У области електроенергетске инфраструктуре посебни циљеви су:

- Обезбедити квалитетну и сигурну испоруку електричне енергије диктирану потрошњом у наредном периоду за све потрошаче на подручју општине Мали Иђош;
- Реконструисати постојећу 10kV мрежу и изградити нову 20kV у складу са променом трансформације електричне енергије, тако да сва насеља, буду повезана мрежом од 20kV. Нисконапонска дистрибутивна мрежа, преко које се директно снабдевају сви потрошачи на овом подручју, треба да се усклади са овим променама;
- Изградити нове и реконструисати постојеће трафостанице на 20/0,4kV, у складу са захтевима реконструисане дистрибутивне мреже и порастом потрошње;
- У насељима изградити квалитетну спољну расвету.

Телекомуникациона и РТВ инфраструктура

- Обезбедити потребан број телефонских прикључака за све кориснике, домаћинства у насељима и привредне субјекте;
- Најмање удвостручити постојећи број телефонских прикључака;
- Обезбедити мрежу високог квалитета, поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже;
- Изградити међумесни телекомуникациони систем ПТТ, за осигурање квалитета међумесних веза довољног капацитета;
- Положити оптичке каблове и омогућити савремен систем преноса;
- Заменили дотрајалу опрему и модернизовати мрежу, да би се обезбедило поузданије и квалитетније функционисање телекомуникационог система ПТТ и услови за увођење савремених услуга;
- Увести нове телекомуникационе услуге увођењем оптичких каблова у месне мреже;
- Увести мобилне услуге засноване на радио преносу;
- Изградити модерне приступне кабловске мреже, за обезбеђење широкопојасних сервиса, развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима;
- Осигурање коридора за РР везе;
- Изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у насељу Ловћенац изолованим острвима КДС.

III ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

1. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Природни ресурси општине Мали Иђош су:

- **пољопривредно земљиште,**
- **шумско земљиште,**
- **биљни и животињски свет,**
- **површинске и подземне воде и**
- **минералне сировине.**

Око 94% површина територије општине Мали Иђош је **пољопривредно земљиште**, на ком је могуће са веома великим успехом организовати све видове пољопривредне производње, те га је потребно штитити мерама и активностима којима се трајно обезбеђују природне функције земљишта. У том смислу забраном коришћења пољопривредног земљишта у друге сврхе, осим у случајевима утврђеним Законом и овим Планом, забраном испуштања и одлагања отпадних и штетних материја, контролисаном применом минералних ђубрива и препарата за заштиту, избором адекватних технологија у обради земљишта и противерозионих мера, сачуваће се квалитет земљишта тј. његова физичка, хемијска и биолошка својства.

Пољопривредном земљишту које је коришћено за експлоатацију минералних сировина пројектима рекултивацује дати намену блиску пређашњем стању.

Пољопривредно земљиште треба заштитити пољозащитним појасевима од штетног дејства еолске ерозије којом се односе и земљиште и усеви у фази семена, што за последицу има смањење приноса.

Ваншумско зеленило уз путеве и канале је, такође, у функцији заштите пољопривредног земљишта, с обзиром да утиче на унапређивање микроклиматских услова окружења.

Шумско земљиште на територији Општине треба повећати са садашњих 0,33% пошумљавањем пољопривредног земљишта без обзира на катастарску класу земљишта, по претходно прибављеној сагласности Министарства. Шумско земљиште као ресурс треба користити у складу са његовим биолошким капацитетима, како би ефекти производње у шумарству били већи. Сем тога, неопходно је остварити и заштитне и социо-економске функције шума. Одговарајући избор станишта за пошумљавање, избор врста дрвећа као и примена прописане технологије гајења шума, спада у најважније превентивне мере заштите шума и шумског земљишта.

Целокупан биљни и животињски свет и вредне делове природе који су станишта природних реткости (остаци степске вегетације, секундарне степске и шумостепске вегетације и еколошки коридор Криваје са остацима влажних ливада), треба користити тако да се не угрози њихов опстанак. Сталном пропагандом и едукацијом, посебно млађе популације, указивати на значај заштите коју треба спроводити и кроз бројне активности.

Подземне и површинске воде

Вода и водотоци као добра од општег интереса за задовољење општих и појединачних интереса, под посебном су заштитом и користе се под условима и на начин који одређује Закон о водама. При планирању будућег снабдевања становништва водом, у домену избора изворишта, предност добијају она изворишта која су економски повољнија и која су изложена мањим ризицима угрожавања квалитета вода, па их релативно лако можемо адекватно заштитити, односно свести ризике на прихватљиви ниво. Неопходно је сва изворишта висококвалитетних подземних и површинских вода адекватним мерама заштитити и унапредити (пошумљавање сливова, санирање извора загађивања, итд.).

Оптималну дугорочну оријентацију снабдевања водом становништва представља изградња рационалних регионалних и међурегионалних система у које би били интегрисани постојећи насељски водоводни системи. Ови системи треба на складан начин да допуне недостајуће количине вода са локалних изворишта. Постоје насеља за која није рационално повезивање на регионалне водоводне системе, односно где је повољније користити само локална изворишта. При томе се оптимално решење налази у коришћењу подземних и површинских вода на најрационалнији начин.

Подземна вода је повољна као извориште хигијенски исправне воде, јер изданска средина представља природни филтер и биохемијски реактор у коме се природним физичким, хемијским и биолошким процесима врши трансформација квалитета воде, у смислу побољшања квалитативних особина. Код свих врста изворишта, а посебно код изворишта чије су воде намењене водоснабдевању становништва, морају се предузети све потребне мере развоја и превентивне заштите изворишта од случајног или намерног загађивања. Ово се пре свега односи на потребу увођења зона и појасева санитарне заштите и опште санитарно уређење изворишта у складу са Законом о водама ("Службени гласник Републике Србије", број 46/91; 53/93; 67/93; 54/96).

Захватање подземних вода за потребе водоснабдевања становништва на територији Малог Иђоша врши се из основног водоносног комплекса квартарних седимената, који се налази на дубини од 80 – 130 m. Потреба за предходним предтретманом воде, међусобна близина насеља и потребна инвестициона улагања у водозахватне објекте, утицали су на опредељење да се разматри оправданост заједничког решавања проблематике водоснабдевања.

Воде из плићих издани могу се користити за потребе појединих потрошача или индустрије, али углавном за техничке потребе и у условима где нису потребне хемијски и бактериолошки исправне воде.

На основу наведеног, циљеви заштите и коришћења водног ресурса биће:

- оптимизирање режима вода
- праћења стања и
- анализе квалитета вода

Овим ће се омогућити рационално и вишенаменско коришћење реке (рекреативне и туристичке активности, наводњавање, порибљавање и сл.)

Минералне сировине на територији Општине које су заступљене као неметалне минералне сировине за добијање грађевинског материјала, користити у складу са принципима одрживог развоја. Постојеће просторе на којима се експлатишу минералне сировине по завршетку експлоатационог периода, треба вратити у пређашње стање рекултивацијом и дати им намену којом се не угрожава стање животне средине.

2. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ

У општинама Војводине постоје озбиљни поремећаји у развоју становништва, пре свега у недовољном рађању. Али ни дуготрајност, ни озбиљност овог проблема, нити негативне последице које из тога настају не доводе до тога да се надлежни органи локалних заједница упорно и стално баве тим проблемима, а заједно са државним органима имају обавезу, одговорност и инструменте да то чине.

У планском периоду неопходно је активирање општина у популационој политици. Локална заједница мора да брине о становништву и мора конституисати своју популациону политику да би предупредила поремећаје, односно да би их зауставила када постоје. Популациона политика локалне самоуправе треба да буде комплементарна популационој политици државе и да, одговарајући на специфичне потребе локалних заједница, делује у садејству са њом.

На основу утврђених биодинамичких карактеристика популације, досадашњих развојних тенденција, планираних мера демографске политике, као и прогнозираног привредног и укупног друштвеног развоја, у периоду 2002-2021. год. за насеља општине Мали Иђош прогнозиран је пад укупног броја становника, тако да ће 2021. године у Општини живети 12000 становника. Просечна величина домаћинства износиће 2,7 чланова по домаћинству, а укупан број домаћинстава биће 45000.

Табела бр. 10: Преглед по насељима броја становника и домаћинстава

Насеље	Број становника		Индекс	Прос. стопа раста	Број Домаћинстава		Просечна величина домаћинства	
	2002.	2021			2002.	2021.	2002.	2021.
Ловћенац	3693	3300	89,4	-0,6	1149	1100	3,2	3,0
Мали Иђош	5465	4900	89,7	-0,6	2127	1940	2,6	2,5
Фекетић	4336	4000	92,3	-0,4	1527	1460	2,8	2,7
Укупно	13494	12000	88,9	-0,6	4803	4500	2,8	2,7

3. РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Динамичнији и складнији развој привреде, инфраструктуре и друштвеног стандарда треба да допринесе побољшању услова живота и рада становништва Општине.

3.1. Пољопривреда

Ратарство

У наредном периоду у општини Мали Иђош доминантна грана биљне производње биће и даље ратарство.

Посебну пажњу потребно је посветити уско специфичним програмима производње. Полазећи од природних предности за ратарску производњу, добрих педолошких карактеристика земљишта, умерено континенталне климе и створених вредности које се огледају у традицији ратарске производње на овом подручју и високог стручног знања носилаца развоја пољопривреде, потребно је осавременити производњу применом нових технологија у складу са савременим научним сазнањима.

План развоја ратарства мора се огледати у следећем:

- да се обезбеди прехранбена сигурност грађана довољним количинама квалитетних производа,
- да се обезбеде довољне количине квалитетних сировина за прехранбену индустрију, како домаћих тако и страних произвођача,

- да се повећа производња квалитетног семена за домаће произвођаче и за извоз,
- да се изменом структуре сетве и применом нових технологија дође до већих економских ефеката ратарске производње,
- да се посвети посебна пажња националним уско специфичним програмима производње,
- да се повећају површине под индустријским и крмним биљем на рачун површина под житима,
- да се повећају површине за семенску производњу у условима наводњавања,
- да се очувају земљишни ресурси водећи рачуна о квалитету земљишта,
- да се начином избора технологије производње не изазове негативан утицај на животну средину,
- да ослонац у креирању стратегије остану домаћи научно образовни институти и стручне службе,
- да се донесе стратегија развоја пољопривреде као најзначајније привредне гране.

Повртарство

С обзиром да територија општине Мали Иђош поседује добре агроеколошке услове, као и дугу традицију производње и прераде поврћа, реално је очекивати да се у наредном периоду повећају површине у повртарској производњи, а уз примену савремених технологија да дође и до повећања приноса и да се прерада поврћа подигне на још виши технолошки ниво.

Очекује се да у наредном периоду дође до повећања површина у свим облицима производње од баштенског и њивског до производње у заштићеном простору, а да би се то постигло потребно је:

- Повећање површина под повртарским културама при чему би оне требале да достигну површине од око мин 20 % укупне површине пољопривредног земљишта.
- Повећање производње поврћа као другог усева.
- Разноврснији производни програм, увођењем квалитетнијих и отпорнијих сорти високог нутритивног и здравственог квалитета.
- Осавремењивање баштенског начина производње уз избор сорти које захтевају веће ангажовање људске радне снаге и комбиновати са производњом у заштићеном простору.
- Набавка нове специјализоване савремене механизације.
- Подизање већег броја стакленика и пластеника.
- Повећање образовног нивоа пољопривредних произвођача, путем стручних саветовања о достигнућима у савременој повртарској производњи.
- Обезбеђење вишег степена прераде на месту настанка сировина (сушење, смрзавање, паковање, производња амбалаже, транспорт итд.) у мини погонима као породични посао, као и даљи развој индустријско-прерађивачких капацитета.

Воћарство и виноградарство

С циљем развоја воћарско-виноградарске производње на територији општине, а у складу са оријентацијом ка интензивирању свих облика пољопривредне производње неопходно је:

- донети стратегију развоја воћарско-виноградарске производње,
- задужити стручне службе за контролу садног материјала и по препорукама ове службе подизати нове воћњаке и винограде,
- садни материјал бирати према типовима земљишта,
- спровести санацију постојећих засада и крчење старих и дотрајалих уз заснивање нових,
- подизати засаде избором отпорнијих врста и сорти који нарочито показују отпорност према проузроковачима болести и штеточиима,
- уносити интегралан биолошки концепт у воћарско-виноградарској производњи како би се пратили светски трендови производње,
- перманентно повећати површине под трајним засадима, водећи рачуна о истовременом побољшању квалитета производње.

- створити услове за изградњу система за наводњавање на површинама на којим ће се подизати или занављати трајни засади.

Остали видови њивске производње

С обзиром на квалитет земљишта и традицију у производњи и других култура на отвореном простору за очекивати је да ће у нареденом планском периоду доћи до неминовног смањења површна под нисокоакумулативним културама.

Потребно је сагледати могућност и израдити програм узгоја зачинског, ароматичног и лековитог биља, као и могућност узгоја цвећа.

Сточарство

Стање у сточарству на територији општине карактеришу нагомилани проблеми праћени славим производним резултатима спрам могућности подручја, као и перманентни пад производње. Да би се овакво стање побољшало неопходно је:

- утврдити стратегију развоја сточарства за територију општине уз израду јединственог одгајивачко-селекционог програма,
- обезбедити довољне количине квалитетне хране првенствено на подручју општине,
- дефинисати јасне критеријуме и израдити одговарајући одгајивачко-селекцијски програм,
- успоставити задовољавајући здравствени статус животиња уз стални надзор ветеринарске службе,
- обезбедити повезивање примарне производње са прерађивачком индустријом, како би се ускладили планови производње,
- специјализовањем производње поделити расни састав говеда у правцу млечног и месног типа,
- извршити адаптацију постојећих објеката фарми, а нове објекте пројектовати и изводити у више фаза и етапа реализације,
- уводити нова савремена научна сазнања у процес производње,
- вршити праћење контроле квалитета сточне хране од улазних компоненти до готових крмних смеша,
- израдити посебан програм ревитализације и унапређења сточарства за територију целе општине и дефинисати носиоце спровођења програма.

Остали видови производње

У свим насељима постоји интересовање за производњу неконвенционалних видова анималне производње. У насељима би се уз релативно мала улагања могли организовати разни видови производње у постојећим објектима, као основна или додатна делатност. Неки могући видови овакве производње су:

- гајење фазана у контролисаним условима
- фармски узгој препелица
- гајење пужева
- узгој нутрија, чинчила и кунића
- гајење глиста.

У општини нису довољно искоришћене могућности за развој пчеларства, те је неопходно у свим стратешким опредељењима нагласити да постоје добри услови за развој овог вида производње.

Пољопривредна механизација

У наредном периоду најважнији задаци биће:

- Осавремењавање машинског парка
- Побољшање квалитета машина
- Организовање техничко саветодавне службе

- Израда критеријума и карата за оцену погодности појединих типова земљишта за конзервациске системе обраде
- Едукација пољопривредних произвођача ради правилног избора одређених типова машина и опреме
- Остваривање научно-техничке сарадње са суседима из региона на унапређењу квалитета машинског парка
- Омогућење слободног избора из широке понуде/према интересовању и потребама свих произвођача
- Подржати развој предузећа за пружање услуга, одржавање и сервисирање механизације и опреме.

Уређење и коришћење вода у пољопривреди

У наредном периоду, са променом сетвене структуре и интензивирањем пољопривредне производње наметнуће се неминовност изградње нових и реконструкција постојећих заливних система.

Постојећа каналска мрежа за одводњавање је у доста добром стању, али је у наредном планском периоду неопходно извршити њену реконструкцију.

Да би се побољшала ситуација у овој области неопходно је предузети одговарајуће мере и то:

- извршити анализу рада постојећих система за наводњавање и одводњавање као и анализу свих њихових делова (црпне станице, каналска мрежа уређаји итд.),
- дефинисати приоритете који уз најмања улагања у првој фази могу дати најбоље резултате,
- извршити измуљивање и чишћење постојећих канала детаљне каналске мреже,
- на теренима, чија конфигурација то дозвољава, канале за одводњавање користити као вишенамenske, омогућујући да се у одређеном периоду током вегетације могу користити за наводњавање,
- извршити анализу квалитета вода прве издани и на високим теренима омогућити бушење бунара за потребе наводњавања мањих површина,
- експлоатацију свих водопривредних система организовати и планирати на савременим, рационалним и научно-стручно верификованим критеријумима.

Развој пољопривреде на територији општине Мали Иђош има за циљ да дефинише носиоце развоја и организаторе откупа и прераде пољопривредних производа. Неопходно је израдити посебну студију развоја пољопривреде, која ће јасно дефинисати правце даљег развоја пољопривредне и прерађивачке производње.

3.2. Шуме, шумско земљиште и ваншумско зеленило

Шуме у оквиру Плана треба да остваре заштитне, културно-социјалне и производне функције.

Како би се постигли задати циљеви и оствариле основне функције шума и ваншумског зеленила у оквиру обухвата Плана, стратегија развоја шумарства је:

- очување постојећих шума, шумског земљишта и ваншумског зеленила и унапређење њиховог стања;
- повећање степена шумовитости и обраслости подручја, а поготово угрожених делова (подручја мање шумовитости и места изложена интензивном негативном утицају);
- повећање површина под шумама на рачун шумског и пољопривредног земљишта без обзира на катастарску класу земљишта, по претходно прибављеној сагласности Министарства;
- коришћење шумског земљишта у складу са његовим биолошким капацитетима;
- пошумљавање нових површина у оквиру изворишта вода, речних токова;

- унапређење стања постојећих шума превођењем изданаčkih шума у високе, мелиорацијом деградираних шума у високопродуктивне уз интензивну негу и заштита постојећих шума у свим фазама развоја;
- санирање изразито лоших узгојних стања (деградирана, разређена и др.), као и зрих и презрих састојина са присутним деструктивним процесима дрвне масе;
- приближавање оптималном стању шумских састојина у складу са дефинисаним приоритетним функцијама и основним и глобалним наменама;
- организовање трајне максималне шумске производње уз тежњу очувања постојећег пејзажа, очување и повећање трајности приноса и укупних вредности шума и њихових општекорисних функција;
- коришћење дрвне масе и потенцијала према могућностима и динамици успостављања оптималног и нормалног стања;
- газдовање шумама у складу са шумским основама: (очување и заштита подручја, повећање дрвног фонда, увећање површине високих састојина, а умањење површина изданаčkih шума, побољшање старосне структуре састојина, обнова шума, смањење узгојне запуштености, боље здравствено стање састојина, здравствена стабилност шумских екосистема, бољи услови коришћења укупних потенцијала подручја);
- заштита шума од свих облика негативног деловања и стабилност шумских екосистема;
- повезивање шума, ваншумског зеленила и зеленила насеља у систем зелених површина;
- подизање ваншумског зеленила на око 2% територије на деловима простора уз канале, путне коридоре и у оквиру пољопривредног земљишта са циљем побољшања микроклиматских услова, повећања приноса у пољопривреди и укупне шумовитости у обухвату Плана;
- подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница;
- у складу са Конвенцијом о биолошкој разноврсности избегавати коришћење инвазивних врста, а прелаже се учешће аутохтоних дрвенастих врста (од најмање 50%) ради очувања биодиверзитета;
- формирање заштитног зеленила уз радне површине у атару, на просторима за рекултивацију (напуштене депоније, деградирано земљиште) и у зонама кућа за одмор;
- формирање свих категорија насељског зеленила у свим насељима општине.

3.3. Лов и ловна подручја

Ловишта на територији општине имају осредње услове за развој и гајење дивљачи. Планским мерама се предвиђа:

- Пошумљавање непродуктивног земљишта—у циљу формирања станишта за дивљач;
- постизање пуног економског капацитета ловишта;
- заштита ретких врста дивљачи;
- изградња ловно-техничких објеката;
- повећање економских ефеката ловства и развој ловног туризма.

У наредном периоду се не очекује установљење нових ловишта, већ само обнављање решења о давању ловишта на газдовање.

3.4. Индустрија и МСП

Користећи своје компаративне предности, а имајући у виду укупне и посебне потенцијале општине Мали Иђош, основни развојни приоритет треба да буде ревитализација укупне привреде.

Носиоци развоја привреде општине Мали Иђош биће пољопривреда, индустрија (мала и средња предузећа), трговина и туризам.

Предуслов успешнијег пословања у области индустрије треба да буде повећање степена искоришћености постојећих капацитета, модернизација и висока финализација производње, ширење производних програма уз обавезну примену одговарајућих мера заштите животне средине, подизање квалитета производа као и прилагођавање тржишним захтевима, кроз процес реструктурирања. Прилагођавање новим условима привређивања и активни развој малих и средњих предузећа, која су флексибилнија на тржишту, затим обнова пољопривредне производње и потстицање развоја туризма допринеће да се превазиђу ограничења у досадашњем привредном развоју.

Стратегија развоја индустрије треба да се заснива не само на даљем развоју постојећих индустријских капацитета, већ и на развоју нових који ће користити предности повољног положаја и компаративних предности општине Мали Иђош, уз активну и атрактивну политику привлачења инвеститора, уз императив заштите и очувања животне средине, а у циљу побољшања квалитета живота становништва.

Основни развојни приоритети су динамизирање развоја прехрамбене индустрије, мањи прерађивачки капацитети у области пољопривреде, динамичнији развој приватног предузетништва, као и даља примена нових научних и технолошких знања и адекватних техничко-технолошких мера заштите животне средине.

Да би се обезбедили услови за брже запошљавање и пораст прихода становништва, веома важан развојни приоритет треба да буде развој малих и средњих предузећа. Значајни просторни и сировински потенцијали насеља, као и недовољно ангажована радна снага треба да се активира обезбеђењем услова за развој прерађивачких капацитета мањег обима (нарочито прерада пољопривредних производа, услужне делатности итд.), чиме би се обезбедио и бржи трансфер становништва из примарних делатности. Интензивирањем привредног и укупног развоја општине ангажоваће се највећи део контингента радно способног становништва.

Активна улога локалне самоуправе, на основу јасно утврђене развојне стратегије, треба да допринесе интензивирању привредног развоја, а тиме и побољшању услова живота људи општине Мали Иђош.

У свим насељима потребно је развијати капацитете за задовољавање основних, свакодневних потреба становништва у области трговине, занатства, угоститељства и комуналних услуга (терцијарни сектор).

*Потребно је обезбедити просторне услове за планирани развој привредних капацитета, те су приоритети развоја изградња и уређење радне зоне поред аутопута Е-75. Ово је зона посебног режима грађења и коришћена намењена поред осталог и производно-складишним делатностима, пољопривреди и предузетништву и има шири значај од потреба самих насеља, и **регионалног** је карактера. Дужина зоне је око 10 км, просечна ширина 0,9 км. Обухват зоне је око 900 ха и за сада је изграђена свега око 10%.*

Изван грађевинских реона насеља могу се градити објекти намењени примарној пољопривредној производњи (у складу са Законом о пољопривредном земљишту), објекти локационо везани за сировинску основу, објекти намењени туризму, мреже и објекти инфраструктуре.

Принципи и правила организације будуће просторне структуре привредних активности у грађевинском реону су:

- изградња и функционисање привредних капацитета мора се одвијати уз строго поштовање мера заштите животне средине, природних и непокретних културних добара утврђених законом и овим Планом;
- капацитете са великим просторним и посебним саобраћајним захтевима градити у оквиру планираних радних зона;
- капацитете производно оријентисаног предузетништва градити, по правилу, у оквиру планираних радних зона. Изузетно, када просторне могућности парцеле то дозвољавају, када технолошки процес производње и пратеће активности не

угрожавају животну средину, те нису у супротности са преовлађујућом наменом зоне, ови капацитети се могу градити унутар основног насељског ткива;

- капацитете намењене развоју туризма градити у за то планираним локалитетима;
- мрежу капацитета намењених снабдевању и услугама развијати у складу са критеријумом учесталости њиховог коришћења: капацитете намењене задовољавању свакодневних потреба становништва развијати у складу са просторном дистрибуцијом становништва, капацитете намењене повременом или изузетном коришћењу развијати у централној насељској зони и у зонама највеће концентрације становника и посетилаца.

Будућу просторну структуру привредних капацитета, у грађевинском реону насеља, чиниће следећи облици просторно-организационих јединица:

- радне зоне;
- појединачни радни комплекси

У склопу основног насељског ткива (становање, шира зона центра) могу се градити и развијати они капацитети чија технологија рада нема негативних утицаја на животну средину, заштићена природна и непокретна културна добра, који нису у колизији са планираном преовлађујућом наменом зоне и парцеле на којој се гради, уз услов да просторне могућности парцеле (индекс изграђености, индекс заузетости, приступ јавној саобраћајници и сл.) то дозвољавају.

3.5. Туризам

Основно полазиште у планирању развоја одрживог туризма је Национална Стратегија развоја туризма Републике Србије у склопу које Војводина представља јединствен кластер, те сви планови развоја морају поћи од те чињенице.

Туристичка делатност у досадашњем периоду није имала оно учешће у привредном развоју које јој по потенцијалима припада. План би требао да укаже на основне правце развоја који могу да доведу до тога да се то учешће повећа.

У оквиру туристичке делатности циљ је да се у односу на потенцијале, са једне стране и циљна тржишта са друге, планира изградња и повезивање туристичке и друге потребне инфраструктуре, која би омогућила дужи и садржајнији боравак туриста. Због тога су неопходне следеће активности:

- Заштита, очување и правилна валоризација културно-историјског наслеђа. У том контексту треба планирати туристички производ чија ће основа бити валоризовање културне и етно баштине, за шта постоји све значајнија тражња.
- Изградња и реконструкција смештајних капацитета различитог нивоа услуга (хотели, мотели, домаћа радиност).
- Формирање информативних пунктова туристичке организације и туристичке сигнализације.
- Проширење рекреативно-спортских садржаја.
- У односу на Закон о ловству, очувању биодиверзитета (нарочито фауне) проценити капацитете за ловни туризам који неће угрозити природну баштину.
- Развијање постојећих и формирање потребних служби и организација које ће омогућити реализацију активности.

Све ове активности треба да допринесу да се туристички производ Малог Иђоша прилагоди туристичкој тражњи тако да се са једне стране повећа обим туристичког промета, а са друге омогући задржавање туриста више од једног дана. У оба случаја резултат за повећање прихода од туризма, повећање запослености становништва, односно туризам постаје развојни фактор привреде Малог Иђоша.

Природне погодности, хидрографске прилике, климатски услови, карактеристике флоре и фауне, културолошке одлике и геостратешки положај општине Мали Иђош диференцирају следеће доминантне и потенцијалне облике туризма.

- Културно-манifestациони и сеоски туризам – Катаи салаш и Етно кућа у чијој близини се налази и завичајна кућа типична за овај крај, пекарска радионица у којој се врши демонстрација заната и мали музеј са старим разбојима за ткање, као и музеј пекарства. У погледу културних манифестација, удружење грађана Домбош из Малог Иђоша сваке године током јула месеца организује културно музичку манифестацију "Домбош фест". Манифестације у насељу Фекетић – "Дани фекетићке вишње", "Дани насеља", "Дани бербје грожђа", Књижевни дани "Подолски". Као посебан вид сеоског туризма истичу се и посета винском подруму, пчеларима и забавном парку са пони коњима КК Златна потковица. Спомен дани "CSEPEIMRE" – Мали Иђош окупљање еминентних књижевника, историчара... Локалитети културно манифестационог и сеоског туризма су: Салаш Мали Иђош, насеље Фекетић и Мали Иђош.
- Здравствени туризам – Планира се формирање регионалног кластера здравственог туризма који обухвата Мали Иђош, општине Бачка Топола, Суботица, Кањижа, Сента, Ада и Бечеј.
- Ловни туризам – Богатство дивљачи, очуваност природе су добар предуслов развоја ловног туризма. Локалитети ловног туризма су атари и шумски појас поред пута Ловћенац-Милешево као и Телечка висораван.
- Транзитни туризам и спортско рекреативне активности - Значајну пажњу треба посветити спортско-рекреативним активностима. На простору Општине планирана је туристичко-рекреативна зона око зоне аутопута. Транзитни туризам у наредном планском периоду ће се интензивније развијати и то дуж деонице аутопута Е-75 Нови Сад – Суботица на паневропском коридору X; деоници државног пута I реда (магистрални пут) М-22.1 Нови Сад - Србобран – Мали Иђош – Бачка Топола – Суботица; Нова траса регионалног пута између насеља Мали Иђош и Мол и међународном железничком саобраћајном правцу Београд – Нови Сад – Суботица (са станицама Мали Иђош, Фекетић, Ловћенац).

Главни императив развоја туризма на простору Општине Мали Иђош у наредном периоду треба да буде изградња смештајних капацитета. Улагањем у смештајне капацитете пружиће се услуге смештаја, посетиоцима, ловцима, путницима у транзиту а тиме омогућити и развој туризма на простору Општине.

Посебна пажња се мора посветити маркетингу. Пропаганда је дугорочна активност и требало би је посматрати као инвестицију, а не као трошак. Близину Суботице и Новог Сада као туристичког дисперзива, треба у наредном периоду искористити.

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ФУНКЦИОНАЛНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА, МРЕЖА НАСЕЉА И ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Специфичност простора општине Мали Иђош су заједница "конурбација" сва три насеља, где разлике практично и непостоје у физичкој структури, ни у опремљености јавним службама и инфраструктуром.

По функционалној диференцијацији Мали Иђош је **општински центар**, а насеља Фекетић и Ловћенац чине **локални подцентар**.

У складу са овом констатацијом циљеви развоја се односе на следеће активности:

- Рационално коришћење земљишта у циљу подизања веће искоришћености земљишта унутар постојећих граница грађевинског рејона, усмеравањем изградње на подручја са изграђеном инфраструктуром;
- Подизање нивоа комуналне опремљености насеља;
- Афирмација туристичке понуде.

Планирано унапређење пољопривреде, изградња радне зоне и модернизација свих видова инфраструктуре, развој туризма, допринеће да се подручје брже и адекватније развија уз заустављање негативних демографских тенденција.

Организација садржаја јавних служби по насељима задовољава потребе становника и минималан ниво опремљености, за степен развијености општинског центра и насеља. И поред постојећих садржаја планира се:

- у области **социјалне заштите**: формирање центра за социјални рад у Малом Иђошу; у складу са повећањем броја старих лица изградња Домова за стара лица у свим насељима; отварање дневних боравака за особе са посебним потребама; отварање склоништа и прихватишта;
- у области **образовања**: предшколске установе у Ловћенцу и Фекетићу, средња школа у Малом Иђошу, вишу, високу школу у Ловћенцу; посебно обезбедити простор за образовање одраслих особа са инвалидитетом;
- у области **културе, информатичке делатности и комуникација**: етно музеј у Ловћенцу и Фекетићу; галерије и изложбени простор у свим насељима; информативни центар у Малом Иђошу;
- у области **физичке културе**: изградња и уређење опремљених спортских терена у свим насељима; непосредно уз насеље Мали Иђош у зони туризма спорта и рекреације изграђа купалишта, базена и спортско-рекреативног центра мултинаменског карактера.

Табела бр. 11: Заступљеност јавних служби по насељима (постојеће-планирано)

Врста јавне службе	Ловћенац	Мали Иђош	Фекетић
I Социјална заштита			
1. дечија установа	+	+	+
2. центар за социјални рад	-	*	
3. дом за старе и капацитети за смештај корис. соц. услуга	*	*	*
II Образовање			
1. предшколско образовање	*	+	*
2 основна школа 1-4			
3. основна школа 1-8	+	+	+
4. средње школе		*	
5. виша, висока школа	*		
III Здравствена заштита			
1. амбуланта, здравствена станица	+		+
2. дом здравља		+	
3. апотека	+	+	+
4. ветеринарска станица	+	+	+
IV Култура			
1. библиотека	+	+	+
2. дом културе	+	+	+
3. етно музеј	*		*
4. галерија и изложбени простор	*	*	*
5. сценско-музичка делатност	+	+	+
6. народни универзитет	+		
V Информативна делатност и комуникације	+	+	+
1. информативни центар		*	
VI Физичка култура			
1. уређени спортски терени	+	+	+
2. уређени и опремљени спортски терени	*	*	*
3. купалиште-базени		*	
4. спортско - рекреативни центар мултинаменског карактера		*	

НАПОМЕНА: * планирани садржаји

5. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

5.1. Саобраћајна инфраструктура

Основна стратешка одређења уређења подручја општине Мали Иђош у оквиру планског хоризонта била би да саобраћај као основна просторна функција мора својим развојем да иницира свеобухватни развој овог простора, како би ова општина превазишла стање привредне неразвијености.

У планском периоду, као и до сада, простор општине Мали Иђош биће примарно оплужен друмским саобраћајем, док ће железнички бити кориштен код превоза масовних роба уз **интегрално повезивање**.

Основно стратешко одређење у домену **друмске инфраструктуре** у планском периоду за општину Мали Иђош, било би задржавање постојећих (реконструкција и рахабилитација) и изградња нових капацитета који би побољшали повезаност овог простора са окружењем, као и експлоатационе услове у оквиру остваривања веза са окружењем.

Основна веза општине Мали Иђош са макрорегионалним центром Новим Садом, суседним општинама и субрегионима у будућности ће бити *ауто-пут Е-75* (ДП I реда бр. 22) са својим капацитетом и нивом саобраћајне услуге.

Државни пут I реда бр. 22.1, граница Мађарске (Хоргош) - Суботица - Бачка Топола - Мали Иђош - Србобран - Сириг - Нови Сад - Инђија - Стара Пазова - граница АПВ (Нова Пазова), као основни реципијент саобраћајних токова, међурегионална и међуопштинска веза између макрорегионалног центра Новог Сада и северних општина Бачке (Мали Иђош, Бачка Топола, Суботица), алтернативни правац *коридору X (ауто-путу Е-75)* и даље ће се задржати у оквиру постојећег коридора уз неопходне мере, у циљу задржавања постојећег и евентуалног повећања нивоа саобраћајне услуге.

Овим планским документом се предвиђа изградња обилазнице (као дела новог путног коридора ка Ади) око Малог Иђоша, како би се смањило утицај транзита унутар урбаног простора.

У оквиру плана нижег реда (ГП Мали Иђош) планира се успостављање нове трасе државног пута на путном правцу ка Ади (ван урбаног простора Малог Иђоша), као нови саобраћајни капацитет високог хијерахијског нивоа који ће својом изграђеношћу нудити одговарајући ниво саобраћајне услуге и ниво безбедности. Предлог ове трасе представља унапређење и прилагођавање саобраћајног решења новоствореним условима (радна зона Мали Иђош). Овим решењем се смањује утицај транзитних токова са осталих државних путева (бр. 22.1 и бр. 118) из правца суседних општина, а такође и из правца Нови Сад - Суботица.

Време изградње овог пута ће зависити од укупног привредног развоја општине али и Војводине у планском периоду.

Траса државног пута II реда бр. 118, *Фекетић* - Врбас - Савино Село се у будућности задржава по постојећој траси - са проласком кроз Фекетић, без интенције утврђивања нове трасе ван насеља, јер су обими транзитног теретног саобраћаја минимални, док ће се реконструкцијом и рехабилитацијом као основним мерама које ће се предузимати подигао ниво услуге и безбедности одвијања саобраћаја.

Тakoђе, операционализацијом планских одређења општине Мали Иђош даје се посебан акценат афирмацији постојећих и утврђивању нових веза са околним општинама и регионима успостављањем - доградњом нових општинских путних сегмената који би представљали важне сегменте саобраћајне матрице овог дела Војводине. Реализација овог одређења би била кроз изградњу/реконструкцију општинских (локалних) путева.

Планира се реконструкција и изградња следећих општинских (локалних) путева:

- Л-1. Мали Иђош - Липар; - реконструкција -
- Л-2. Мали Иђош - Векеров Салаш (граница општине); - реконструкција -
- Л-3. ДП бр.22.1- ДП бр.22 (Е-75) - граница општине; - реконструкција -
- Л-4. Мали Иђош - ж.станица - Ловћенац; - реконструкција -
- Л-5. ДП бр.22 (Е-75) - граница општине (ПИК Бечеј) ; - изградња -
- Л-6. Ловћенац - ДП бр.22 (Е-75) - граница општине (Милешево); - реконструкција -
- Л-7. Фекетић - ДП бр.22 (Е-75)-Ново Село - граница општине (ПИК Бечеј); -реконструкција -

Једно од одређења за наредни плански период била би и оптимизација мреже свих хијерархијских нивоа путева у атару, у функцији привредних активности, развоја пољопривреде кроз увођење свих структура атарских путева.

Железнички саобраћај у оквиру општине Мали Иђош, у планском периоду треба да доживи нову афирмацију кроз изградњу другог колосека магистралне пруге бр. 2 (E-85), (Београд)-Стара Пазова-Нови Сад-(Мали Иђош)-Суботица - државна граница - (Kelebia), реконструкцију постојећег колосека, станичних капацитета и комплетне саобраћајно-сигналне опреме, као и изградњу индустријских колосека према исказаним захтевима и потребама потенцијалних корисника. Све ове мере имају за циљ стварање предуслова за реализацију овог железничког коридора као коридора пруге за велике брзине. Овакав инфраструктурни систем био би изванредна основа за интегрално повезивање првенствено на државном нивоу, на нивоу АП Војводине и саме општине Мали Иђош.

У духу традиције **немоторних кретања** овог простора, потребно је предвидети могућност успостављања бициклистичких коридора за међунасељско повезивање, које ће бити у функцији афирмације овог вида здравих, еколошких и економски прихватљивих кретања.

5.2. Водопривредна инфраструктура

Снабдевање водом

У складу са планским одређењима, снабдевање водом највишег квалитета оствариће се развојем Бачког регионалног система водоснабдевања. Основно извориште овог система су алувијалне издани Дунава на сектору од Бездана до Богојева и коришћење вода основног водоносног комплекса. За задовољење потреба насеља у Бачком систему могу се користити и речне воде Дунава (непосредно или упуштањем у подземље), уколико им је квалитет задовољавајући. Систем би се формирао од централног постројења за комплетан третман воде, са базирањем на ресурс подземних вода, и-или речне воде Дунава, и изградња магистралних повезних цевовода до свих општина у систему. Потенцијално извориште овог регионалног система водоснабдевања налази се на територији општине Апатин, на локацијама "Буџак" и "Месарске ливаде".

До реализације регионалног система водоснабдевања, даљњи развој водоснабдевања развијаће се у правцу који је сада у функцији, уз повећање броја црпних бушотина на постојећим, или новим извориштима са изградњом појединачних уређаја за дотеривање квалитета воде по захтеваним критеријумима, као и изградњом неопходних елемената у системима (резервоари, црпне станице, коморе итд.)

Краткорочно и средњорочно решење се базира на рационалном коришћењу локалних ресурса подземних вода уз веће коришћење површинских вода. То подразумева и неопходну реконструкцију и доградњу објеката и инфраструктуре система (регенерацију атрофираних и изградњу нових бунара, изградњу нових резервоара, реконструкцију постојећих и изградњу нових постројења за прераду воде, замену постојећих дотрајалих и неадекватних цевовода и постепено проширење мреже цевовода), смањење губитака у мрежи како на цевоводима тако и на чворовима, уз медијску кампању рационалног коришћења воде у домаћинствима и одговарајућу политику цена воде.

Основни задатак је побољшање снабдевања водом становништва општине и квалитета воде за пиће. Потреба за предходним предтретманом воде, међусобна близина насеља и потребна инвестициона улагања у водозахватне објекте, утицали су на одређење да се размотри оправданост заједничког решавања проблематике водоснабдевања. Најповољнија локација изворишта за заједнички водозахват је на јужној периферији Ловћенца где би се на истом месту захватала и кондиционирала потребна количина воде за сва три насеља. Захватаће се издан са дубине око 120 метара, а изравнавање потрошње воде вршиће се преко 2 водоторња.

У првом средњорочном периоду, у Малом Иђошу би се изградило постројење за припрему воде за пиће, резервоар и црпна станица са свом пратећом опремом и неопходним инсталацијама. Дугорочним програмом развоја предвиђа се реконструкција дела неадекватне и доградња водоводне мреже путем изградње нових примарних, секундарних и терцијарних цевовода.

Приоритет је реконструкција дотрајале водоводне мреже и постављање цеви прописаних димензија у свим насељима. У насељу Мали Иђош у првој фази потребно је бушење два висококапацитетна бунара и њихово опремање фреквентним регулатором. У другој фази, заменом око 42 km водоводне мреже која је једним делом застарела или је недовољног пречника постићи ће се константан притисак свих потрошача, без обзира на годишње доба.

У наредној табели дате су укупне предвиђене потребе становништва и индустрије Малог Иђоша за водом одређене на основу броја становника, прикључености на водоводне системе и норме потрошње за пројектовани период до 2025. г.

Висококвалитетне Воде ($10^6\text{m}^3/\text{год.}$)	Индустрија ($10^6\text{m}^3/\text{год.}$)	Укупно ($10^6\text{m}^3/\text{год.}$)
3,1	0,3	3,4

Извор: Водопривредна Основа Србије, 2002.

Иако се иде на рационализацију потрошње и максималну штедњу подземних ресурса питке воде, потребно је извршити проширење постојећих изворишта са неколико бунарских водозахвата због континуалног пропадања извесног броја бунара, а како би се остварио потребан резервни капацитет.

Уколико се на основу претходног истраживања установи да на постојећим насељским локацијама изворишта нема могућности за бушење нових бушотина, то ће захтевати оформљивање нових изворишта, што представља значајније и дуготрајније кораке у техничком и финансијском смислу.

У наредном периоду ићи ће се на смањивање специфичне потрошње воде у домаћинствима, политиком реалних цена воде, мерењем утрошка воде и мерама планске рационализације потрошње.

Норма потрошње за становништво ће бити на нивоу од 120 l/стан.-дан - 150 l/стан.-дан, што је у већини случајева мање од данашње норме за становништво. Не предвиђа се потрошња воде преко 150 l/стан.дан јер ће се увођењем економске цене воде знатно изменити понашање потрошача. Предложене су следеће норме потрошње које су у оквиру норми потрошње које егзистирају у земљама ЕУ:

- Градови (насеља) преко 20.000 становника 150 l/стан. дан,
- Градови (насеља) између 10.000 - 20.000 становника 140 l/стан. дан,
- Насеља између 5.000 - 10.000 становника 130 l/стан. дан,
- Насеља са мање од 5.000 становника 120 l/стан. дан.

Ради рационализације коришћења висококвалитетне воде за пиће и заштите исте од непотребног расипања, потребно је на минималну меру свести губитке на водоводној мрежи. Рационално коришћење водних ресурса подразумева: коришћење висококвалитетних вода само за потребе воде за пиће, а захватање мање квалитетних вода из водотока и језера уз неопходан третман, за потребе наводњавања, индустријских техничких вода и осталих намена које су мање захтевне по питању квалитета сирове воде.

Процес рационализације коришћења питке воде се може спровести осим на већ поменуте начине:

- смањењем броја дефеката заменом и реконструкцијом дотрајале водоводне мреже
- увођењем што бољег система мерења како би се открила места настанка губитака,

- едукацијом – дизањем свести потрошача: сталним информисањем, рекламама, наградним играма које организују водоводи, јавним дискусијама, продајним изложбама опреме за уштеду и посебно
- политиком цена која штити од непотребног расипања овог природног блага и друго.

У свим решењима комплексних водопривредних система која користе воду највишег квалитета - снабдевање становништва увек има приоритет при расподели воде на кориснике.

Снабдевање водом насеља вршити из артешких водоносних слојева уз строгу контролу исправности воде пре и у току експлоатације. Посебну пажњу посветити избору места за бушење, као и регулисању зоне око бунара и објеката у мрежи, а све у складу са Законом о водама.

Постојећи извори и бунари задржавају се, уз њихово уређење, контролу и заштиту квалитета воде за санитарну употребу.

Трасе дистрибутивних цевовода полагаће се, генерално поред постојећих путева, где су услови за изградњу и каснију експлоатацију повољни. За правилно функционисање и рад цевовода у експлоатационим и прелазним режимима, пројектом ће се предвидети потребан број типских објеката: пумпне станице, резервоари, шахтови за испуст и испирање, шахтови за смештај ваздушних вентила, пролази испод пруга, путева, пролази испод водотокова, мерно-регулациони објекти.

Снабдевање водом у оквиру рубних предела насеља и атару, као и тамо где нема могућности за снабдевање водом преко водоводне мреже, биће решено индивидуално, путем бушених бунара.

Код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације, чиме ће се обезбедити вишеструка употреба захваћане воде, очување и заштита водних ресурса како од загађења, тако и од прекомерне експлоатације и исцрпљивања појединих издани.

Снабдевање технолошком водом је могуће из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу воде пре и у току експлоатације или из водотокова.

Одвођење и пречишћавање отпадних и атмосферских вода

Површинске воде, природни и вештачки водотокови изложени су перманентној деградацији, упуштањем отпадних индустријских и насељских вода. Зато се ове воде морају прихватити и одвести до реципијента. На простору Малог Иђоша развијаће се сепарациони канализациони системи, којима ће се посебно одводити фекалне отпадне воде, а посебно атмосферске отпадне воде.

Основни задатак канализационог система је потпуна хидротехничка санитација урбаних простора. Фекални канализациони системи треба да прикупе и одведу ван територије све отпадне воде формиране при употреби и коришћењу. Канализациони системи су у врло уској вези са водоснабдевањем и представљају функционалну и органску целину са њим. Због тога се канализациони системи морају развијати упоредо са развојем система водоснабдевања.

Индустријске отпадне воде решаваће се, по потреби, посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз предтретман, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом.

Услови предтретмана индустријских отпадних вода треба да:

- заштите здравље особља које ради на одржавању канализационих система;

- заштите канализациони систем и објекте на њему;
- заштите процес пречишћавања отпадних вода на централном уређају;
- обезбеде одстрањивање из индустријских отпадних вода материје које се мало или никако не одстрањују на централном уређају за пречишћавање отпадних вода, а које могу угрозити захтевани квалитет вода реципијента.

Пре упуштања отпадних вода у реципијент предвиђа се њихово пречишћавање на централним постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ). Капацитет ППОВ-а мора бити усклађен са демографским растом и планираним повећањем индустријских капацитета, што је неопходно анализирати и документовати одговарајућом студијом. Карактер реципијента предвиђа, односно захтева висок степен пречишћавања. После пречишћавања на уређајима за пречишћавање отпадних вода, пре испуштања у реципијент, концентрација појединих загађујућих материја у ефлуенту мора задовољавати услове које прописује надлежно водопривредно предузеће.

Обзиром да у већини насеља општине не постоји изграђена јавна канализациона мрежа, иста ни не може да се гради без започињања активности на изградњи уређаја за пречишћавање отпадних вода, како је дефинисано водопривредном основом.

Мања насеља, туристички локалитети и центри, као и викенд зоне, проблем одвођења отпадних вода решаваће преко компактних мини уређаја за биолошко пречишћавање (биотип, биодиск). Ова мала постројења служе за потпуно биолошко пречишћавање отпадних вода из мањих насеља, хотела, одмаралишта и сл., а капацитета од 50 ЕС до 2000 ЕС (еквивалентних становника). Степан пречишћавања је на таквим пречистачима већи од 95 % разградње органске материје, а по захтеву се може извести и поступак са уклањањем азота и фосфора.

Где год је могуће, користити тзв. групне системе, којима се једним ППОВ пречишћавају отпадне воде из више оближњих насеља, повезаних магистралним колекторима са одговарајућим КЦС (канализационим црпним станицама). Овакав случај се управо овде намеће као решење због међусобне близине насеља. Што се локације постројења за пречишћавање тиче, она је дефинисана на десној обали реке Криваје испод Фектића на површини од око 2,5 ha, а планирано постројење биће капацитета 20.000 ЕС.

Техничко решење магистралног канализационог система засниваће се на гравитационом одводу отпадних вода са релејним црпним станицама за подручја насеља са ниским котама терена. Минимални пречници уличних канализационих цеви не могу бити мањи од ϕ 200 mm. Постојећа канализациона мрежа задржаваће се у оном делу где она задовољава услове по питању материјала и профила цеви.

У деловима насеља где канализација није изграђена, до изградње канализационог система, пријем и евакуација отпадних вода вршиће се путем бетонских водонепропусних септичких јама, које ће се периодично празнити аутоцистернама, ангажовањем надлежног комуналног предузећа.

У наредном периоду се очекују радови на проширењу и изградњи система канализације у сва три насеља и изградња постројења за пречишћавање отпадних вода.

Развој атмосферске канализације има задатак заштите урбанизованих површина унутар насеља и индустријских погона од плављења атмосферским водама. Кишну канализацију конципирати за меродавне услове (временски пресек, урбанизованост простора, рачунска киша итд.), а етапно реализовати тако да се изграђени делови рационално уклапају у будуће решење.

У насељима општине Мали Иђош, постојећа мрежа отворених канала ће се ширити у складу са потребама, са уливима у најближе потоке путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала (потока). За атмосферске отпадне воде са зауљених и задрљаних површина (бензинске пумпе исл.), предвидети одговарајући третман на сепаратору уља и таложнику. Садржај уља у третираној води не сме бити већи од 0,1 mg/l, а суспендованих материја од 30 mg/l.

Приликом израде плана који евентуално предвиђа израду концепта атмосферске канализације потребно је претходно дефинисати укупне количине упуштених вода и сходно томе уз консултацију надлежних органа водопривреде проценити могућност прихвата дефинисаних количина. У случају да су процењене количине упуштених вода веће од оних на које су димензионисани делови каналске мреже у које се предвиђа упуштање, потребно је предвидети могућност реконструкције (повећање протицајног профила и сл.). Без обзира на евентуалну потребу реконструкције са надлежним водопривредним предузећима потребно је уговорно решити прихват прикупљених вода.

У случају да се у неки од канала у склопу система за одводњавање предвиђа упуштање атмосферских вода прикупљених са било које површине, потребно је имати у виду да се могу упуштати само чисте воде и евентуално технолошке које морају бити пречишћене, без таложљивих или муљевитих материја (пливајући предмети, амбалажа, делови хране, тешки метали, разна уља, и течности за моторе и сл.) ради обезбеђења II.6 класе квалитета воде у каналу односно крајњем реципијенту.

Атмосферске и отпадне воде сакупљати постојећом већ изграђеном канализацијом мешовитог типа. Уколико на неким подручјима не постоји изграђена канализација или она није сепаратног типа потребно је предвидети изградњу колектора у којем би се посебно одводиле отпадне воде.

Атмосферске и условно чисте технолошке воде (расхладне и сл.), чији квалитет одговара II класи квалитета воде могу се без пречишћавања упуштати у природне токове, мелиорационе канале, ретензије по ободу насеља и сл.

Изливи атмосферских и пречишћених вода у мелиорационе канале морају бити изведени на одређен начин да би се спречило деградирање и нарушавање стабилности косина канала.

Хидротехничке мелиорације (одводњавање и наводњавање)

Регулисање водног режима у земљишту, уз изградњу и реконструкцију постојећих система за одводњавање омогућиће интензивну пољопривредну производњу. Полазиште за техничка решења у домену хидротехничких мелиорација је ревитализација постојећих мелиорационих система и постепено смањење садашњег заостајања Србије у домену наводњавања изградњом нових система на земљиштима највиших бонитетних класа. Будући системи се планирају као интегрални мелиорациони системи (одводњавање, наводњавање, заштита од спољних вода), са свим мерама хидротехничких и агротехничких мелиорација.

Системи за одводњавање реализују се тако да се уклапају у решења интегралног уређења простора, при чему се води рачуна о потреби касније доградње и система за наводњавање.

Критеријум за оцену погодности земљишта за наводњавање узима у обзир три параметра:

- рељеф терена,
- могућност довода воде, и
- квалитет замљишта.

На територији општине Мали Иђош, у наредном планском периоду планира се изградња нових секундарних разводних објеката за наводњавање путем отворених обложених канала и цевовода у складу са пројектом "Северна Бачка". За трасе разводних канала ће се користити локални коридори путне мреже (леније), те је исте потребно сачувати у постојећим ширинама и по могућству ускладити са планом пошумљавања и ветрозаштитних појасева.

До тада ће се активности у водопривреди сводити на одржавање постојећих система. Под појмом одржавања система за одводњавање подразумева се комплексна и редовна

примена одређених мера, које омогућавају непрекидно ефикасан рад свих објеката у одвођењу сувишне воде за одређене сливне површине, ради испуњења прописаних критеријума на успостављању оптималног водног режима земљишта.

Планиране активности на одржавању већ изграђених мелиорационих система на подручју (чишћење од замуљења и растиња и евентуалне реконструкције постојећих канала), омогућиће двонаменско коришћење постојећих система, односно и за потребе наводњавања.

Воде које служе за наводњавање земљишта морају бити одговарајућег квалитета. Предност код наводњавања имају земљишта повољнијих класа погодности за наводњавање, уз уважавање социјалних и еколошких чинилаца. У зависности од карактеристика земљишта и режима подземних вода, наводњавање, по правилу, треба да је у спрези са одводњавањем и општим уређењем мелиоративног подручја. Обезбеђеност коју је потребно постићи код наводњавања је око 80-85%.

Нови системи за наводњавање, градиће се на земљиштима I, II, IIa, IIIa и IIIb класе погодности за наводњавање. Предвиђа се да ће се највећи део система изградити применом вештачке кише као начина наводњавања (преко 90%) површина. Наводњавање капањем примењиваће се у вишегодишњим засацама (воћњаци и виногради), и то искључиво новопројектованим. Површински начин (браздама, преливањем) биће заступљен на мањим поседима локалног наводњавања, а субиригација у долинама већих река, нарочито на оним деловима алувијалних равни (ритова) који су под утицајем успора на тим рекама.

Посебну пажњу треба поклонити ревитализацији и бољем коришћењу постојећих система за наводњавање. Окосницу раста површина под системима за наводњавање чине регионални водопривредни системи чији ће се фазни развој по фазама интензивирати у наредном периоду. Приоритет припада површинама ближим већим природним водотоцима, изграђеној основној каналској мрежи (ДТД).

Подручје општине Мали Иђош припада регионалном хидросистему "Северна Бачка", подсистему "Мали Иђош", који треба да обезбеди воду за наводњавање око 11.000 ha пољопривредних површина на подручју. Подсистем "Мали Иђош" треба да обезбеди воду за делове подручја општина Кула, Врбас, Мали Иђош и Бачка Топола. Додатне количине воде за наводњавање обезбедиће се и из планираних акумулација "Моравица 2" (општина Бачка Топола) и "Мали Иђош" и планираних каналима са свим припадајућим објектима (канал Његошево – Мали Иђош).

Водозахватом на каналу Врбас - Бездан код Куле, обезбеђује се укупно потребна количина воде од 5,50 m³/s. Планирана акумулација ће имати корисну запремину од око 425.000 m³, а површина воденог огледала износиће око 4 ha.

Главни објекти подсистема "Мали Иђош" су:

- водозахват на каналу ХС ДТД Врбас - Бездан, код Куле,
- главни транзитни канал од водозавата до акумулације "Светићево" дужине око 25 km,
- дикер испод долине Криваје, дужине 1,10 km,
- акумулација "Мали Иђош"
- уставе, пропусти и др.

Акумулација Мали Иђош предвиђена је у склопу система снабдевања Северне Бачке водом, са основном наменом за снабдевање водом пољопривреде, а секундарна намена су спорт и рекреација. Акумулација је лоцирана на притоци Криваје, источно од насеља, а основни елементи акумулације су следећи:

- снабдевање акумулације водом врши се путем црпне станице која ће се поставити непосредно испред бране;
- кота круне бране 96 mАНВ;
- кота максималног нивоа воде у акумулацији износи 95 mАНВ;

- корисна запремина 454 000 m³
- површина воденог огледала при максималном нивоу воде износи 16,50 ha.

Улога акумулације је вишеструка:

- акумулирање сопствених вода слива;
- обезбеђивање рада система и подсистема;
- ретардација поплавних таласа;
- дневно и сезонско изравнавање вршне потрошње;
- повољан утицај на климу и животну средину;
- заштита квалитета воде, природе и животне средине;
- коришћење за рибарство и туризам;
- рекреација и спортови на води, и др.

Заштита од спољних и унутрашњих вода

Постојећи систем одводњавања се мора ревитализовати на просторима где је запуштен или проширивати где се за то укаже потреба. Посебно је у насељима неопходна ревитализација одводних канала који су великим делом запуштени, па је долазило до поплава код великих киша.

У границама обухвата Плана налазе се водопривредни објекти општег значаја и то: мелиорациони канали за прихватање и одвођење сувишних унутрашњих вода са црпним станицама за њихово препумпавање у ОКМ, канали са функцијом доводника воде за системе за наводњавање и сви ови постојећи објекти се морају задржати и у будућим плановима онако како су унети у катастар као водно земљиште, с тим да се обезбеди њихова сигурност, заштита и услови за одржавање, и то:

- у инундацији реке, од ножице насипа према реци у појасу ширине 10,0 m не могу се градити никакви објекти, а даље према реци, само изузетно,
- могу се лоцирати јавни туристички рекреациони објекти постављени на стубове са котом пода изнад 1% велике воде реке. Ови објекти у кориту реке могу имати само привремени карактер, до момента техничких и других разлога за њихово уклањање, без права на надокнаду штета инвеститору. Нове објекте у инундацији лоцирати тако да заштитна шума испред насипа остане у функцији, односно да се не сече;
- улична кишна канализација се може прикључити на постојеће мелиорационе канале али под условом да сакупљају само условно чисте атмосферске воде чији квалитет одговара II класи вода;
- све друге отпадне воде прикључити на јавну канализацију са њиховим пречишћавањем на заједничком уређају за пречишћавање до нивоа секундарног третмана и са њиховим препумпавањем у реципијенте. Тамо где јавна канализација није изграђена, отпадне воде могу се прикључити на водонепропусне септичке јаме, без упијајућег бунара које ће празнити месно комунално предузеће;
- у појасу ширине 14.0 m поред обала мелиорационих канала не могу се лоцирати никакви објекти и овај појас мора бити стално проходан за механизацију која одржава канале.

Границе и намена земљишта чији су корисник ЈВП "Воде Војводине" се не могу мењати без сагласности овог предузећа. Појас земљишта уз канал који је у функцији одржавања истог такође не треба да мења намену. Дакле, на земљишту које припада каналу не могу се градити било какви објекти нити се оно сме запоседати. Начелно се могу планирати повремени објекти, пристаништа – товаришта, објекти за спорт, рекреацију и туризам, под условом да не угрожавају функционалност и сигурност канала. Сходно Закону о водама за изградњу тих објеката потребно је упутити посебан захтев за добијање водопривредних услова и сагласности.

Сва укрштања саобраћајница са овим каналима решити са одговарајућим каналским мостовима или пропустима и при том код локалних (атарских) путева тежити да највеће удаљење пропуста по каналу буде 800 m, а најмањи унутрашњи пречник 1,00 m. У насељима угроженим подземним и површинским водама кроз отворену мрежу потребно је омогућити што ефикасније одвођење површинских вода са забраном израде кућних прелаза са високим прагом и пречника мањег од 1,00 m.

Сва укрштања инсталација са овим каналима (водовод, гасовод, канализација и др.) решити њиховим полагањем мин. 1.0 m испод дна канала и 1,0 m испод терена на обалама канала или 0.5 m изнад максималне воде за мрежу нижег реда (задњи услов не важи за ОКМ). У случају израде Главних и Детаљних урбанистичких планова потребно је прибавити редовне водопривредне услове за предметно подручје у смислу Закона о водама.

5.3. Енергетска инфраструктура

Гасоводна, нафтоводна инфраструктура и минералне сировине

Снабдевање гасом планираних потрошача у радним зонама извешће се изградњом разводних гасовода, као и потребних мерно-регулационих станица и прикључењем на најближу гасоводну инфраструктуру према условима и сагласности власника гасовода, који ће према расположивом капацитету и положају гасовода одедити на који ће се гасовод планирани потрошачи прикључити и на ком месту..

Са аспекта експлоатације енергетских извора (нафте, природног гаса и термоминералних вода), простор општине Мали Иђош спада у одобрени истражни простор НИС-НАФТАГАСА на основу Решења Покрајинског секретеријата за рударство и минералне сировине, истражни простор број 5069. Стога се на овом простору планирају истражни радови НИС-НАФТАГАСА.

Евентуална изградња објеката који прате експлоатацију нафте и гаса (сабирни системи, приступни путеви и сл.), вршиће се на овом истражном односно експлоатационом простору.

Имајући у виду да истраживање, експлоатација и коришћење хидрогеотермалне енергије не представља никакву опасност за животну средину, Покрајински Секретеријат за енергетику и минералне сировине предлаже да се ове активности дозволе на овом простору, како би се утврдили геотермални потенцијали овог простора у смислу коришћења геотермалних вода за бање и базене, индустријске процесе, хлађење и грејање простора, пољопривреда-сушење, пољопривреда-грејање пластеника и друго.

Појаве опекарских глина на локалитетима "Ловћенац" и "Фекетић" имају економски значај, стога се на овим локалитетима планирају даља истраживања и евентуална експлоатација опекарских глина.

Коришћење алтернативних облика енергије

У наредном планском периоду потребно је стимулисати развој и коришћење алтернативних облика енергије, чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине.

Године 2005. Скупштина Србије је усвојила "Стратегију развоја енергетике Републике Србије до 2015. године", којом се дефинишу елементи за утврђивање стратегије развоја енергетских сектора Србије, у којој је дефинисан и развој и коришћење нових и обновљивих извора енергије и ефикаснијих технологија и уређаја.

Тренутно стање у домену енергетског снабдевања општине Мали Иђош упућује нас на штедњу и рационално коришћење свих енергената, али то не треба схватити као ограничење друштвеног и личног стандарда. Већим коришћењем алтернативних облика енергије стварају се предуслови за виши ниво животног стандарда, али и за побољшање услова одрживог развоја животне и радне средине. Главна препрека већем коришћењу алтернативних облика енергије на овом простору лежи у захтеву да енергија из ових извора мора по цени бити конкурентна конвенционалној.

Разлози појави мањег коришћења алтернативних облика енергије леже и у:

- недеовољном програмском повезивању науке и производних организација,
- недеовољној обавештености потенцијалних инвеститора о тренутном технолошком стању технологија у овом домену и могућим ефектима супституције, односно смањења трошкова експлатације применом ових извора енергије,
- непостојећу стимулационих мера (финансијско-кредитних и осталих) за имплементацију ових нових енергетских система у привредне процесе.

На простору општине Мали Иђош као алтернативни облици енергије могу се јавити:

- биомаса
- биогаз
- геотермална енергија
- сунчева енергија
- енергија ветра

Електроенергетска инфраструктура

У наредном периоду постојећа ТС 35/10kV "Мали Иђош" планирана је да се реконструише у разводно 20kV постројење, а у близине исте изгради нова трафостаница 110/2 kV, снаге 1x31,5 kVA вод ће радити под 20kV напоном и биће повезан са 20kV постројењем.

Електроенергетска мрежа ће бити углавном надземна на бетонским и гвоздено-решеткастим стубовима. У деловима насеља где су планиране парковске површине, радне зоне, централни садржаји и спортско-рекреативне површине.

Поправљање квалитета испоруке и напонских прилика у мрежи решаваће се локално по потреби, изградњом нових средње-напонских и нисконапонских објеката. Градиће се углавном монтажно бетонске, зидане и стубне трафостанице.

Највећи број трафостаница градиће се у радним зонама и подручјима где је планирано становање.

У деловима насеља где су планиране радне зоне и где постоји ваздушна средњенапонска и нисконапонска мрежа, мрежу је потребно каблирати.

Тачан број и локације трафостаница 20/0,4 kV на простору где су планиране радне зоне и блокови за становање, биће одређени плановима нижег реда, који буду прописани за те просторе.

Мрежа јавног осветљења ће се каблирати у деловима где је електроенергетска мрежа каблирана, као и на свим туристичким локалитетима.

У деловима насеља где је електроенергетска мрежа ваздушна, светиљке за јавно осветљење ће се постављати по стубовима електроенергетске мреже. Мрежу јавног осветљења дуж главних саобраћајница треба реконструисати, а у делу насеља са централним садржајем, поставити расветна тела на украсне канделабре.

За расветна тела користити живине светиљке високог притиска или натријумове ниског (високог) притиска, односно расветна тела у складу са новим технологијама развоја расветних тела.

Телекомуникациона и РТВ инфраструктура

За квалитетно одвијање телекомуникационог саобраћаја на подручју у обухвату Плана, потребно је изградити квалитетне спојне путеве оптичким кабловским везама, уз све главне и локалне путне правце.

Систем преноса треба да се одвија преко дигиталних аутоматских телефонских централа довољног капацитета, које треба поставити у свим насељима и туристичким локалитетима. Дигитализација телефонске мреже подразумева увођење дигиталних комутационих центара и дигиталних система преноса у свим равнима мреже. Ово подразумева и полагање каблова са оптичким влакнима као медијумом преноса на свим нивоима међумесне мреже, са перспективом увођења оптичких каблова и у месне мреже. Овим ће се створити услови за примену и коришћење широко појасних сервиса и приступног мултиплекса дигиталних претплатничких линија (DSLAM) којим ће се омогућити брзи приступ интернету, као и мултимедијални сервиси.

У свим насељима и на туристичким и другим локалитетима, потребно је изградити примарну и секундарну кабловску мрежу.

За решавање телефонског саобраћаја у салашким насељима или мањим групама објеката, пољопривредним добрима, удаљеним туристичким комплексима и садржајима и другим објектима изграђеним ван насеља поред варијанте са усмереним РР коридором са изградњом малих крајњих централа и локалне мреже треба планирати и друге видове решавања телефонског саобраћаја (WLL, приводи оптичких каблова и крајње централе са локалном мрежом, повезивање мрежним кабловима са најближом централом довољног капацитета.)

За обезбеђивање кабловског повезивања (оптичким или мрежним кабловима) потребно је планирати одговарајуће коридоре дуж сваке саобраћајнице.

Потребно је планирати мрежу мобилне телефоније са покривеношћу на целом планском, изузимајући постављање стубова у самим градицама зштићеног природног и културног добра.

У погледу квалитета телефонског саобраћаја потребно је нагласити да је остварен врло висок степен дигитализације. Приоритети даљег развоја су наставак изградње оптичких каблова и дигиталних система преноса до сваког насеља, реконструкције и проширења месних мрежа према потребама корисника са тенденцијом преласка на подземне разводне мреже, замена свих аналогних крозбар централа са електронским централама, замена двојничких прикључака са директним прикључцима, већа понуда ISDN прикључака (примарних и базних) као и других сервиса које омогућују квалитетни дигитални системи.

Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније на локацијама у КО Мали Иђош, КО Ловћенац, и КО Фекетић по плановима развоја надлежних предузећа омогућиће се рад овог система телекомуникација на целом планском подручју.

У насељу Ловћенац за квалитетан пријем и дистрибуцију радио и ТВ сигнала, интернета, изградити кабловски дистрибутивни систем.

6. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

На подручју општине Мали Иђош у циљу заштите биодиверзитета у складу са конвенцијом о биолошкој разноврсности ("Службени лист СРЈ", Међународни уговор бр. 11/2001) је потребно предузимати мере за спречавање ширења или уништавање инвазивних врста. Инвазивне врсте (јасенолисни јавор, кисело дрво, багремац, западни копривић, пенсилвански длакави јасен, трновац, петолисни бршљан, касна сремза, јапанска флопа, сибирски брест и др.) не треба користити за озелењавање на стаништима природних реткости.

На стаништима природних реткости се у складу са Уредбом о заштити природних реткости ("Службени гласник РС", бр. 50/93) уважава I степен режима заштите где се

забрањује коришћење природних богатстава и искључују сви други облици коришћење простора и активности, осим научних истраживања и контролисане едукације. Коришћење простора у близини ових микролокалитета треба ускладити са потребама опстанка природних реткости. За остатке степске вегетације, с обзиром да припадају типовима станишта која се налазе на списку приоритетних станишта за заштиту од стране Европске уније (директива о стаништима – Directive 92/43 ЕЕЦ), потребно је формирати базу података о стаништима природних реткости и извршити валоризацију еколошких коридора у оквиру петогодишњег програма рада Завода за заштиту природе. Ове активности су започете 2003. гдине.

Долина Криваје јужно од Малог Иђоша (на графичком прилогу назначена као IPA подручје) је предвиђена за формирање заштићеног природног добра. Даља урбанистичка разрада овог простора подразумева прибављање услова од надлежне институције.

7. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Споменици културе

Унутар простора обухваћеног Просторним планом утврђени су, у складу са Законом о културним добрима, простори, објекти који чине идентитет простора и усмеравају његов будући развој. То су највреднији објекти, они који су утврђени за непокретна културна добра (НКД). За ове објекте се утврђују следеће мере заштите:

- (1) Очување оригиналног хоризонталног и вертикалног габарита, примењених материјала, конструктивног склопа;
- (2) Очување основних вредности функционалног склопа и ентеријера (декоративног модераја и сл.);
- (3) Очување или рестаурација изворног изгледа, стилских карактеристика, декоративних елемената и аутентичног колорита објекта;
- (4) На овим објектима се недозвољава надоградња, али је дозвољено осавремењивање објекта у циљу бољег коришћења, што подразумева следеће интервенције, које се морају извести уз услове и под надзором надлежне установе заштите:
 - а) Увођење савремених инсталација, под условом да не нарушавају ентеријерске вредности објекта;
 - б) Уређење поткровља могуће је само у постојећем габариту крова са приступом из постојећег степенишног простора или неке друге просторије на више етаже, али само у случају да се тиме не нарушавају изворно функционална решења објекта. Осветљење остварити путем кровних прозора оријентисаних према дворишном простору. Уређење подрума могуће је остварити са приступом из потојећег степенишног простора. Извршити претходна испитивања тла и носеће конструкције објекта.
- (5) Остали објекти на парцели не подлежу режиму главног објекта, решавају се у складу са валоризацијом, али тако да не угрозе главни објекат. Накнадно дограђени неестетски делови грађевине и неадекватни помоћни објекти са парцеле и из окружеља се уклањају. Дворишни простор у свему ускладити са главним објектом;
- (6) Све наведене интервенције се могу изводити искључиво према условима надлежне установе заштите споменика културе.

Потенцијали и приоритети заштите су:

1. Каштел Пеце, једина је репрезентативна зграда у атару Иђоша. Моментално су од зграде остали само делови који се нису могли демонтирати. Међутим, и као рушевина она има своју специфичну лепоту, зато је што хитније требало би конзервирати.

2. Комплекс салаша Катаи је један од најбољих примера како је могуће традиционалне и модерне елементе уклопити у корист сеоског и ђачког туризма. Овај комплекс треба да буде на приоритетној листи за развој туризма у Војводини.
3. Салаш Пап је напуштен, али би са власником требало наћи неки савремени садржај за оживљавање објекта као пољопривредног домаћинства. У атару Малог Иђоша постоје два примера како може да функционише савремено газдинство у традиционалном окружењу.
4. Хитно треба пописати старе пољопривредне машине на имању Верешбарањи.
5. Жељезничке станице у мањим местима између Суботице и Новог Сада се деценијама не одржавају. Требало би направити план рестаурације истих. Комплекс Жељезничке станице у Иђошу и Ловћенцу хитно треба рестаурирати.

Археолошки локалитети

На свим наведеним налазиштима условљавају се будући грађевински захвати и земљани радови обавезом инвеститора да обезбеди стручни археолошки надзор и заштитна археолошка истраживања, а у зависности од значаја налазишта и систематска ископавања.

На евидентираним археолошким налазиштима потребно је пре предузимања било каквих земљаних радова тражити посебне услове заштите од надлежног Завода за заштиту споменика културе. На овим локалитетима извођење грађевинских радова и изградња инфраструктуре дозвољено је само уз претходно прибављање појединачних мера заштите и обезбеђивање заштитних археолошких ископавања, праћења радова и одговарајуће презентације налаза.

Мере заштите укључују археолошку контролу приликом земљаних радова и ван наведених локација и парцела на којима су евидентирани археолошки локалитети, што подразумева благовремено обавештавање надлежног завода за заштиту о планираним радовима.

Заштита и уређење споменика културе подразумева заштиту споменика у изворном, интегралном облику. Дозвољене интервенције се односе на регулацију приступа споменику као и партерно решење заштићене зоне спомен обележја.

Основна концепција заштите непокретних културних добара заснива се на њиховом очувању, даљем истраживању (археолошки локалитети) и адекватној презентацији.

8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Делимично деградиран квалитет животне средине општине Мали Иђош захтева примену одређених просторно-планских мера у контексту заштите животне средине и становника предметне општине.

Заштита ваздуха

Као мера заштите на територији општине, потребно је изградити катастар загађивача и вршити систематска мерења емисије у индустријским објектима и имисије у амбијенталном ваздуху и примењивати одређене техничко-технолошке мере заштите квалитета ваздуха, према потреби.

Око индустријских зона неопходно је формирати заштитне појасеве, као баријере у промету аерозагађивача у односу на околне садржаје.

Укључивањем општине у спровођење директива Националне стратегије управљања отпадом и прихватањем савременог концепта одлагања отпада и сточних лешева, обезбедиће се заштита ваздуха од досадашњих негативних утицаја неуређених сметлишта и неадекватног третмана сточних лешева.

Током истраживања и експлоатације нафте и гаса неопходна је примена заштитних мера ваздуха од загађивања, у складу са Законом о рударству и Законом о геолошким истраживањима.

Око комуналних површина, фарми, саобраћајница и др. потребно је формирати зелене заштитне појасеве, који ће бити у функцији заштите ваздуха од дистрибуције аерозгађивача.

Гасификацијом свих насеља заштитиће се ваздух од загађења, које потиче из котларница и индивидуалних ложишта.

Заштита вода

Заштита вода се обезбеђује од загађивања забраном испуштања загађених вода и свих штетних материја у воде, одобравање коришћења вода, утврђивањем заштитних зона, планском изградњом уређаја за пречишћавање отпадних вода, контролисањем загађивања и предузимањем одговарајућих мера.

У наредном периоду, предузеће се мере заштите ресурса пијаћих вода као националног богатства, које ће се користити искључиво за водоснабдевање становништва. Код свих врста изворишта, а посебно код изворишта чије су воде намењене водоснабдевању становништва, морају се предузети све потребне мере развоја и превентивне заштите изворишта вода од случајног или намерног загађивања. Ово се у првом реду односи на потребу увођења зона санитарне заштите и опште санитарно уређење изворишта, систематску контролу и адекватну службу за реализацију постављених циљева.

У циљу заштите вода и водних ресурса, забрањује се упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама.

За технолошке отпадне воде потребно је предвидети предтретман код сваког загађивача као и пречишћавање на постројењу пре упуштања у реципијент, тако да упуштена вода задовољава II класу квалитета воде. Грађење индустријских и других објеката, који испуштањем штетних материја могу угрозити воду, не може се одобрити ако нису обезбеђени технички и други услови за заштиту вода од загађивања.

Стављање акцената на решење урбаних извора показује се у овом моменту једино оправданим, тиме се обезбеђује успешност усаглашавања акције обезбеђења питком водом са акцијом одвођења отпадних вода и стварају услови за успешно решавање већег дела индустријских отпадних вода са санитарним или другим загађењем, чије се третирање омогућује на градском постројењу.

Пречишћене санитарно-феалне отпадне воде и технолошке воде се могу упуштати у реципијенте (отворене канале) с тим да се задовољавају следећи квалитет воде:

- БПК₆ ср. дневни до 25 mg/l
- ХПК до 125 mg/l
- суспендоване материје до 35 mg/l
- укупан Н до 15 mg/l
- укупан П до 2 mg/l
- масти и уља (етарски екстракт) до 0,1 mg/l
- штетне и опасне материје у складу са Правилником о опасним материјама у водама ("СЛ. гласник СРС", бр. 31/82).

Забрањено је упуштати у мелиорационе канале, баре или водотоке било какве воде осим атмосферских и условно чистих расхладних вода које по Уредби о категоризацији вода одговарају II класи. Уколико се планира испуштање осталих отпадних вода у канале, морају се обавезно комплетно пречистити (примарно и секундарно) до траженог степена квалитета.

Обзиром на велики проблем загађења Криваје, у наредном периоду се предвиђа низ активности на санацији загађења:

- заштита вода од загађења (спречавање упуштања отпадних вода као примарни циљ)
- отклањање штета на водопривредним објектима
- успостављање сталног мониторинга квалитета вода
- коришћење потенцијала канала
- едукација и подизање свести корисника и шире јавности.

Објекте за смештање, складиштење и чување опасних, отровних и лако запаљивих течности треба пројектовати према важећим правилницима који обрађују ове услове а нарочиту пажњу треба посветити сигурној и трајној заштити подземних и површинских вода.

Ради заштите и коришћења подземних вода обавезно се прати стање нивоа и квалитета подземних вода прве фреатске издани, дубљих издани и дубоких подземних вода. Стање нивоа и квалитета подземних вода прве (фреатске) издани, прати Републички хидрометеоролошки завод, а дубљих издани и дубоких подземних вода, предузеће, односно друго правно лице коме то повери министарство надлежно за геолошке послове.

Заштита земљишта

У контексту заштите земљишта, као природног ресурса, предвиђају се одређене мере и активности.

Због интензивне пољопривредне производње, неопходно је вршити контролисану примену агротехничких и хемијских мера заштите биља да би се тло заштитило од потенцијалног загађења.

Неуређена сметлишта и "дивља" сточна гробља ће се санирати и рекултивисати, према пројектима рекултивације.

Обзиром на акутне проблеме због неадекватног одлагања комуналног отпада, општина Мали Иђош се укључила у реализацију принципа Националне стратегије управљања комуналним отпадом и у складу са тим потписала је Споразум о формирању региона за управљање отпадом за више општина (Суботица, Сента, Кањижа и Бачка Топола). Након формирања региона за управљање отпадом, израђен је План управљања отпадом за регион, којим се утврђује потреба формирања мреже трансфер и сакупљачких станица у односу на положај регионалне депоније. Упоредна активност ка решењу наведеног проблема је израда Плана управљања отпадом на нивоу локалне самоуправе, који ће прецизирати начин и динамику сакупљања отпада.

Студијом о просторном размештају депонија на територији Војводине (које су достављене општинама) предложене су макролокације за регионалне депоније, а у складу са Правилником о критеријумима за одређивање локације и уређење депонија отпадних материја се одређује микролокација за регионалну депонију.

Као прелазно решење, до изградње регионалне депоније, потребно је да општина изради стратешки план управљања отпадом, који ће утврдити начин и динамику сакупљања отпада по насељима, услове депоновања у складу са важећим Правилником, обавезу и начин санације општинске депоније (КО Фекетић) и санацију и рекултивацију "дивљих" депонија и др.

Одлагање сточних лешева, до формирања регионалне кафилерије, која је предвиђена Националном стратегијом управљања комуналним отпадом, вршити на привременој локацији уз општинску депонију, на начин и услове прописане Правилником.

Адекватним водоснабдевањем и одвођењем отпадних вода (фекалних, индустријских и атмосферских) и њиховим пречишћавањем до прописаног квалитета, који захтева реципијент, обезбедиће се и заштита тла од потенцијалне деградације.

Повећањем процента шумовитости, посебно формирањем шумских заштитних појасева, заштитиће се земљиште, посебно пољопривредно земљиште, од негативног утицаја еолске ерозије и унапредиће се санитарно-хигијенски и амбијентални услови предметног простора.

9. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

При утврђивању просторне организације насеља, размештаја виталних објеката, прописивања урбанистичких параметара, планирања мреже саобраћајница и остале инфраструктуре, поштовани су општи принципи заштите од елементарних непогода и природних катастрофа, у мери у којој то досадашња просторна организација насеља дозвољава.

Под елементарним непогодама, које су честе појаве и озбиљно угрожавају људе и материјална добра, подразумевају се: земљотреси, екстремне климатске појаве, пожари, поплаве и високе подземне воде, саобраћајне и друге велике несреће.

Заштита од земљотреса

На основу сеизмичке рејонизације Републике Србије, која се односи на параметре максималног интензитета земљотреса за повратни повратни период од 100 и 200 година, подручје општине Мали Иђош налази се у зони могуће угрожености земљотресом јачине **7°MCS**. Земљотрес јачине 7°MCS може нанети велике штете објектима који су изграђени од слабијег грађевинског материјала или набоја, односно черпића (меки материјали), што у општини чини скоро половину објеката (око 48%) од укупно изграђених (Попис становништва, домаћинства и станова, 2002. године). Техничке мере заштите огледају се у поштовању стандарда и техничких прописа за пројектовање и градњу објеката у сеизмичким подручјима. Урбанистичке мере заштите односе се на поштовање прописаних индекса односно степена изграђености и искоришћености земљишта, обезбеђење слободних површина, проходност саобраћајница и др., што је на подручју општине Мали Иђош могуће обезбедити у највећем делу.

Угроженост од екстремно неповољних климатских појава

На подручју насеља могу се јавити у одређеним условима, екстремно неповољне вредности климатских фактора, који могу неповољно утицати на насељске и ваннасељске просторе и на ремећење редовних активности становништва.

Ветар

Подручје општине Мали Иђош спада у просечно ветровите делове Војводине. Најучесталији ветрови су из северозападног правца и југоисточног правца (кошава), која има и највећу брзину. Просечан број дана са ветром јачине 6 бофора и више је 97,4 дана годишње, а број дана са олујним ветром (преко 8 Бофора) износи 13,1 дан. Основне мере заштите су дендролошке мере, односно формирање ветрозаштитних појасева одговарајуће ширине уз саобраћајнице, канале и као заштита пољопривредног земљишта.

Снег и снежни наноси

У току године може се очекивати око 22,3 дана са снегом док се снежни покривач задржава у просеку око 37,2 дана. Ови подаци указују на то да ово подручје није

посебно угрожено снежним падавинама, међутим, под утицајем јаких ветрова може доћи до стварања снежних наноса, који би могли имати негативан утицај нарочито на безбедност саобраћаја.

Град

На овом подручју број дана са градом није велики, али ова непогода, ма колико кратко трајала, може да нанесе велике штете пољопривреди. Организована одбрана од града врши се путем противградних станица које се налазе у саставу Система одбране од града у Републици Србији. На подручју општине налази се пет противградних станица (Велкер, Келта, Ловћенац, Поток и Фекетић) са којих се током сезоне одбране од града испаљују противградне ракете.

Пожари

Угроженост територије од пожара зависи од различитих фактора: природних услова, квалитета објеката, врсте материјала који се у појединим објектима складиште, као и од самог човека.

Опасност од избијања пожара у насељима постоји у делу породичног становања, на површинама где се држе запаљиви пољопривредни производи, као и у близини бензинских станица. Већа угроженост од пожара је у деловима радних зона.

Превентивне мере заштите подразумевају планске мере заштите које се разрађују у плановима нижег реда а обухватају планирање уређења црпилишта воде за потребе гашења пожара, изградњу уличне хидрантске мреже довољног капацитета, успостављање мреже саобраћајница прописане ширине и др.

Подземне и проточне воде

Једини природни водоток који протиче кроз општину је речица Криваја. Изградњом бране код Бачке Тополе њен проток је регулисан. Просечни нивои подземних вода крећу се на 5 до 6 метара од површине терена, док је у зони алувиона Криваје на релативној дубини од 1,40 до 3,10 метара.

Мере заштите су редовно одржавање постојећих одбрамбених насипа и регулисаних корита, очување мелиорационих система, заштита подземних и површинских изворишта, проширење постојеће мреже отворених канала у складу са потребама, са уливима у најближе потоке путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала (потока).

КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље, у складу са проценом угрожености и повредљивости простора општине Мали Иђош и условима које је поставило Министарство одбране Републике Србије, односи се на дефинисање мера заштите за становништво и материјална и културна добра у непосредној ратној опасности и у рату.

За заштиту становништва од ратних дејстава планирана је изградња заштитних објеката (склоништа и заклона) у складу са Уредбом о организовању и функционисању цивилне заштите ("Службени гласник РС", бр. 21/92) и Одлуком о утврђивању степена угоржености насељених места у општини Мали Иђош, са реонима угрожености и одређеном врстом и обимом заштите у тим реонима (ОШЦЗ, 1992. год.). Детаљнија разрада ових објеката (врста, обим заштите, размештај) биће у плановима нижег реда. Пре изградње или реконструкције објеката, инвеститори су у обавези да прибаве мишљење надлежног органа за одбрану у Малом Иђошу о обавези изградње заштитног објекта – склоништа (врста објекта, обим заштите, капацитет) или о ослобађању од изградње, уколико се објекат који се гради налази у реону или насељу где није планирана изградња заштитног објекта (не налази се у угроженој зони).

10. ПРОСТОРНЕ ЦЕЛИНЕ И КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА

Анализирајући природне и стечене услове простора обраде, простор општине Мали Иђош се може поделити на две просторне целине:

- **зону насеља, рада, спорта, рекреације и туризма, инфраструктуре и пољопривреде;**
- **зону пољопривреде.**

Зона насеља, рада, спорта, рекреације и туризма, инфраструктуре и пољопривреде представља централну зону општине. Источну границу ове зоне чини паневропски коридор X (аутопут Е-75), а западну магистрална железничка пруга (Е-85).

У овој зони се налазе сва три насеља општине, радна зона-деоница посебног режима грађења и коришћења (производно-комерцијално-услугне делатности). Због природних и створених услова ова зона је погодна и за развој туризма, па се због тога планирају садржаји спорта, рекреације и туризма који ће се формирати око будуће акумулације "Мали Иђош".

Зону пољопривреде чини преостали део општине, са искључиво пољопривредном делатношћу.

Основне категорије коришћења земљишта су:

- **пољопривредно**
- **шумско**
- **водно**
- **грађевинско**

Пољопривредно земљиште је земљиште које се користи за пољопривредну производњу: њиве, вртови, воћаци, виногради, ливаде, пашњаци, риљаци, трстици и мочваре, док су обрадива пољопривредна земљишта: њиве, вртови, воћаци, виногради и ливаде.

У општини Мали Иђош највећи део простора чини пољопривредно земљиште, и пољопривреда је најзначајнија привредна делатност проистекла из природних услова, и има веома велике развојне могућности. Значајно је подстицање и даље развијање ратарске и сточарске производње, подизање воћњака и винограда, као и подстицање осталих видова производње. Развој пољопривреде захтева и изградњу пољопривредних објеката: објекти за смештај механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа, стаје за гајење стоке, објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња, објекти за гајење печурки, пужева и риба, а у складу са Законом о пољопривредном земљишту.

Шумско земљиште - Кроз унапређење постојећих шума и шумског земљишта и формирање ваншумског зеленила потребно је проценат шумовитости повећати на 10,1% према ППР Србије за подручје Северне Бачке, где је и општина Мали Иђош.

Под шумским земљиштем, у складу са Законом о шумама, подразумева се земљиште на коме се гаји шума, или земљиште на коме је због његових природних особина рационалније да се гаји као шума, као и земљиште које је просторним односно урбанистичким планом намењено за шумску производњу. Под општекорисним функцијама шума, се подразумевају позитивни утицаји шума на животну средину, а нарочито: заштитне, хидролошке, климатске, хигијенско-здравствене, туристичко-рекреативне, привредне, наставничке, научноистраживачке и друге функције.

Унапређење и заштита шума ће се регулисати на основу овог Плана, а у складу са Општом основом газдовања шумама и посебним шумским и ловним основама.

Водно земљиште на простору обраде чини природни водоток–река Криваја, детаљна мелиоративна каналска мрежа са сливним подручјима и акумулација "Мали Иђош" (планирана).

У складу са Законом о водама, Водопривредном основом и овим Планом ће се уредити заштита вода, заштита од штетног дејства вода, коришћење и управљање водама, као добрима од општег интереса, услови и начин обављања водопривредне делатности, организовање и финансирање водопривредне делатности и надзор над спровођењем одредаба.

Грађевинско земљиште је земљиште на којем су изграђени објекти или је планирана њихова изградња, а које може бити изграђено или неизграђено, уређено или неуређено. На простору општине имамо 3 насеља која су дефинисана својим границама грађевинског реона и представљају грађевинско земљиште. Ван граница грађевинског реона насеља, у категорију грађевинског земљишта спадају и површине планиране за: пољопривредне објекте, све видове инфраструктуре са пратећим садржајима и објектима, радне зоне, туристичко-пословне зоне, спортско-рекреативне површине, саобраћајне терминале, површине и објекте за експлоатацију минералних сировина, комуналне објекте, објекте у функцији културе, образовања, рекреације и др.

Биланс намене простора

КАТЕГОРИЈЕ КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА	КО Фекетић				КО Ловћенац				КО М. Иђош				Општина укупно			
	2005		2025		2005		2025		2005		2025		2005		2025	
	П/ха	%	П/ха	%	П/ха	%	П/ха	%	П/ха	%	П/ха	%	П/ха	%	П/ха	%
1. Шумско земљиште	5,06	0,1	5,06	0,1	12,74	0,3	12,74	0,3	42,58	0,5	42,58	0,5	60,38	0,3	60,38	0,3
2. Пољопривредно земљиште	5514,53	90,9	5209,11	87,2	3498,17	89,0	2912,0	74,1	7402,79	91,2	7176,43	88,4	16415,50	90,7	15378,54	84,9
остало пољопривредно земљиште	5493,05		5268,63		3432,84		2846,67		7355,65		7129,29					
економије	21,48		21,48		65,33		65,33		47,14		47,14					
3. Водно земљиште	12,78	0,2	18,57	0,3	6,60	0,2	47,95	1,2	18,33	0,2	26,9	0,3	37,71	0,2	93,42	0,5
река Криваја	12,78		12,78		6,60		6,60		18,33		18,33					
акумулација	-		-		-		27,55		-		-					
канал	-		5,79		-		13,80		-		8,57					
4. Грађевинско и остало земљиште	532,69	8,8	751,32	12,4	412,47	10,5	957,29	24,4	657,49	8,1	875,28	10,8	1602,65	8,8	2583,90	14,3
4.1. Грађевински реони насеља	447,35		447,35		360,79		360,79		599,68		599,68					
4.2. Радна зона	-		211,38		-		319,51		-		145,39					
4.3. Зона спорта и рекреације и туризма	-		-		10,12		232,50		-		-					
4.4. Саобраћајно претоварни терминал	-		-		-		-		-		33,97					
4.5. Комуналне површине и објекти (депонија и ТС)	3,47		3,47		0,39		0,39		-		-					
4.6. Саобраћајна инфраструктура	81,87		89,12		41,17		44,10		57,81		96,24					
железничка пруга	6,35		12,70		-		-		15,33		30,66					
коридор железничке пруге	3,65		3,65		-		-		-		-					
државни пут I реда (аутопут Е-75)	49,83		49,83		28,0		28,0		22,53		22,53					
државни пут II реда	16,36		16,36		1,70		1,70		7,40		27,88					
општински пут	5,68		6,58		11,47		14,40		12,55		12,55					
повезни пут	-		-		-		-		-		2,62					
УКУПНО 1+2+3+4	6065,06	100	6065,06	100	3929,98	100	100	100	8121,19	100	8121,19	100	18116,24	100	18116,24	100

Промене у оквиру планиране намене су увећање грађевинског земљишта за изградњу зоне рада, спорта, рекреације и туризма и путног коридора (вежа моста на Тиси код Аде и аутопута Е-75). Ове промене су искључиво на категорији пољопривредног земљишта, које ће се смањити до 8% и прећи у категорију неплодног.

IV ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

1. ОПШТИ УСЛОВИ, МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА НЕПОСРЕДНУ ПРИМЕНУ ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА У УРБАНИСТИЧКИМ ПЛАНОВИМА НАСЕЉА И ДРУГИХ ТЕРИТОРИЈАЛНИХ ЦЕЛИНА

За изградњу објеката на грађевинском земљишту у и ван грађевинских реона насеља, на пољопривредном, шумском и водном земљишту, у складу са чланом 27. Правилника о садржини и изради планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 60/2003) урбанистички услови за изградњу објеката утврдиће се израдом Акта о урбанистичким условима, уколико нема промене регулације, а у складу са наменом из овог Плана.

Реализацију коришћења простора на свим категоријама земљишта на којима се налазе евидентирана станишта природних реткости и споменика културе треба ускладити са условима надлежних институција.

Пре реализације, за изградњу објеката такође на свим категоријама земљишта, надлежни орган може донети Одлуку о потреби израде Студије о процени утицаја на животну средину, сходно Закону о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/2004 и 36/09), Правилнику о садржини Студије о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 69/2005) и одредбама Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 114/2008).

Пољопривредно земљиште

На основу Закона о пољопривредном земљишту, ради очувања расположивог пољопривредног земљишта, потребно је да се доноси **пољопривредне основе** заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта као плански документ. Пољопривредне основе доносе се у складу са просторним и урбанистичким плановима и морају бити међусобно усаглашене.

У складу са смерницама за уређење и изградњу пољопривредног земљишта датих овим Планом скупштина јединице локалне самоуправе, у складу са Законом о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", број 62/06), ће донети Пољопривредне основе ради очувања расположивог пољопривредног земљишта, по претходно прибављеном мишљењу Министарства.

Водећи рачуна о основним принципима заштите пољопривредног земљишта, на пољопривредном земљишту се могу градити:

- објекти у функцији пољопривреде и пољопривредне производње: објекти за смештај механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа, стаје за гајење стоке, објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња, објекти за гајење печурки, пужева и риба

Препоруке за димензионисање сточарских објеката у насељу и у атару:

Према утврђеним нормативима, смештајни капацитети по врстама стоке (квадратура по једном грлу) износе за:

Музне краве

а) везано држање	7,6 m ² по грлу
б) слободно држање у	
- лежачим боксовима	9,8 m ²
- дубокој простирици	10,3 m ²

Товну јунад

а) везано држање	4,7 m ²
б) слободно држање	4,0 m ²
- дубока простирка	3,3 m ²
- решеткасти под	2,3 m ²

Простор за остале крупне животиње (копитари) као што су коњи, магарци, мазге и муле треба да задовољи критеријум по једној животињи 10 m², а за сваку следећу још 5m².

Свињарство:

- производња прасади (25kg) по једној крмачи ангажована површина је	6,0 - 6,5 m ²
- производња прасе-товљеник 1 крмача ангажована површина је	13,5 - 14,0m ²
- по товљенику 100 kg ангажована површина је	0,6 - 0,65 m ²
- на нето површину рачуна се плус неопходног манипулативног простора	2-22m ²
- ангажовани простор за храну и отпад је за:	
- крмачу и нераста 100,0 kg	2 m ²
- сточне хране 360 kg	0,7 m ²
- на 100 kg живе масе течног стајњака	8 литара

Магацински простор по једном грлу:

- условно грло стајњак	7,0 m ³
- кош за кукуруз	4,0 m ³
- кабаста храна	4,5 m ³
- условно грло концентрована силажа	2,0 m ³
- слама по 1 условном грлу	4,0 m ³

Стајњак и осочара:

- стајњак по 1 крави	12 тона/год
- стајњак по 1 товљенику	7 тона/год
- осочара по 1 крави	30 1/дан
- капацитет осочне јаме треба да буде, по условном грлу	2 m ³

Живинарство:

- по комаду одрасле живине	0,2 m ² – 0,5 m ²
- За рентабилну производњу бројлера смештајни простор је што одговара броју од 10.000 до 17.000 утовљених пилића	60-1.000 m ²
- За ову производњу неопходно је ваздуха на час/1kg живе масе	3,6-4,0 m ³
- Производња носиља конзумних јаја капацитета од 6.000-10.000 носиља неопходно је затвореног простора	350 - 600 m ²

- објекти свих видова инфраструктуре у складу са просторним и урбанистичким планом;
- објекти за експлоатацију минералних сировина;
- водопривредни објекти, комунални и други објекти у складу са Планом;
- формирати грађевинско земљиште за потребе привреде, туризма, рекреације и др. у складу са Планом.

Експлоатацију свих водопривредних система организовати и планирати на савременим, рационалним и научно-стручно верификованим критеријумима.

Водно земљиште, обале, инундациони појас

Водно земљиште представљају корито и обале водотока, језера и акумулација. Водно земљиште се може користити, без водопривредне сагласности, као пашњак, ливада и ораница.

Обала је појас земљишта који се протеже непосредно уз корито за велику воду водотока или језера, односно акумулације, а обала у подручју заштићеном од поплава је појас земљишта ширине 50 метара рачунајући од унутрашње ножице насипа према брањеном подручју.

Законом о водама дефинисано је инундационо подручје као појас земљишта између корита за малу воду и спољне ножице насипа, односно појас земљишта између корита за малу воду и поплавне линије на подручју на којем нису изграђени објекти за заштиту од штетног дејства вода, а у сврху техничког одржавања водотока и других вода, спровођења одбране од поплава и других облика заштите од штетног деловања вода.

Разликују се уређени и неуређени инундацијски појас, обзиром на постојање регулационих и заштитних водних грађевина. Утврђивањем неуређеног инундационог појаса, резервише се простор за грађење регулационих и заштитних водних грађевина, те ограничава простор природних и вештачких ретензија.

Земљиште између насипа за одбрану од поплава и корита (инундационо подручје) водотока и на заштићеној страни иза насипа у ширини од 50 метара може се користити на начин којим се не угрожава спровођење одбране од поплава, а у складу са планом одбране од поплава.

У грађевинским подручјима насеља, забрањена је изградња на поплавним подручјима, осим за изградњу спортско–рекреационих, угоститељско–туристичких и инфраструктурних грађевина. У грађевинском подручју насеља, на поплавним подручјима дозвољава се изградња и грађевина других намена према условима надлежног водопривредног предузећа.

Водећи рачуна о основним принципима заштите вода, на водном земљишту се могу градити следећи садржаји:

- изградња објеката у функцији водопривреде, одржавање и реконструкција водотока;
- изградња објеката инфраструктуре у складу са просторним и урбанистичким планом;
- изградња објеката свих видова туризма и рекреације, риболова и друго, а све у складу са условима надлежног Водопривредног предузећа.

Шумско земљиште

Под шумским земљиштем, у складу са Законом о шумама, подразумева се земљиште на коме се гаји шума, или земљиште на коме је због његових природних особина рационалније да се гаји шума, као и земљиште које је просторним односно урбанистичким планом намењено за шумску производњу. Дрвореди, шумски расадници и паркови у насељеним местима, као и групе шумског дрвећа које чини целину на површини до пет ари, не сматрају се шумама.

Шумама и шумским земљиштем које припадају Северно-бачком шумском подручју у обухвату Плана, газдоваће се на основу планских докумената (Опште основе, посебне основе газдовања шумама и програми газдовања). Основе и програми се односе на десетогодишње газдовање шумама, а њихово спровођење обезбедиће се годишњим извођачким планом газдовања.

Газдовање шумама, у смислу Закона о шумама подразумева:

- гајење шума,
- коришћење шума, шумског земљишта и других потенцијала шума, за туристичке и рекреативне потребе,
- изградњу и одржавање шумских саобраћајница и других објеката који служе газдовању шумама и
- унапређење свих функција шума.

Корисници шума су дужни да:

- газдовање шума прилагођавају начину газдовања високим шумама као основном облику гајења шума, условима средине, биолошким особинама врста дрвећа, стању и функцији шума,
- шумско-узгојним и другим мерама обезбеђују природни начин обнављања шума,
- примењују мере неге (чишћење и прореде) и мере заштите шума,
- преводе ниске и деградиране шуме и шикаре у високе шуме,
- пошумљавају стара сечишта, пожаришта, површине оголене деловањем природних чинилаца, биљних болести и других узрочника,
- у пребирним шумама користе престарела стабла лоших техничких својстава уз предузимање одговарајућих шумско-узгојних радова,
- шумска земљишта штите од даље деградације и ерозије и приводе шумској производњи,
- повећање површина под ваншумским зеленилом формирањем заштитних појасева поред саобраћајница, мелиорационих канала и посебно у оквиру пољопривредног земљишта (пољозаштитни и ветрозаштитни појасеви) ради заштите од еолске ерозије; Предлаже се израда Плана за проглашење ерозионих подручја на територији општине (обавезујући документ према члану 38. Закона о водама, "Службени гласник" бр. 46/91, 48/91, 53/93, 54/94, 54/96);
- избор врста дрвећа за пошумљавање прилагоде еколошким условима подручја уз већу примену аутохтоних врста,
- газдовање шумама ускладе са специфичним потребама свих делова шума који су под посебним режимима заштите као природне вредности.

Ловишта ће, у складу са Законом о ловству, газдовати својим ловиштем на основу важећих ловних основа и годишњих планова газдовања, којима ће се прописати конкретне планске мере које ће имати за циљ заштиту, исхрану и коришћење дивљачи.

Пун економски капацитет ловишта ће се постизати добром прогнозом диманике развоја популације дивљачи, односно пројекцијом оптималног матичног фонда за сваку ловну годину уз уважавање реалног прираста, губитака и одстрела дивљачи.

У ловиштима ће бити дозвољен улов дивљачи у складу са годишњим плановима газдовања. Ловишта ће бити опремана ловно-техничким објектима, узгајалиштима дивљачи и ловачким домовима у складу са планираним развојем ловног туризма.

Грађевинско земљиште

У складу са Законом о планирању и изградњи у насељима и ужим територијалним целинама дефинисаће се њихов просторни развој, правила изградње, начин коришћења простора, издвајање јавног грађевинског земљишта, као и адекватне границе грађевинског реона или припадајућег грађевинског земљишта кроз одговарајући урбанистички план. Услови за градњу појединих садржаја на том простору, донели би се *Изводом из урбанистичких планова*.

2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊЕ У АТАРУ

Изградња на грађевинском земљишту изван грађевинског реона насеља на свим категоријама земљишта (пољопривредно, шумско, водно и грађевинско) вршиће се према условима утврђеним овим Планом, издавањем **акта** и одговарајућим **урбанистичким планом**, посебно *Планом детаљне регулације* кад долази до промена у регулацији границе јавног земљишта. Обавезна је израда *Урбанистичког пројекта за изградњу*, при издавању Акта, код објеката пољопривреде и површина намењених преради и финалној обради пољопривредних производа, појединачних радних комплекса, фарми већих капацитета, бензинских и гасних пумпи, мотела, угоститељских и трговинских објекта и осталих садржаја транзитног туризма и др.

УСЛОВИ И ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ

Објекти за узгој стоке - фарме

Према Правилнику о ветеринарско-санитарним условима објеката за узгој и држање копитара, папкара, живине и кунића ("Сл. гласник РС", бр. 81/06) фарма је газдинство у којем се држи или узгаја 20 и више грла копитара, папкара (20 и више грла говеда, 100 и више грла свиња, 150 и више грла оваца и коза) или 350 и више јединки живине и кунића.

Општи услови за изградњу фарме су:

- фарму градити на локацији која се налази на подручју и у зони која, у зависности од врсте и броја животиња, као и еколошких услова не угрожава нити би била угрожена од стамбених и других објеката у ближој и даљој околини у складу са законом којим се уређује изградња и реконструкција објеката, односно мора бити удаљена најмање 1000 m од стамбеног или индустријског објекта, зависно од величине и капацитета фарме и врсте животиња које се у њој држе и производе;
- земљиште мора бити компактно, не сме бити подводно и мора имати добре отоке атмосферских вода;
- локација се мора налазити изван зоне која може бити угрожена поплавом и клизањем терена.
- објекте треба лоцирати на мање квалитетним типовима земљишта (V-VIII бонитетне класе);
- производно-сточарске капацитете градити у близини ливада и пашњака, како би се створили услови за комбиновану исхрану на слободним просторима и у затвореним објектима,
- код изградње објеката за узгој животиња мањег капацитета (капацитет је мањи од броја животиња утврђеног за фарму, према Правилнику о ветеринарско-санитарним условима објеката за узгој и држање копитара, папкара, живине и кунића) предност имају локације уз локалне и атарске путеве, како би се могао обезбедити прикључак на постојећу насељску инфраструктуру (пут, електро-енергетска мрежа, водоводна мрежа...),
- основни услов при избору локације је могућност трајног решења прихватања и одвођења сувишних површинских и подземних вода; предност у овом смислу имају локације у непосредној близини мелиоративних канала, јер ће се тако постићи боље одвођење сувишних вода са уређене површине комплекса,

Фарме морају да испуњавају следеће ветеринарско-санитарне услове утврђене Правилником о ветеринарско-санитарним условима објеката за узгој и држање копитара, папкара, живине и кунића, у погледу изградње, односно реконструкције објеката:

- фарма мора да буде изграђена тако да омогући одговарајуће микроклиматске и зоохигијенске услове зависно од врста животиња;
- објекти се не смеју лоцирати на правцу главних ветрова који дувају према насељеном месту;
- круг фарме мора бити довољно простран да обезбеди функционалну повезаност објеката и мора бити озелењен;
- фарма мора бити ограда је min. 2,0 m и мора онемогућити пролаз животиња;
- у оквиру фарме морају се обезбедити два одвојена блока и то технички део (објекти за запослене, пословни објекти, објекат за боравак као и потребни пратећи објекти - котларнице, машинске радионице, складишта) и изоловани производни део;
- у производном делу фарме објекти се морају груписати за сваку категорију животиња и то за приплодне животиње, за узгој подмлатка и за тов;
- објекти груписани по категоријама животиња представљају посебну производну целину и морају бити удаљени 100-150 m од осталих производних целина, зависно од капацитета фарме;

- уколико се граде фарме за узгој различитих врста животиња, производне целине за сваку врсту животиња морају бити међусобно удаљене 250-500 m, зависно од капацитета фарме, са посебним улазом и ветеринарско-санитарним чвором;
- повезивање фарме са мрежом јавних путева треба да је прилазним путем са тврдом подлогом или са истим коловозним застором као и јавни пут на који се прикључује, ширине min. 5,0 m;
- обавезно је снабдевање фарме довољном количином воде која мора бити бактериолошки и хемијски исправна. Унутар комплекса обезбедити водоводну мрежу;
- објекти на фарми морају имати канализациону мрежу за прихватање и одвођење отпадних вода. Отпадне воде и осека се обавезно морају пречистити пре испуштања у природне реципијенте;
- ђубриште на фарми мора бити удаљено најмање 50 m од објекта за животиње, смештено насупрот правцу главних ветрова, а изграђено тако да се спречава загађивање околине и разношење биолошких отпада;
- обавезно је снабдевање свих објеката на фарми електричном енергијом и другим инсталацијама и енергентима неопходним за несметано коришћење објеката.

Рибњаци

Основни технички услови за изградњу рибњака су следећи:

- границе рибњака морају бити обележене видљивим ознакама;
- приликом изградње одвојити окна по категоријама у складу са технологијом производње, младичњаке, товилишта и зимовнике;
- у оквиру техничког дела неопходно је обезбедити посебну просторију за ветеринарске прегледе и дневно праћење здравственог стања и прираста популације;
- мора да располаже уређајима за упуштање и испуштање воде, уређајима за регулисање нивоа воде, као и уређајима који спречавају пролаз риба, рибље млађи и икре у или из рибњака;
- мора да је обезбеђен лабораторијом за редовно вршење основне контроле квалитета воде која се упушта, користи или испушта из рибњака;
- рибњак мора бити заштићен од поплава;
- за уклањање смећа и штетних отпадака из рибњака мора постојати уређено место или изграђен технички уређај, који онемогућава загађење рибњака и његове околине;
- уколико је могуће рибњак треба да буде ограђен.

Уколико се **рибњак** подиже на обрадивом пољопривредном земљишту потребно је прибавити сагласност надлежног Министарства за пољопривреду.

Пољопривредна домаћинства – салаши

На пољопривредном земљишту могућа је изградња *објеката пољопривредних домаћинстава-салаша*, који садрже објекте намењене породичном становању и објекте намењене пољопривредној производњи у области повртарства, воћарства, виноградарства, сточарства. Није дозвољена изградња стамбених објеката, без изградње објеката у функцији пољопривредне производње.

Уколико се на локацији граде објекти за робно сточарску производњу (стаје за узгој стоке, осочаре, простор за одлагање стајњака), примењују се услови дати за изградњу објекта за узгој стоке-фарме.

Производња треба да се одвија на посебно уређеном простору, што подразумева издвајање просторних целина за башту са воћем и лозом, економско двориште са капацитетима за смештај ратарских култура и механизације, простор за изградњу објеката за смештај стоке са уређеним делом за одлагање стајњака, као и простор за изградњу стамбеног објекта.

Услови за избор локација намењених салашарском виду производње су:

- изградња салаша дозвољава се на парцелама индивидуалних пољопривредних произвођача у виду изградње нових салаша или доградње и адаптације постојећих салаша;
- не дозвољава се изградња нових салаша на просторима коридора планираних инфраструктурних капацитета који су дефинисани важећом просторно планском документацијом, на просторима специјалне намене и просторима заштићених делова природе и заштићених културних добара;
- просторних органичења у смислу максималне површине ангажоване за салашарску производњу нема. За изградњу нових салаша минимална величина парцеле износи 0,5 ha.

Услови за изградњу објеката и просторну организацију салаша

- грађевински део салашког простора, односно грађевински објекти морају бити удаљени од јавних саобраћајница у складу са одредбама Закона о јавним путевима;
- препоручује се да грађевински објекти буду изграђени у традиционалном стилу, од чврстог материјала, са косим крововима, покривач цреп или трска;
- спратност стамбеног објеката може бити приземље (П) или приземље и поткровље (П+Пк) без назитка. Могућа је изградња подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају. Максимална површина стамбеног објекта (у основи) износи 200 м²;
- потребно је просторно раздвајање стамбеног и економског дела салаша, а нарочито објеката намењених сточарској производњи, као и подизање заштитног зеленила;
- минимална удаљеност стамбеног објекта од суседних парцела је 5,0m;
- минимална удаљеност економског објекта од суседних парцела је 10,0 m;
- простор мора бити комунално опремљен: изграђен приступни пут са чврстом подлогом, снабдевање санитарном водом, електроинсталације, водонепропусна септичка јама, регулисано одвођење отпадних вода, уређен простор за одлагање чврстог дела сточног отпада, изграђен објекат за прикупљање осоке и др.
- део салашког простора на ком су објекти може се оградаживати транспарентном оградом висине максимално 2,20 m;
- дозвољена је реконструкција салаша у циљу организовања туристичке понуде (сеоски туризам, туристичко-рекреативни садржаји, културно-уметничке колоније и сл.), само ако постоји и пољопривредна производња, уз задовољење хигијенско-техничких, еколошких, противпожарних и других услова и обезбеђење комплетне инфраструктуре.

Објекти за смештај пољопривредне механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа (пољопривредне економије, машински парк)

Изградња објеката за смештај пољопривредне механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа може се вршити у складу са нормама и прописима који регулишу ову област, у складу са условима:

- изградња наведених објеката дозвољена је уз примену хигијенско-техничких, еколошких, противпожарних и других услова и комплетну инфраструктурну опремљеност: приступни пут, санитарна вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.;
- минимална величина парцеле за изградњу ових објеката дефинише се величином самог објекта и не може бити мања од 0,5 ha;
- максимални степен заузетости парцеле је 30%, максимални степен изграђености је 0,3;
- минимална удаљеност објеката од суседа је 10,0 m;
- максимална спратност објеката је П, са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају;
- минимална удаљеност ових објеката од магистралног пута је 20,0 m, а од регионалног 10,0m;
- парцеле се могу оградаживати транспарентном оградом висине максимално 2,20 m;
- овим Планом задржавају се постојеће ратарске економије за смештај пољопривредне механизације, уз примену законски прописаних услова.

Услови уређења и изградње објеката у воћарско-виноградарско-повртарској зони

У воћарско-виноградарско-повртарској зони дозвољена је изградња објеката у функцији виноградарства, воћарства и повртарства. Садржај објеката је такав да служи за чување воћа/поврћа, прераду (производња сокова, вина, сушење и сл.), чување прерађевина, смештај преса, котлова, алата и машина за обраду воћа/поврћа, и за краћи боравак људи који су везани за наведене делатности.

Недозвољени садржаји у овој зони су индустрија, све бучне делатности, изградња објеката за бављење интензивним сточарством, као и садржаји централних функција.

У воћарско-виноградарско-повртарској зони се не дозвољава изградња објеката за стално становање.

Минимална површина парцеле је 1000 m² и ужа страна парцеле је минимум 10 m. Код постојећих парцела које не задовољавају минималну површину и ширину парцеле, задржава се постојећа површина и ширина парцеле.

Парцела мора имати приступ са јавне површине – пута.

Удаљеност грађевинске линије од регулационе линије износи минимум 5,0 m. Уколико је улица (путно земљиште) ужа од 8,0 m објекат треба да је увучен минимум 8,0 m од осе пута.

Спратност објеката је П до П+Пк, тако да објекат у основи не прелази 100 m², ако не прелази максимални степен искоришћености од 20%. Могућа је изградња више појединачних објеката који чине једну функционалну целину, али се због садржаја одвајају.

Архитектонска обрада објеката мора се прилагодити непосредном амбијенту и околном пејзажу.

Забрањено је бетонирање ограда између парцела, односно изградња оgrade од чврстог материјала (опека, камен, бетонске плоче).

Могућа је изградња комплекса за сеоски/етно туризам уз израду *Урбанистичког пројекта* за планирану изградњу.

Стакленици, пластеници

У циљу побољшања пољопривредне производње на пољопривредном земљишту је дозвољена изградња или постављање стакленика и пластеника. Удаљеност ових објеката од границе суседне парцеле је min. 5,0 m.

Парцеле се могу оградити транспарентном оградом висине максимално 2,20 m.

Објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња

Овакви објекти се могу формирати по принципу салаша, уз услове:

- уколико се на локацији граде сточне стаје, удаљеност од грађевинског рејона, спортско-рекреативних и других јавних комплекса мора бити у складу са законима и другим правилницима који регулишу ову област;
- максимални степен заузетости парцеле је 30%, максимални степен изграђености је 0,3;
- минимална удаљеност објеката од суседних парцела је 10,0 m;
- максимална спратност објеката је приземље и поткровље (П+Пк), са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају;

- парцеле се могу оградавати транспарентном оградом висине макс. 2,20 m;
- комплекс мора бити минимално комунално опремљен: приступни пут, санитарна вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.

Објекти за гајење печурки и пужева

Изградња ових објеката је могућа на мање квалитетном земљишту, у складу са прописима који регулишу ову област. Основни услови су:

- максимални степен заузетости парцеле је 70%;
- минимална удаљеност објеката од суседних парцела је 10,0 m;
- максимална спратност објеката је П, са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају;
- парцеле се могу оградавати транспарентном оградом висине максимално 2,20 m;
- комплекс мора бити минимално комунално опремљен: приступни пут, санитарна вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.

Објекти намењени примарној преради и складиштењу пољопривредних производа

У ове објекте сврставају се објекти у којима се примарно прерађују и складиште производи биљног и животињског порекла (воће, поврће, шумски плодови, лековито биље, житарице, млеко, месо). Поред наведених, у ове објекте се могу сврстати и објекти за занатске производе (производи од сирка, трске, вуне...).

Услови за изградњу ових објеката су:

- могу се градити на земљиштима лошије бонитетне класе на појединачним парцелама у атару;
- поред производних капацитета, унутар комплекса могуће је планирати и пословне, услужне и снабдевачке садржаје;
- комплекс мора бити планиран тако да, поред површина под зеленилом (min. 30%), све остале површине буду поплочане (бетон или асфалт) и да буде ограда одговарајућом оградом висине до 2,20 m;
- морају имати прилазни пут са тврдом подлогом min. ширине 5,0 m до мреже јавних путева;
- морају бити снабдевени инсталацијама неопходним за производни процес;
- отпадне воде се морају пречистити пре испуштања у природне реципијенте;
- неоргански отпад мора се одвозити на одговарајуће депоније, а органски на даљу прераду.

Изградња оваквих објеката могућа је и у оквиру радних зона у атару или на постојећем изграђеном земљишту које се користи као пољопривредна економија или фарма, у складу са прописима и нормативима који дефинишу одређену делатност.

Објекти намењени преради и финалној обради пољопривредних производа могу се градити и уз пољопривредне објекте, како би се заокружио производни циклус, у складу са прописима.

Формирање ветрозаштитних и пољозаштитних појасева

У циљу заштите пољопривредног земљишта од штетног дејства ерозије изазване ветром (еолска ерозија), примењују се противерозионе мере које обухватају садњу вишегодишњих дрвенастих биљака или подизање и гајење **ваншумског зеленила** у виду пољозаштитних појасева.

Ваншумско зеленило је потребно формирати у оквиру саобраћајне и водопривредне инфраструктуре и пољопривредног земљишта на око 2% површина.

За формирање ових појасева у оквиру саобраћајне инфраструктуре ван линије путног појаса и пољопривредног земљишта, оценити оправданост њиховог подизања.

Пројектном документацијом ће се одредити типови појасева, њихова ширина, међусобна растојања и конкретан избор врста у складу са условима станишта.

На пољопривредном земљишту које је у саставу ловишта се могу подизати ловне ремизе ради заштите дивљачи. Ловне ремизе могу бити једногодишњи или вишегодишњи засади и служиће за заклон или исхрану дивљачи.

УСЛОВИ УРЕЂЕЊА И ИЗГРАДЊЕ НА ШУМСКОМ ЗЕМЉИШТУ

На шумском земљишту се могу градити објекти који су у функцији шуме, као и објекти у складу са Планом.

Водећи рачуна о основним принципима заштите шума, на *шумском земљишту* се могу градити следећи садржаји:

- Објекти у функцији туризма, рекреације и ловства, у складу са овим Планом.
- Објекти у функцији шумске привреде (објекти за одржавање и експлоатацију шума).
- Објекти инфраструктуре у складу са овим Планом (приступне саобраћајне површине и пратећа инфраструктура).
- Објекти са отвореном ватром (цигане, кречане) и постројења за механичку прераду дрвећа се могу лоцирати у складу са Законом (200m од ивице шуме).

Уређење и опремање ловишта и шумског земљишта ће се вршити у складу са ловном и шумском основом.

Изградња ловних објеката ће се вршити у складу са ловном основом регистрованих ловишта.

У ловиштима предвидети:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта;
- ограђивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи;
- изградњу ловно-производних објеката;
- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи. Подизањем једногодишњих или вишегодишњих засада на мањим површинама у ловишту створити услове који ће пружити уточиште, заклон и исхрану дивљачи. Једногодишње ремизе заснивати од различитих група једногодишњих биљака (легуминоза, властистих трава или коренасто-кртоластих биљака). Вишегодишње ремизе подизати од мешовитих вишеспратних дрвенастих врста у зависности од услова средине. Вишегодишње ремизе ће сем стварања бољих услова за заштиту дивљачи, имати економску функцију (кроз пласман дрвне масе) и већу концентрацију дивљачи на малом простору;
- изградњу пролаза за ниску и крупну ловну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре ради стварања еколошких коридора за њихово кретање.

Фазанерије

Фарме за производњу фазанске дивљачи могу се градити у склопу шумског и пољопривредног земљишта. Локације и објекти за ову намену морају испуњавати ветеринарско-санитарне и друге услове прописане за узгој ове врсте дивљачи. Спратност објеката П+О.

УСЛОВИ УРЕЂЕЊА И ИЗГРАДЊЕ ОБЈЕКТА НАМЕЊЕНИХ ТУРИЗМУ, СПОРТУ, РЕКРЕАЦИЈИ, КУЛТУРИ, ТРГОВИНИ И СЛ.

У складу са овим Планом, могу се градити објекти или комплекси у функцији туризма: (угоститељски објекти, мотели, аутокампови и кампови) транзитни, излетнички, ловни, здравствено-реhabилитациони и др., спорта и рекреације (стрелишта, јахалишта, хиподроми, голф терени и др.) и образовања и културе (школе у природи, паркови скулптуре, уметничке колоније, летње позорнице, амфитеатри и сл.).

- Спратност објеката П+1+Пк
- 60% комплекса – парцеле мора бити намењена зеленилу

На постојећим објектима дозвољени су радови на реконструкцији и ограниченој доградњи (неопходни пратећи садржаји и површине), уколико то просторне могућности дозвољавају.

Димензионисање, изградња и опремање објеката намењених рекреацији, туризму, спорту, лову и слично, мора бити у складу са важећим законима и правилницима за сваку област посебно. Објекте градити првенствено од монтажних елемената, са неопходним санитарно-техничким уређајима. Архитектонска обрада ових објеката може се третирати слободно, са циљем да се уклопе у пејсаж.

Режими коришћења морају да буду такви да осигурају земљиште од појаве ерозионих процеса и поремећаја режима вода, а уз услове и сагласност надлежних предузећа.

На просторима који су предвиђени за подизање оваквих објеката слободан терен се мора користити заједнички, без ограђивања и парцелисања.

За ове комплексе потребна сагласност надлежних органа и служби за заштиту природе, споменика, водопривреде, енергетике и др. За мање капацитете и за једноставне садржаје, као и појединачне објекте на парцелама које имају директан приступ на јавни пут, може се изградити и акт о урбанистичким условима.

УСЛОВИ УРЕЂЕЊА И ИЗГРАДЊЕ ОБЈЕКТА НАМЕЊЕНИХ ПРИВРЕДИ

Радне зоне

Омогућена је изградња производних објеката на земљишту од 6. катастарске класе, као и пренамена у производне постојеће пољопривредне објекте ради груписања објеката, односно комплекса који у погледу простора, саобраћаја, инфраструктуре или радног процеса, могу потенцијално да угрозе стање животне средине у насељима.

Новоформирани комплекс радне зоне, мора имати довољно простора за потребе одвијања производног процеса, одговарајућу комуналну инфраструктуру и мора задовољити услове заштите животне средине (земље, воде и ваздуха). Морају имати: приступни пут са тврдом подлогом мин. ширине 5,0m до мреже јавних путева; морају бити снабдевени инсталацијама неопходним за производни процес; загађене отпадне воде морају се претходно пречистити пре испуштања у природне реципијенте; неоргански отпад мора се одвозити на одговарајуће депоније, а органски на даљу прераду.

У оквиру зоне, комплекса или парцеле могу се планирати пословни објекти, производни, складишни, економски, услужни и објекти снабдевања.

Урбанистички параметри изграђености и искоришћености су максимални за зону, комплекс или парцелу.

- Степен изграђености је макс. 1,0.
- Степен искоришћености је макс. 70.
- Дозвољена спратност објеката је: за производне П, П+1; за пословне П, П+1; за складишне П и за економске П, односно у складу са техничко-технолошким условима производње.

Простори и објекти намењени експлоатацији природних ресурса

То су простори, објекти и постројења која служе за експлоатацију минералних сировина (опекарска глина, термалне и минералне воде, нафта, гас...).

Простори за ове намене планирају се на основу решења надлежног Министарства за енергетику (Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине) и општине Мали Иђош.

Уколико се планирани простор за експлоатацију минералних сировина (нафта, природни гас, глина, песак и др.) налази на пољопривредном земљишту, одобрење за експлоатацију се мора прибавити од Министарства за пољопривреду.

На просторима намењеним експлоатацији минералних сировина може се почети са радовима на основу одобрења за експлоатацију, коју издаје надлежно Министарство, техничке документације за извођење рударских радова, одобрења за извођење рударских радова и других услова, у складу са Законом о рударству ("Сл. гласник РС", бр. 44/95).

Експлоатација минералних сировина врши се на експлоатационом пољу.

Експлоатационо поље обухвата простор у коме су истражене и оверене билансне резерве минералних сировина, као и простор предвиђен за јаловишта и за изградњу објеката одржавања, водозахвата и других објеката, а ограничено је одговарајућим линијама на површини или природним границама и простире се неограничено у дубину земље.

Током експлоатације, у циљу заштите вода и животне средине, обавезно је:

- планирати мере којима се спречава угрожавање режима вода и животне средине, односно мере рекултивације и санације и обезбедити извршење прописаних мера;
- водити податке о врстама и количинама опасних и штетних материја које се користе у вршењу делатности, односно водити податке о врстама и количинама опасних, штетних и отпадних материја, које се испуштају или одлажу у животну средину;
- спроводити мере и услове за спречавање угрожавања режима вода и животне средине садржане у еколошким елаборатима;
- радити на сталном усавршавању процеса у циљу смањења количина опасности и других отпадних материја.

На просторима где је завршена експлоатација минералних сировина, мора се извршити ревитализација и рекултивација, у складу са Законом и перманентно спроводити мере неге и заштите.

ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА КОРИШЋЕЊА И ЗАШТИТЕ СТАНИШТА ПРИРОДНИХ РЕТКОСТИ

Правила за степску вегетацију

Приликом уређења околине будуће акумулације у лесној долини источно од Малог Иђоша потребно је:

- обезбедити опстанак степске вегетације на вишим деловима долине;
- око акумулације формирати заштитини појас ширине 50 m од обала акумулације чиме ће се смањити количина нутритијената и штетних материја које доспевају у акумулацију са пољопривредних површина;
- заштитни појас око акумулације треба да садржи травне површине и засаде дрвенастих и жбунастих врста;
- потребно је променити намену пољопривредног земљишта у непосредној околини акумулације;
- растојање будућих објеката треба да буде 50m од обала акумулације како би се заштитио квалитет воде;
- даља урбанистичка разрада овог простора, подразумева прибављање услова од надлежне институције.

Правила за степску и шумостепску вегетацију са секундарним стаништима

Приликом уређења лесне долине северозападно од Малог Иђоша потребно је:

- забранити промену намене ливада и пашњака у долини Криваје (претварање у обрадиво или грађевинско земљиште);
- забранити нарушавање геоморфолошких одлика долина (равнање терена, откопавање, отварање позајмишта и сл.);
- избегавати узурпирање заштитног појаса Криваје (преоравање, изградња објеката и сл.);
- обезбедити екстензивно коришћење долине Криваје (рекреација, заштитно зеленило и др.);
- за даљу урбанистичку разраду тражити услове надлежне институције.

Мере заштите еколошких коридора

Каналисани ток Криваје треба заштити следећим мерама:

- деонице водотока унутар насеља, треба да постану саставни делови уређених површина (парк, рекреативно подручје, заштитно зеленило);
- обале Криваје одвојити од простора на којима се одвијају људске активности зеленилом висине 1-3m, а обалу формирати као травни покривач ширине у складу са водопривредним условима;
- обезбедити отвореност водотока по целој дужини, а профил отвореног водотока треба да има нагиб до 45°;
- заштитни појас Криваје се не може користити за преоравање и изградњу објеката;
- Криваја са бочним каналима не може да служи као пријемник неискоришћених отпадних вода;
- обезбедити прелазе за животиње испод мостова и пропуста за воду,
- осветљење еколошког коридора треба да буде минимално, без постављања светлосних извора на самој обали,
- не користити инвазивне врсте за подизање зелених површина у близини еколошких коридора.

УСЛОВИ ИЗГРАДЊЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Саобраћајна инфраструктура

Основни услови и правила грађења за саобраћајну инфраструктуру за подручје обухвата Просторног плана општине Мали Иђош су:

Путни (друмски) саобраћај

- Државни пут I реда – ауто-пут (Е-75), изградити у оквиру постојећег коридора (лева-јужна трака), а десну траку одговарајућим активностима (одржавање, реконструкција) задржати на одговарајућем нивоу услуге у складу са положајем и рангом овог путног капацитета као дела коридора X;
- Државни пут II реда - обилазница на простору општине ће се градити према предложеној траси ван насеља Мали Иђош за моторни саобраћај у функцији међурегионалног повезивања и дислокације транзитних токова ка значајним извориштима робних токова. Елементи и објекти овог путног капацитета треба да задовоље захтевани хијерахијски ниво државног пута;
- Државне путеве I и II реда, потребно је реконструисати у оквиру постојећих коридора уз обезбеђење елемената активне и пасивне безбедности који припадају том рангу пута. Сва укрштања решити у нивоу са обезбеђењем потребних елемената безбедности и са увођењем одговарајуће сигнализације. Дуж ових путева минимизирати број укрштања са атарским путевима, а у перспективним радним зонама ван насеља обезбедити сервисну саобраћајницу која ће оптимизирати број саобраћајних прикључака (искључиво преко постојећих саобраћајних прикључака атарских путева на јавне путеве, уз предходно прибављене услове за реконструкцију постојећег саобраћајног прикључка и уз сагласност управљача над јавним путем),

- Профиле државних путева I и II реда у насељеним местима обезбедити као насељске саобраћајнице са елементима уличног профила који омогућује сегрегацију моторног (динамичког) и немоторног саобраћаја - обостране пешачке стазе са зеленим појасом између површина и по могућству сепарисаном бициклистичком стазом. У зависности од обима саобраћаја у центрима насеља предвидети семафоре и друга решења у циљу заштите насељских функција (мере успоравања саобраћаја и сл.).

Елементи⁹ (препоруке) државних и општинских путева дати су у следећој табели:

ПУТЕВИ	ДП I реда	ДП II реда	општински путеви
ширина коридора (m)	100 (ауто-пут) 80 (остали дп)	40	20
ширина путног појаса (m)	80 (ауто-пут) 40 (остали дп)	20	10
саобраћајне траке (m)	2x3,5	2x3,25	2x3,0
ивичне траке (m)	2x0,35	2x0,3	2x0,3
банка (m)	2x1,5	2x1,2	2x1,0
носивост	тежак саобраћај	средње тежак саобраћај	лак саобраћај
V _{рас} (km/h)	120 (ауто-пут) 100 (остали дп)	80	(50) 60

Укрштања путева и пруга обезбедити следећим решењима:

- укрштање државног пута I (ауто-пута Е-75) и осталих државних путева предвидети у денивелацији,
- укрштање магистралне железничке пруге и државних путева предвидети у денивелацији
 - укрштање државног пута I реда и осталих јавних путева предвидети у нивоу - површинским раскрсницама са одговарајућом прегледношћу и осталим безбедносним мерама,
 - број укрштања пруге и општинских (локалних) путева минимизирати и осигурати са путним прелазима (са браницама или полубраницама) и одговарајућом сигнализацијом
- Општинске - локалне путеве пројектовати/градити по устаљеним трасама - атарским путевима са минимизацијом новог заузимања пољопривредног земљишта и обезбеђењем потребних елемената за безбедна кретања.

У оквиру простора општине Мали Иђош егзистираће различити хијерархијски нивои атарских путева и они се утврђују овим Планом, кроз:

- главни атарски пут има ширину коридора од 12 - 15 m у коме се смешта сва инфраструктура и коловоз,
- сабирни атарски пут има ширину коридора 8-10 m и служи за двосмерни саобраћај,
- приступни атарски пут има ширину коридора 4 - 6 m и у њему се одвија једносмерни саобраћај, а на деоницама где су обезбеђене мимоилазнице и двосмерни саобраћај.

Прилазни путеви до садржаја у атару се воде кроз ове коридоре, а димензије и изграђеност коловоза (земљани, тврди или савремени застор) се утврђују у зависности од очекиваног саобраћаја.

У случају захтева за променом хијерархијске дефиниције општинских и атарских путева, обавезна је израда одговарајуће планске документације у складу са Законском регулативом.

⁹ Основни елементи за категорисане путеве предложени су на основу ЗОЈП ("С.Г.РС" бр.101/2005), и Правилника о техничким условима које јавни путеви изван насеља и њихови елементи морају да испуњавају са гледишта безбедности саобраћаја ("С.Л. СФРЈ" бр.35/85 и 45/85)

Железнички саобраћај

Пошто се планира изградња, реконструкција и модернизација железничких капацитета (пруга и постројења) на простору општине Мали Иђош потребно је претходно урадити саобраћајно-техничко-технолошке студије које ће тачно дефинисати све потребне активности у оквиру реконструкције и модернизације која ће задовољити све услове и нормативе из Закона о железници ("Сл. Гласник РС" 18/2005), као и нормативе Железнице Србије (Правилник 314 и 315) уз обавезну имплементацију решења у ниже облике планске документације.

Елементи (препоруке) железничких пруга дати су у следећој табели:

ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ	магистралне	остале пруге	индустријска пруга (колосек)
ширина коридора (m)	400	400	
ширина пружног појаса (m)	16 (12 у насељу)	16 (12 у насељу)	
ширина колосека (mm)	2 x 1435	1435	1435
минимални полупречник кривине R _{min} (m)	300	300	180
макс.нагиб нивелете (‰)	12,5	25	25
носивост (kN)	225 kN	180 kN	(150)180 kN
V _{rac} (km/h)	250	(120) 160	60

Површине и објекти путних садржаја уз државне путеве

Бензинске и гасне станице као пратећи путни садржаји се могу градити уз све путеве. У појасу уз државне и осталих путева могуће је градити пратеће путне садржаје (бензинске и гасне станице, мотеле, угоститељске објекте и остало) уколико постоје инфраструктурни, комунални и остали услови.

Микролокације пратећих садржаја на основу ПДР-а одабирају се на основу смерница и то:

- ако је у питању само основни садржај (станција за снабдевање горивом)
 - 60 m ширина фронта парцеле,
 - 30 m дубина парцела,
- ако су у питању основни и додатни садржаји (ССГ, сервис, перионица, мотел и друго)
 - 1,5 – 3,0 ha површине за смештање свих потребних садржаја,
 - придржавање прописаних удаљености од раскрсница и укрштаја са другим инфраструктурним системима

Ови објекти могу се градити на удаљености у зависности од ранга државног или општинског пута и то:

- **20 m** (ЗОЈП чл.1 и чл.29) од спољне ивице земљишног појаса државног пута I реда
- **10 m** (ЗОЈП чл.1 и чл.29) од спољне ивице земљишног појаса државног пута II реда
- **5 m** (ЗОЈП чл.1 и чл.29) од спољне ивице земљишног појаса општинског пута

Уз јавне путеве се могу градити и пословни објекти, објекти за смештај пољопривредне механизације, складиштење и прераду пољопривредних производа.

Ове садржаје уз ове путеве препоручљиво је координисано везивати на државне путеве преко сервисне саобраћајнице, са периодичношћу од минимално 400 m између прикључака.

Аутобуска стајалишта се могу градити уз све путеве у облику сепарисаних ниша и са елементима који обезбеђују безбедан трансфер путника и одвијање динамичког саобраћаја.

Бициклистичке стазе градити на основу Главних пројеката са минималном ширином стазе од 1,6 m са савременим застором.

Уз коридор будућег путног правца ка Ади и у непосредној близини железничке станице предвиђа се изградња саобраћајно - *претоварног терминала* за све кориснике који имају инпут-аутпут у оквиру општине. Овакав терминал може постати микроцентар интегралног повезивања више саобраћајних видова (пут – железница).

Садржаји и функционалне целине оваквог терминала зависе од потреба које буду исказане, као и од техничко-технолошког решења самог терминала.

Миријући саобраћај

За потребе паркирања у оквиру различитих намена у атару решити миријући саобраћај у оквиру сваког комплекса – парцеле.

Водопривредна инфраструктура

Снабдевање водом

- Снабдевање водом становништва и индустрије на простору општине Мали Иђош обезбедити из локалних водозахвата;
- Дугорочно посматрано, трајно решење водоснабдевања представља изградња бачког регионалног система;
- Око постојећих и планираних изворишта подземних вода, као и објеката који су у функцији водоводног система (резервоари, црпне станице и доводник) дефинисати зоне и појасеве санитарне заштите изворишта према Закону о водама;
- Извршити изградњу неопходних објеката на мрежи (резервоари, црпне станице итд.), како би се комплетирао цео систем, а тиме и обезбедили потребни капацитети;
- Снабдевање индустрије водом нижег квалитета, обезбедити захватањем из речних система или из подземља захватањем прве издани. Висококвалитетну воду могу користити само индустрије које по природи технолошког процеса захтевају квалитетну воду (прехранбена индустрија);
- Код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације;
- Трасу водоводне мреже у насељу полагати између две регулационе линије у уличном фронту, по могућности у зелени појас. Трасу полагати са једне стране улице или обострано зависно од ширине уличног фронта;
- Трасе регионалних система полагати уз главне путне правце, а према усвојеним пројектним решењима;
- Пролазак испод саобраћајница и укрштање са осталим уличним инсталацијама обезбедити челичном заштитном цеви, односно према рангу пута и условима путне привреде;
- Дубина укопавања не би смела да је плића од 1,0 m - 1,20 m од нивелете терена, због зоне мржњења и саобраћајног оптерећења;
- Сви радови на пројектовању и изградњи водоводног система морају се извести у складу са законом и уз сагласност надлежних органа.

Одвођење вода

- У насељима пројектовати и градити канализациону мрежу као сепаратну, тако да се посебно прихватају санитарне, а посебно атмосферске воде;
- Извршити предтретман отпадне воде индустрије до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, па тек онда их упустити у насељску канализациону мрежу;
- Минимални пречник уличних канализационих колектора не сме бити мањи од Ø 200 mm;
- Минималне падове колектора одредити у односу на усвојене пречнике, према важећим прописима и стандардима;
- Црпне станице фекалне канализације радити као шахтне и лоцирати их у зеленој површини са прилазом за сервисно возило;

- Пре упуштања у реципијент, отпадне воде пречистити на насељским постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) до степена који пропише надлежно водопривредно предузеће;
- Атмосферску канализацију градити делимично као зацевљену, положену уз уличне саобраћајнице, а делимично као отворену, у зависности од техно-економске анализе;
- Атмосферске воде пре упуштања у реципијент очистити од механичких нечистоћа на таложнику, односно сепаратору уља и масти;
- Одвођење атмосферских вода из индустријских зона и комплекса вршити искључиво преко сепаратора уља и масти;
- Све колске прилазе и укрштања са саобраћајницама, обавезно зацевити према важећим прописима и стандардима.

Хидротехнички објекти и системи

- Изградњу водопривредних објеката подсистема "Мали Иђош" (акумулација "Мали Иђош", канал Његошево-Мали Иђош), извршити у складу са пројектом "Северна Бачка", а на основу претходно прибављених услова и сагласности надлежног водопривредног предузећа;
- За трасе разводних канала ће се користити локални коридори путне мреже (леније), те је исте потребно сачувати у постојећим ширинама и по могућству ускладити са планом пошумљавања и ветрозаштитних појасева;
- Улив атмосферских вода у мелиоративне канале извести путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала;
- Забрањује се спречавање несметаног протицаја воде, успоравање и дизање нивоа воде, чиме би се могао пореметити постојећи режим вода на објектима и у земљишту;
- Уређење отворених канала и регулационих радова на коритима мелиоративних канала, биће дефинисано изградом одговарајуће пројектно-техничке документације и претходним условима Јавног водопривредног предузећа "Воде Војводине" - Нови Сад;
- Дуж обала реке и канала, са обе стране обезбедити по минимум 14,0 m (у грађевинском подручју мин. 7,0 m) слободног простора преко којег ће се вршити одржавање канала.

Енергетска инфраструктура

Приликом изградње објеката СРБИЈАГАСА и НИС-НАФТАГАСА потребно је обратити пажњу на заштићена природна добра на територији општине. Такође, приликом планирања, пројектовања и изградње ових објеката, водити рачуна о смањењу конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништва, земљиште, итд.) и предузимати одговарајуће мере за санирање негативних последица (програм рекултивације, ревитализације, отклањања штета итд.).

Термоенергетска инфраструктура

Гасоводи и нафтоводи високог и средњег притиска и објекти у саставу гасовода и нафтовода

Уређаји у саставу гасовода високог и средњег притиска, мерно-регулационе станице, компресорске станице, чистачке станице и блок станице/блокадни вентили са издувавањем, морају се лоцирати да задовоље прописана растојања од различитих објеката, дата у наредној табели.

	Објекти у саставу гасовода					
	Мерно-регулационе станице			Компрес станице	Блокадне станице	Чистачке станице
	У објекту од чврстог материјала		Под надсрешницом и на отвореном			
	до 30.000 m ³ /h	изнад 30.000 m ³ /h	За све капацитете			
Стамбене, пословне и фабр.зграде, радионице и склад.запаљ.мат.	15 m	25 m	30 m	100 m	30 m	30 m
Електро неизоловани надземни водови	Висина стуба далековода + 3,0 m					
Трафо станице	30 m					
Жел.пруге и објекти	30 m					
Индус. колосеци	14 m	15 m	25 m	25 m	15 m	15 m
Ауто путеви	30 m					
ДП I реда	20 m	20 m	30 m	20 m	30 m	20 m
Држ.путеви II реда и општински путеви	10 m					
Остали путеви	6 m	10 m	10 m	10 m	15 m	10 m
Водотоци	5 m	5 m	5 m	20 m	5 m	5 m
Шетал. и паркир.	10 m	15 m	20 m	15 m	30 m	30 m
Остали грађ. објекти	10 m	15 m	20 m	30 m	15 m	15 m

Растојања у табели дата су у метрима, рачунајући код железничких пруга и путева од ивице пружног/путног појаса.

Код проласка у близини или паралелног вођења гасовода и нафтовода уз друге објекте одстојање не сме бити мање од:

- 10 m од спољне ивице путног појаса државних путева I реда,
- 5 m од спољне ивице путног појаса путева II реда и општинских путева,
- 20 m од спољне ивице пружног појаса железничке пруге, осим ако је гасовод или нафтовод постављен на друмски или железнички мост,
- 15 m од крајње осе индустријског колосека,
- 1 m (мерено хоризонтално) од темеља грађевинских објеката, уколико не угрожава стабилност објекта,
- 0,5 m од спољне ивице других укопаних инсталација и мелиорационих објеката,
- 10 m од ножице насипа регулисаних водотока и канала.

Удаљеност укопаног гасовода или нафтовода средњег притиска од уличне стубне електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице прокопавањем те саобраћајнице, полаже се у ров на пешчану постељицу и са двоструком антикорозионом изолацијом, према прописима.

Ако се гасовод или нафтовода поставља испод саобраћајнице бушењем рова испод те саобраћајнице мора се употребити одговарајућа заштитна цев гасовода.

При укрштању гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа. Таква сагласност се не може издати за укрштање са железничком пругом.

Гасоводна мрежа ниског притиска

Гасовод ниског притиска се води подземно и надземно. Када се гасовод води подземно дубина полагања гасовода је минимално 0,8 m. Локација ровова треба да је у зеленом појасу између тротоара и ивичњака улице, тротоара и ригола, тротоара и бетонског канала. На локацији где нема зеленог појаса гасовод се води испод уличног тротоара, бетонираних платоа и површина или испод уличних канала за одвод атмосферске воде

на дубини 1,0 m од дна канала или ригола. Изузетно, гасовод се полаже дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.

Трасе ровова за полагање гасне инсталације се постављају тако да гасна мрежа задовољи минимална прописана одстојања у односу на друге инсталације и објекте инфраструктуре. Вредности минималних дозвољених растојања у односу на укопане инсталације су:

Минимална дозвољена растојања	укрштање	паралелно вођење
○ водовод, канализација	0,5 m	1,0 m
○ ниско и високо-напонски електро каблови	0,5 m	0,5 m
○ телефонски каблови	0,5 m	1,0 m
○ технолошка канализација	0,5 m	1,0 m
○ бетонски шахтови и канали	0,5 m	1,0 m
○ железничка пруга и индустријски колосек	1,5 m	5,0 m
○ високо зеленило	-	1,5 m
○ темељ грађевинских објеката	-	1,0 m
○ локални путеви и улице	1,0 m	0,5 m
○ државни путеви I и II реда	1,3 m	1,0 m
○ бензинске пумпе	-	5,0 m

Укрштање дистрибутивног гасовода (ДГ) са саобраћајницама врши се уз његово полагање у заштитну цев или канал, изузев ако се прорачуном докаже да то није потребно. При томе се мора обезбедити природна вентилација канала, заштитне цеви или подземног пролаза.

Дистрибутивни гасовод се не полаже испод зграда и других објеката високоградње. Надземно полагање дистрибутивног гасовода се врши само изузетно, уз посебну заштиту од механичких, температурних и утицаја стварања кондензата.

Удаљеност укопаних стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Топловодна мрежа

Дубина полагања топловода је од 0,6 m до 1,0 m. Локација ровова треба да је у зеленом појасу између тротоара и ивичњака улице, тротоара и ригола, тротоара и бетонског канала. На локацији где нема зеленог појаса гасовод се води испод уличног тротоара, бетонираних платоа и површина или испод уличних канала за одвод атмосферске воде на дубини 1,0 m од дна канала или ригола. Изузетно, гасовод се полаже дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.

При паралелном вођењу дистрибутивног топловода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 0,4 m, а у изузетним случајевима може бити мање од 0,2 m. При укрштању дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 0,2 m, а при вођењу гасовода поред темеља 1,0 m.

Укрштање топловода са саобраћајницама врши се уз његово полагање у заштитну цев или канал, изузев ако се прорачуном докаже да то није потребно.

Минимална дубина укрштања топловода са путевима и улицама је 1,0 m, са железничким пругама 1,5 m, а са индустријским колосецима 1,0 m.

При укрштању топловода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа.

Удаљеност топловода од стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m.

Бушотине

- удаљеност од бушотине од заштитног појаса пловног канала, железнице, далековода опште намене, јавних објеката и стамбених зграда износи најмање две висине торња бушотине,
- од ивице појаса ауто пута и путева првог и другог реда, удаљеност осе бушотине мора износити најмање 30 m, а од других јавних саобраћајница, шумских и пољских путева најмање 15 m,
- објекти за експлоатацију нафте, земних гасова и слојне воде не смеју бити удаљени мање од 30 m од ивице јавних објеката и стамбених зграда и 10 m од ивице појаса јавних саобраћајница и заштитног појаса далековода и телефонских линија,
- удаљеност осе бушотине од шума, одређује се зависно од поднебља, подручја, конфигурације терена и врста шуме.

Удаљеност бушотина рачуна се од средишта осе бушотине, а код осталих објеката и постројења од најистакнутијег дела у правцу мерења.

У случају изградње објеката од стране будућих инвеститора који би градили своје објекте у близини НИС-Нафтагасових објеката потребно је да набаве сагласност од НИС-Нафтагаса.

Електроенергетска инфраструктура

Основни услови и правила грађења за електроенергетску инфраструктуру за подручје обухвата Просторног плана су:

- Трафостанице градити као зидане, монтажано-бетонске (МБТС) и стубне (СТС), за рад на 20 kV напонском нивоу;
- Површина за изградњу зидане или МБТС трафостанице треба да буде око 5,0X6,0m, минимална удаљеност од других објеката треба да буде 3m.
- Стубна трафостаница се може градити у линији постојећег надземног вода или ван њега на парцели власника (корисника), најмање 3,0 m од стамбених и других објеката;
- Високонапонска, средњенапонска и нисконапонска мрежа се може градити надземно или подземно на пољопривредном земљишту, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима;
- Средњенапонску 20 kV мрежу и нисконапонску мрежу на шумском земљишту градити подземно у путном појасу шумског пута или стази, док ће се високонапонска мрежа (110 kV, 220 kV и 400 kV) градити надземно, по могућности у постојећим коридорима;
- Око надземних 110 kV далековода обезбедити коридор 25 m, око 220kV 30 m, а око 400 kV 35 m од осе далековода са обе стране;
- Грађење објеката у овом коридору, као и засађивања стабала мора бити у складу са, техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења ЈУС Н.ЦО. 105 ("Службени лист СФРЈ" бр. 68/86), Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења, Заштитом од опасности ЈУС Н.ЦО. 101 ("Службени лист СФРЈ", бр. 68/88), као и условима надлежног предузећа;
- Електроенергетску мрежу градити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1kV до 400kV ("Службени лист СФРЈ", бр. 65/88 и 18/92);
- Паралелно вођење и укрштање електроенергетске инфраструктуре са саобраћајном, водопривредном, енергетском и телекомуникационом инфраструктуром мора бити у складу са условима надлежних предузећа за инфраструктуру.

Услови за грађење надземне електроенергетске мреже:

- Минимална удаљеност електричног стуба од земљишног појаса пута при укрштању, треба да буде од 10-40m у зависности од категорисаности пута;
- Минимална висина најнижих проводника треба да буде око 7,0 m;

- Минимална удаљеност електричног стуба од пружног појаса неелектрифициране пруге при укрштању, треба да буде од 5,0-10,0 m, а минимална висина најнижих проводника 7,0 m;
- Минимална удаљеност електричног стуба од пружног појаса електрифициране пруге при укрштању, треба да буде минимално 15,0 m, а минимална висина најнижих проводника 12,0 m.

Услови за изградњу алтернативних извора за производњу електричне енергије:

- Обезбедити прикључење алтернативних извора на 110 kV, односно 20 kV мрежу јавног електроенергетског система, осим извора који ће служити за сопствену производњу електричне енергије.

За изворе који ће служити за сопствену производњу–појединачни ветрогенератори и парк ветрогенератора:

- Стуб на који се поставља ветрогенератор, градити као слободностојећи у складу са законским условима и прописима који важе за изградњу таквих објеката;
- Парк ветрогенератора се може градити на пољопривредном земљишту;
- Електроенергетску мрежу која повезује ветрогенератор са потрошачем градити подземно;
- Појединачне стубове ветрогенератора градити на основу услова из овог Просторног плана, а парк ветрогенератора на основу урбанистичког плана;
- За изградњу малих хидроелектрана на постојећим водопривредним објектима потребно је постојеће водопривредне објекте реконструисати пре уградње агрегата.

Електроенергетску подземну мрежу градити по следећим условима:

- Ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Просторним планом, електроенергетску каблирану мрежу полагати у коридорима саобраћајница, некатегорисаних путева шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту;
- Дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 m;
- Електроенергетску мрежу на туристичким локалитетима, зонама заштите непокретног културног и природног добра, зони путних садржаја, у централним деловима већих насеља, парковским површинама, у зонама са вишепородичним становањем, у радним зонама, комуналним површинама, као и зонама за спорт и рекреацију обавезно каблирати;
- Каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза у насељима.

Смернице за изградњу мреже у насељима:

- На периферним деловима насеља мрежа ће бити ваздушна, грађена на бетонским и гвоздено решеткастим стубовима;
- У центру насеља, парковским површинама, зонама за спорт и рекреацију светиљке за јавно осветљење поставити на канделаберске стубове;
- У деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно, светиљке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже;
- За расветна тела користити живине светиљке високог притиска или натријумове ниског (високог), односно расветна тела у складу са новим технологијама развоја;
- При паралелном вођењу енергетских каблова до 10 kV и телекомуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,50m, односно 1,0m за каблове напона преко 10kV;
- При укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде око 90°;
- Није дозвољено полагање електроенергетских каблова изнад телекомуникационих, сем при укрштању, при чему минимално вертикално растојање мора бити 0,5m;
- Паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,50m;

- Није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;
- При укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,30m, а при приближавању и паралелном вођењу 0,50m.

Телекомуникациона инфраструктура

Телекомуникациона мрежа (ТТ) обухвата све врсте каблова који се користе за потребе телекомуникација (бакарне, коаксијалне, оптичке и др.).

Услови грађења за подземну телекомуникациону мрежу ванграђевинских реона насеља:

- ТТ мрежу градити у коридорима саобраћајница и некатегорисаних путева;
- Дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 1,2m;
- При паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова до 10 kV најмање растојање мора бити 0,50m и 1,0m за каблове напона преко 10 kV. При укрштању најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,50m, а угао укрштања око 90°;
- При укрштању телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,30 m;
- При приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализацијом хоризонтално растојање мора бити најмање 0,50 m;
- За потребе удаљених корисника, ван насеља, може се градити бежична (РР) телекомуникациона мрежа.

Услови грађења бежичне ТТ мреже (РР) и припадајућих објеката:

- Објекти за смештај телекомуникационих уређаја фиксне, мобилне телекомуникационе мреже и опреме за РТВ и КДС, мобилних централа, базних радио станица, радио релејних станица, као и антене и антенски носачи могу се поставити у оквиру објекта, на слободном простору, у зонама привредне делатности, у објекту у оквиру појединачних корисника, у оквиру комплекса појединачних корисника;
- Слободностојеће антенске стубове, као носаче антена по могућности градити ван централних зона, у привредним зонама и ободима насеља и атару;
- Објекат за смештај телекомуникационе и РТВ опреме може бити зидани или монтажни;
- Комплекс са телекомуникационом опремом и антенски стуб морају бити ограђени;
- Напајање електричном енергијом вршиће се из нисконапонске мреже 0,4 kV;
- До комплекса за смештај мобилне телекомуникационе опреме и антенских стубова са антенама обезбедити приступни пут мин. ширине 3 m до најближе јавне саобраћајнице;
- Слободне површине комплекса озеленити.

За све радио релејне коридоре потребно је изградити Елаборате заштите слободних радио релејних коридора.

Смернице за изградњу ТТ мреже у насељима:

- ТТ мрежу градити у коридорима саобраћајница;
- Дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 0,8m;
- При паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова до 10 kV најмање растојање мора бити 0,50m и 1,0m за каблове напона преко 10 kV. При укрштању најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,50m, а угао укрштања око 90°;
- При укрштању телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,30 m;
- При приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализацијом хоризонтално растојање мора бити најмање 0,50 m.

Објекти који се користе за заштиту од елементарних непогода - противградне станице

Грађење објеката противградних станица могуће је изван грађевинских подручја, као и грађевинског земљишта ван насеља, на пољопривредном земљишту на основу услова дефинисаних овим Просторним планом и посебним условима надлежног Хидрометеоролошког завода Србије.

Мин. површина за изградњу противградне станице треба да буде око 10X10m;
Објекат градити од чврстог стандардног материјала;
Висина објекта је до 2 m и на њега се поставља громобранска заштита;
Око објекта поставити ограду мин. висине око 2,0 m.

Услови за изградњу објеката у простору заштићених коридора

Електроенергетска инфраструктура

Зона заштите надземних високонапонских водова

Заштитни коридор у зависности од напонског нивоа износи: за водове од 400 kV је 35m од осе вода са обе стране (укупно 70m), за водове 220 kV је 30 m од осе вода са обе стране (укупно 60 m) и за водове од 110kV је 25m од осе вода са обе стране (укупно 50m).

Грађење објеката у овом коридору, мора бити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1kV до 400kV ("Службени лист СФРЈ" бр. 65/88 и 18/92), техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења ЈУС Н.ЦО.105 ("Службени лист СФРЈ" бр. 68/86), Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења, Заштитом од опасности ЈУС Н.ЦО.101 ("Службени лист СФРЈ" бр. 68/88), као и условима надлежног предузећа.

Зона ветрогенератора

Зона ветрогенератора, за парк ветрогенератора дефинисаће се урбанистичким планом. У овој зони не могу се градити објекти, сем инфраструктурне мреже, а земљиште се може користити као пољопривредно.

Телекомуникациона инфраструктура

У заштитној зони радио-релејних коридора могу се градити објекти ограничене висине, дефинисане Елаборатом заштите слободног радио-релејног коридора. У овом коридору не могу се градити објекти који ће својим радом ометати систем радио-релејне везе.

Зона заштите око објеката који се користе за заштиту од елементарних непогода-противградне станице

Зона заштите око објеката који се користе за заштиту од елементарних непогода-противградне станице у којима није дозвољена изградња износи 100m од противградне станице. Грађење на мањим растојањима у близини ових објеката могуће је само по обезбеђивању посебне сагласности и мишљења Републичког хидрометеоролошког Завода Србије.

УСЛОВИ ИЗГРАДЊЕ КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Изградња комуналних објеката и уређење комуналних површина ће се вршити на дефинисаним просторима одређене намене, а у складу са потребама и условима и нормама који дефинишу одређену област (водозахват, УПОВ, депонија и др). На истим површинама ће се вршити изградња и пратећих садржаја неопходних за несметано функционисање садржаја.

Водозахват

Оријентација ка регионалном систему водоснабдевања је стратешка одлука и своје упориште налази у Водопривредној основи Србије. Дозвољава се решавање квалитета пијаће воде путем локалних постројења за кондиционирање. Планском документацијом простор предвиђен за водозахват јужно од Фекетића, пружа довољно простора за бушење нових бунара, као и за изградњу постројења за кондиционирање воде за пиће. Прецизна локација самих бунара, као и позиције водоносног хоризонта за каптирање ће се утврдити након пробних геолошких бушотина. Снабдевање технолошком водом је могуће из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу исправности воде.

У сваком случају треба предвидети да се евентуални пожари унутар насеља морају гасити са водоводне мреже (уз одговарајући број хидраната), те предметна количина воде за гашење пожара мора бити обезбеђена на изворишту.

Снабдевање технолошком водом могуће је из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу исправности пре и у току експлоатације.

Снабдевање санитарном водом и евакуација отпадних вода за објекте који се налазе на простору општине изван грађевинских реона насеља и којима није доступна насељска комунална и енергетска инфраструктура ће се вршити за сваки објекат посебно уз потпуну примену мера заштите животне средине и уз услове надлежних предузећа.

Зоне и појасеви заштите изворишта водоснабдевања

Обзиром да за простор водозахвата није урађен Елаборат заштите изворишта водоснабдевања, овом планском документацијом се дају смернице за решавање истих, сходно Правилнику о начину одређивања и одржавања санитарне заштите изворишта за водоснабдевање ("Службени гласник СРС" бр.92/2008).

У циљу заштите воде за пиће од намерног или случајног загађивања, као и других штетних дејстава која могу трајно утицати на здравствену исправност воде за пиће, неопходно је одредити зоне и појасеве санитарне заштите и то:

- зона непосредне заштите (зона строгог надзора);
- ужа зона заштите (зона ограничења);
- шира зона заштите (зона надзора);
- појасеви заштите.

Зона непосредне заштите одређује се око бунара, црпне станице, постројења за кондиционирање воде за пиће и резервоара. Зона непосредне заштите са свим објектима, постројењима и инсталацијама обезбеђује се оградивањем. Иста обухвата простор на 10m од наведених објеката. У претходно дефинисани простор зоне непосредне заштите дозвољен је приступ само лицима запосленим на водозахвату која су под здравственим надзором. Зона непосредне заштите се може користити само као сенокос, али без употребе ђубрива, пестицида и хербицида чија би употреба могла загадити воду.

Ужа зона заштите представља површину под санитарним надзором на којој није дозвољена изградња објеката, постављање уређаја и вршење радњи које могу на било који начин загадити воду и мора бити видно означена. Зона уже заштите је довољна да обезбеди заштиту воде од микробиолошког, хемијског, радиолошког или неке друге врсте загађења. У ужој зони заштите, која се не ограджује, земљиште се може користити у пољопривредне сврхе. У овој зони може се ограничити употреба појединих врста ђубрива, пестицида и хербицида.

Шира зона заштите преставља простор у којем је забрањена изградња индустријских и других објеката чије отпадне воде и друге отпадне материје из технолошког процеса производње могу загадити извориште, осим објеката од посебног значаја за заштиту земље.

Појас заштите се успоставља око главних цевовода унутар простора водозахвата и то по 2,5m са сваке стране, гледано у односу на осовину цевовода. Унутар овако формираних појасева заштите није дозвољена изградња објеката, постављање уређаја и вршење радњи које на било који начин могу загадити воду или угрозити стабилност цевовода.

За евакуацију отпадних вода Планом се предвиђа изградња фекалне канализационе мреже за сва насеља и централни **уређај за пречишћавање** који се наслања на грађевински реон Фекетића, односно потпуна санитација свих насеља у општини.

- Забрањује се упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама.
- Атмосферске и условно чисте технолошке воде (расхладне и сл.), чији квалитет одговара 2.6 класи квалитета воде, могу се без пречишћавања упуштати у мелиоративне канале или Кривају.
- За атмосферске воде са зауљених и запрљаних површина (бензинска пумпа и сл.) пре улива у атмосферску канализацију или отворене канале предвидети одговарајући предтретман (сепаратор уља, таложник); садржај уља у третираној води не сме бити већи од 0,1 mg/l а суспендованих материја до 35 mg/l.
- Санитарно - фекалне и технолошке отпадне воде могу се упуштати у водотоке – Кривају и отворене канале тек након потпуног пречишћавања; квалитет отпадних вода мора да одговара 2. б класи воде за канале.
- Квалитет ефлуента (према условима ЈВП "Воде Војводине") мора бити такав да одговара 2. б класи воде и то:
 - БПК₅ ср. дневни до 25 mg/l
 - ХПК до 125 mg/l
 - суспендоване материје до 35 mg/l
 - укупан азот до 15 mg/l
 - укупан фосфор до 2 mg/l
 - масти и уља (етарски екстракт) до 0,1 mg/l
 - штетне и опасне материје, у складу са Правилником о опасним материјама у водама ("Сл гласник СРС", бр. 31/82),
- У отворене канале и водотокове је забрањено испуштати било какве воде осим атмосферских и условно чистих расхладних вода које по Уредби о категоризацији одговарају 2. класи. Уколико се испуштају остале отпадне воде у канале исте се морају комплетно пречистити (примарно и секундарно) како се не би нарушила захтевана 2. класа воде у реципијенту.
- У зависности од потреба, пре испуста у јавну канализациону мрежу урадити предтретман за технолошке отпадне воде код сваког загађивача као и редовно пречишћавање на пречистачу.
- Објекте за прикупљање и третман атмосферских и санитарно-фекалних, односно технолошких вода потребно је радити сепаратно и строго одвојено.
- Ради заштите и даљег несметаног функционисања мелиоративног система, потребно је очувати интегритет детаљне каналске мреже и припадајућих објеката. Потребно је обезбедити радно инспекционе стазе за одржавање канала у зони од 5 до 15 m где се не дозвољава извођење било каквих радова сем у изузетним случајевима, за шта је потребно обратити се водопривредном предузећу ради дефинисања услова.
- Изливи за упуштање атмосферских и пречишћених вода у мелиоративне канале морају се извести тако да би се спречило деградирање и нарушавање стабилности косина канала.
- Објекте за смештање, складиштење и чување опасних, отровних и лако запаљивих течности треба пројектовати према важећим прописима, а нарочиту пажњу треба посветити сигурној и трајној заштити површинских и подземних вода.
- Снабдевање технолошким водом је могуће из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу исправности пре и у току експлоатације.

Депонија комуналног отпада

Обзиром да се општина Мали Иђош укључила у систем регионалног депоновања комуналног отпада, у том контексту је потписала Споразум о формирању региона за

управање отпадом за више општина (Суботица, Сента, Кањижа и Бачка Топола). Након формирања региона за управљање отпадом, израђен је План управљања отпадом за цео регион, којим се утврђује потреба формирања мреже трасфер и сакупљачких станица у односу на положај регионалне депоније. Упоредна активност је израда Плана управљања отпадом за општине, на нивоу локалне самоуправе, који ће прецизирати начин и динамику сакупљања отпада.

Регионалним планом управљања отпадом се утврђује политика региона. У погледу рационалног и одрживог управљања отпадом, дефинишу се циљеви локалних заједница, утврђује организација и институционална структура региона и мрежа објеката (регионална депонија и трансфер станице).

Након израде Плана управљања отпадом потребно је да све јединице локалне самоуправе (односно њихови надлежни органи) донесу одлуке о усвајању овог Плана. Такође би било целисходно, с обзиром на значај проблема управљања отпадом, упутити План надлежним органима АП Војводине како у циљу њиховог информисања, тако и у циљу прибављања њиховог мишљења и начелне сагласности на овај документ. Регионални одбор ће, на основу усвојеног Плана, сачинити предлог Уговора о имплементацији Плана управљања отпадом. Предлог уговора о имплементацији регионалног плана управљања отпадом доставиће се надлежним органима локалне самоуправе на усаглашавање, након чега ће исти потписати предметни уговор.

Студијом о просторном размештају депонија на територији Војводине (које су достављене општинама) предложене су макролокације за регионалне депоније, а у складу са Правилником о критеријумима за одређивање локације и уређење депонија отпадних материја се одређује микролокација за регионалну депонију. Избор локације за депоније врши се у складу са чл. 3, 4, 5, 6 и 11 Правилника.

Правилником о критеријумима за одређивање локације и уређење депонија отпадних материја ("Службени гласник" РС, број 54/92) се утврђују, с једне стране критеријуми за одређивање локације депонија отпадних материја, а с друге стране услови за уређење депонија отпадних материја. Поред услова наведених овим Правилником, приликом избора локације треба евидентирати и посебну пажњу обратити на:

- стечене обавезе по основу важеће планске и урбанистичке документације, као и документације чија је израда у току,
- постојеће и планиране водозахвате за формирање изворишта за снабдевање становништва водом и на непосредну и ужу зону заштите изворишта,
- просторе планиране за изградњу вишенаменских микроакумулација и рибњака,
- просторе планиране за подизање система за наводњавање и одводњавање, као и за остале водопривредне објекте од значаја за шире окружење,
- просторе уз детаљну каналску мрежу,
- активне истражне просторе и експлоатацију поља неметаличних минералних сировина,
- хидрогеотермалне бушотине са њиховом заштитном зоном,
- постојећу и планирану детаљну инфраструктурну мрежу са објектима,
- појединачна стабла и групе стабала који су заштићени као природна добра,
- природна добра која уживају међународни статус,
- природна добра заштићена до 1976. године, а нису евидентирана у току израде II фазе Студије,
- станишта природних реткости од изузетног значаја,
- непокретна културна добра,
- квалитет земљишта (педолошки састав, бонитет).

У односу на положај регионалне депоније ће се формирати неколико сакупљачких станица у насељима. То су простори предвиђени за лоцирање контејнера, које ће континуирано празнити надлежна комунална организација.

Јаме-гробнице

Јаме-гробнице за нешкодљиво уклањање угинулих животиња и животињских конфискаата треба уредити на основу важећих правилника (Правилник о начину нешкодљивог уклањања и искоришћавања животињских лешева – "Службени гласник СРС", бр. 7/81 и Правилник о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла и о условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока угинућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла – "Службени гласник СФРЈ", бр. 53/89).

Бочни зидови јаме-гробнице треба да буду зидани са плочом и поклопцем који се закључава и вентилационом цеви. Плоча треба да буде издигнута од околног терена, тако да се атмосферске воде не сливају у јаму гробницу. Дубина јаме-гробнице је најмање 5 m, а дно мора да буде најмање 1 m изнад највишег нивоа подземних вода.

Израда стратешких процена

С обзиром на чињеницу да ће се даља разрада планских решења спроводити кроз израду урбанистичке документације, за све планове, орган надлежан за припрему плана може донети Одлуку о изради стратешке процене утицаја на животну средину, према критеријумима, прописаним Законом о стратешкој процени, ако се утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

Енергетски објекти

Услови за изградњу нових енергетских комплекса и објеката ће се стећи на основу одговарајућег урбанистичког плана, а у складу са условима надлежног дистрибутера и осталих који су надлежни да их издају за конкретну локацију и објекат.

Комплекс ТС 110/20 kV

- Мин. парцела за изградњу комплекса треба да буде око 70X70m;
- Објекат градити од чврстог стандардног материјала: сендвич зидови од опеке и блокова са хоризонталним и вертикалним армирано-бетонским серкложима и одговарајућом термо и хидро изолацијом. Фасаду извести у "natur" бетону и "robau" опеци. Кровна конструкција је дрвена, а кров коси, нагиб крова 30-35°. Кровни покривач – цреп;
- За потребе садржаја изградиће се армирано-бетонски стуб као носач антена. По потреби, телефонски прикључак обезбедити и са најближе насељске ТТ мреже, према условима које изда надлежно предузеће;
- Обезбедити колски прилаз објекту мин. ширине 5.0m са постојеће приступне саобраћајнице и пешачки прилаз;
- Обезбедити прикључак на водоводну и канализациону мрежу;
- Колско-манипулативне и пешачке површине извести од бетона, бехатона и сл.;
- Све неизграђене и неизбетониране површине на парцели адекватно озеленити и хортикултурно уредити;
- Око комплекса поставити ограду на сопственој парцели или на граници парцеле у договору са суседом. Врата и капије на уличној огради не могу се отварати ван регулационе линије. Мин. висина ограде је око 2,0 m.

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПРОСТОРА НА ГРАЂЕВИНСКОМ ЗЕМЉИШТУ ОПШТИНЕ МАЛИ ИЂОШ

Грађевинско земљиште у Општини чини грађевинско земљиште у насељима и грађевинско земљиште у оквиру комплекса радне зоне уз аутопут Е-75 где је планирана и посебна зона туризма, спорта и рекреације. Такође грађевинско земљиште

је и земљиште саобраћајне инфраструктуре (путни и железнички), главна каналска мрежа и комунални системи.

- За сва (три) насеља урађен је и усвојен **Генерални план Мали Иђош, Фекетић и Ловћенац**. У оквиру Одлуке о усвајању Генералног плана Мали Иђош, Фекетић и Ловћенац ("Службени лист општине Мали Иђош" 10/2005. год) дефинисане су границе грађевинских реона за свако насеље појединачно. Генералним планом Мали Иђош, Фекетић и Ловћенац дефинисана су правила за уређење и изградњу свих насељских намена и садржаја.

Просторним планом Општине и за будући плански период такође је потребна израда одговарајућег Урбанистичког плана за сва насеља.

Концепција просторне организације, опремања и уређења насеља засниваће се на:

- прилагођавању просторне организације насеља специфичним природним одликама, месним потребама и приликама,
- обезбеђењу услова за очување и развој естетских и амбијенталних вредности насеља,
- креирању флексибилних просторних решења која ће омогућити примену предложених правила за уређење и услова за изградњу,
- очувању природног, културног и историјског наслеђа, као и стварању властитог просторног идентитета, у складу са природним окружењем,
- усклађивању просторног развоја насеља са кретањем броја становника и планираним активностима у функцији побољшања услова живота и заштите животне средине.

Просторна реконструкција насеља предпоставља и потпуну инфраструктурну и комуналну опремљеност и уређење, што подразумева:

- савремену саобраћајну мрежу са свим неопходним пратећим садржајима,
- снабдевање квалитетном пијаћом водом,
- одвођење атмосферских и отпадних вода адекватним системима насељске канализације,
- формирање и унапређење система за снабдевање насеља одговарајућим врстама енергије,
- осавремењавање мреже телефонско-телеграфског саобраћаја, са свим потребним пратећим објектима,
- формирање система континуалних, одговарајуће опремљених озелењених простора, који ће бити саставни део насељског ткива,
- обезбеђење осталих потребних насељских комуналних садржаја, у складу са савременим стандардима.

Очекивани развој привредних делатности, развој мањих и средњих предузећа, иницираће бољи животни стандард и обезбедиће интензивнији развој насеља од досадашњег.

Основни планерски поступак који треба применити код одређивања будуће просторне организације насеља је зонирање. Поред основних зона – центар, становање и рад, у просторној структури сваког насеља треба резервисати простор за сваку планирану функцију насеља као и зону за потребе комуналне инфраструктуре (објекти и површине).

У сектору јавних служби, поред обавезних садржаја, пожељно је стимулисати и приватну иницијативу и развијати различите програме прилагођене особеностима подручја и локалне заједнице.

- За радну зону, правила уређења и изградње дефинисана су **Планом Генералне регулације ране зоне уз аутопут Е-75 на територије општине Мали Иђош** ("Службени лист општине Мали Иђош", бр. 3/08).

4. ОСНОВЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Зоне и објекти		На основу	
		Урбанистичког плана	Просторног плана
1. Грађевински реони насеља		•	
2. Изградња објеката у функцији пољопривредне производње	Пољопривредна домаћинства – салаши Виноградарске и воћарске куће Стакленици, пластеници Пољопривредне економије, машински парк Фарме Објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња Објекти за гајење печурки, пужева и риба Објекти намењени преради и финалној обради пољопривредних производа		• • • • • • • •
3. Изградњу објеката у функцији туризма, спорта, рекреације и заштите и др.	Објекти у функцији транзитног туризма, спорта, рекреације, образовања и културе Туристичко рекреативни комплекс Заштитни зелени појасеви Унапређење шумског земљишта и ловишта	• • •	• • •
4. Објекти у функцији производње и путне привреде	Радне зоне Путни садржаји уз државне путеве Експлоатација природних ресурса	•	• • •
5. Постојећи друмски саобраћај			•
6. Планирани друмски саобраћај		•	
7. Грађење унутар железничких коридора			•
8. Атарски путеви (главни)		•	•
9. Грађење новог или проширење железничког коридора		•	
10. Постојећа водопривредна инфраструктура			•
11. Планирана водопривредна инфраструктура		•	
12. Електроенергетска и ТТ инфраструктура		•	•
13. Термоенергетска инфраструктура		•	•
14. Комунални објекти		•	•

Израда урбанистичког плана је **обавезна** за сва насеља на територији Општине.

Одговарајући урбанистички план је **обавезан** у даљој реализацији уколико дође до преомене регулационе линије.

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА

Листа приоритетних активности се утврђује за 1.фазу имплементације Просторног плана општине Мали Иђош, за период 2010. године до 2014. године, а на основу Програма развоја општине Мали Иђош, Републички завод за развој, Београд 2008.

Демографија

- Одрживи демографски развој општине
- Активно укључивање локалне самоуправе у спровођењу популационе политике

Пољопривреда, индустрија и МСП

- Израда пољопривредне основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта;
- Развој свих видова пољопривредне производње у складу са компаративним предностима подручја и захтевима тржишта;
- Реконструкција постојећих и изградња нових заливних система;
- Развој малог агробизниса;
- Развој прехранбене индустрије, грађевинарства и др.
- Развој малих и средњих предузећа,
- Стварање услова за повећање степена запослености у насељима, у циљу задржавања најпродуктивнијег дела радног контингента становништва.

Туризам

- Развој културно манифестационог и етно-сеоског туризма (Катаи салаш и Етно кућа).
- Развој транзитног туризма дуж најважнијих транзитних праваца на простору општине.
- Развој спорско рекреативног туризма (туристичко рекреативна комплекс у зони аутопута).
- Развој ловног туризма.
- Изградња смештајних капацитета.

Социјалне активности и јавне службе

- Формирање центра за социјални рад у Малом Иђошу
- Изградња домове за стара лица у свим насељима општине
- Отварање дневних боравака за особе са посебним потребама
- Отварање склоништа и прихватишта
- Изградити предшколске установе у Ловћенцу и Фекетићу
- Обезбедити простор за образовање одраслих особа са инвалидитетом.

Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Свеобухватни будући развој простора општине Мали Иђош зависи и од укупног будућег развоја Војводине, због великог обима финансијског ангажовања ради реализације свих активности предвиђених овим Планом. Да би установили прагове реализације дајемо редослед приоритетних активности за имплементацију у домену саобраћајне инфраструктуре:

- прва фаза реализације стратешких одређења у домену саобраћаја била би изградња обилазнице око Малог Иђоша (као сегмент будућег државног пута II реда у дужини од ~ 9,5 km). У току израде просторно планске документације узето је у обзир решење које је вредновано кроз ГП Мали Иђош, Фекетић и Ловћенац уз прилагођавање новим развојним плановима општине (радна зона) и диспозицији новог моста Ада-Падеј. Важан сегмент саобраћајне матрице општине су и општински путеви које је потребно прилагодити новим захтевима доступности и опслуживања (изградња и реконструкција).
- Реализација изградње леве-јужне траке ауто-пута Е-75 (и петље Мали Иђош), такође се може узети као приоритетна активност, али динамика њене реализације је у надлежности Републике.

Водопривредна инфраструктура

- Реконструкција водозавода и дотрајале мреже у насељима у циљу смањења губитака и изградња неопходног броја бунара.
- У насељу Мали Иђош у првој фази потребно је бушење два висококапацитетна бунара и њихово опремање фреквентним регулатором.
- Заменом око 42 km водоводне мреже која је једним делом застарела, или је недовољног пречника постићи ће се константан притисак свих потрошача, без обзира на годишње доба.
- Даља изградња канализације и пречистача отпадних вода у сва три насеља.
- Санирање постојећег стања у циљу заштите животне средине.
- Квалитетније и свеобухватније одржавање постојећих водопривредних објеката.
- Изградња водопривредних објеката (акумулација и канал).
- Изградња дренажних система и система за наводњавање.

Електроенергетска инфраструктура

- Реконструкција постојеће електроенергетске мреже;
- Реконструкција постојеће 10 kV електроенергетске мреже, ТС 35/10 kV и 10/0,4 kV за рад на 20 kV напонском нивоу;
- Изградња ТС 110/20 kV "Мали Иђош".

Телекомуникациона инфраструктура

- Потпуна дигитализација телефонских централа и изградња оптичких спојних путева до свих крајњих централа и садржаја у атару.
- Изградња базних радио-станица мобилних телекомуникација и кабловског система за дистрибуцију радио, ТВ сигнала и интернета у свим насељима, односно широкопојасне телекомуникационе мреже.

Термоенергетска инфраструктура

- Изградња гасовода за снабдевање планиране радне зоне уз аутопут Е-75;
- Детаљна геолошка истраживања територије Општине ради утврђивања количине и квалитета потенцијала хидрогеотермалне воде.

Шумско земљиште, ваншумско зеленило и лов

- Повећање површина под шумама и унапређење стања постојећих шума;
- формирање мреже ваншумског зеленила на територији Општине у оквиру пољопривредног земљишта, путне и каналске мреже ради заштите од ветра, побољшања осталих климатских услова и доприноса повећању укупне шумовитости општине;
- побољшање услова станишта дивљачи и развој ловног туризма.

Заштита природних добара

- Заштита подручја предвиђених за заштиту и станишта природних реткости на територији Општине.

Заштита непокретних културних добара

- Реконструкција и обнова непокретних културних добара: Каштел Пеце, салаш Пап железничке станице у Малом Иђошу и Ловћенцу, попис старих пољопривредних машина на имању Верешбарањи и др.

Заштита и унапређење животне средине

- Израда ЛЕАП-а општине;
- Формирање јединственог катастра загађивача на територији Општине;
- Успостављање мониторинга квалитета параметара стања животне средине;
- Санација и рекултивација напуштених и дивљих депонија комуналног отпада;
- Обезбеђење одговарајућих мера заштите на постојећој општинској депонији и сточном гробљу који имају функцију привремених локација у складу са Пројектом;
- Укључивање Општине у систем регионалног депоновања комуналног отпада;
- Након формирања регионалне депоније неопходна је санација и рекултивација постојеће општинске локације депоније комуналног отпада.

2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА

У имплементацији Плана учествују:

- Општина Мали Иђош
- Министарство животне средине и просторног планирања,
- Министарство рударства и енергетике,
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде,
- Министарство за инфраструктуру,
- Покрајински секретаријат за пољопривреду,
- Фонд за развој Републике Србије,
- Фонд за развој АП Војводине,
- ЈП Пuteви Србије – Београд,
- ЈП Железнице Србије, Београд,
- ЈВП "Воде Војводине",
- Завод за заштиту природе Србије, Радна јединица у Новом Саду,
- Међуопштински завод за заштиту споменика културе, Суботица,
- Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије ДОО Електровојводина Нови Сад, Електродистрибуција "Суботица", Суботица
- Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој, Нови Сад.

Средства за финансирање активности на имплементацији просторног плана, обезбедиће се из Средства Републике Србије, АП Војводине, општине Мали Иђош, посебних фондова, могућих концесионара, иностраних донатора и спонзора, као и средстава грађана, корисника и инвеститора на подручју обухвата Плана.

3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА

Важећи документи

Основни плански документ вишег реда, на коме је заснована израда Плана, је Просторни план Републике Србије, као и Просторног плана подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75 Суботица-Београд (Батајница), чије су одредбе у потпуности испоштоване у контексту просторних решења за подручје општине Мали Иђош, основних начела и услова за уређење и изградњу и критеријума за заштиту природних добара и заштиту животне средине, основних смерница за коришћење и уређење шума и шумског земљишта и дефинисања коридора основних инфраструктурних система.

Поред тога су коришћени закони, правилници, стратегије, студије, као и развојни програми: Национална стратегија управљања отпадом, Програм развоја општине Мали Иђош, за период од 2008-2012. године, Републички завод за развој, Београд 2008.

Важећа урбанистичка документација је такође испоштована у контексту реализације основног циља израде Плана, а то је оптимална организација и одрживи развој простора обраде.

Нови документи

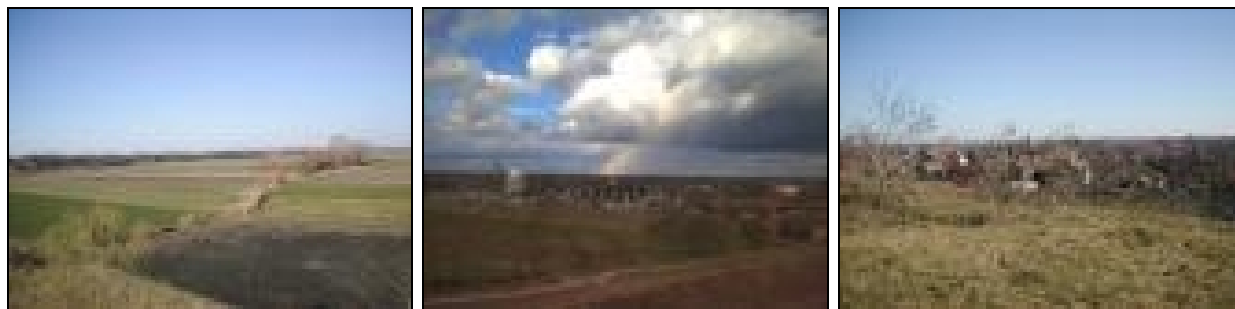
Даља разрада Просторног плана општине вршиће се израдом одговарајуће урбанистичке документације, а у складу са Законом и смерницама датим овим Планом:

- урбанистички планови за:
- објекте у функцији туризма, спорта, рекреације, образовања и културе,
- туристичко рекреативни комплекс,
- нове инфраструктурне коридоре и др.

Најмање сваке четири године потребно је извршити проверу решења и утврдити потребу за израдом Измена и допуна урбанистичког плана за сва насеља општине.

Овај План ће се спроводити и уграђивањем његових одредби у:

- планове и програме републичких дирекција (за развој, геолошка истраживања, пољопривреду, шумарство, екологију, путеве и др.)
- посебне планове, програме, пројекте и основе за поједине области (уређење пољопривредног и шумског земљишта, рекултивација деградираног земљишта, заштита животне средине и др.).

VI ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Општинска управа Мали Иђош ће пратити примену Просторног плана, посебно прве етапе имплементације Плана о коме ће сачинити Извештај. Саставни део Извештаја је оцена спровођења Плана, са евентуалним делом измене и допуне Плана.

На основу Извештаја из претходног става, Скупштина општине Мали Иђош ће утврђивати потребу да се приступи измени и допуни Просторног плана.

Просторни план општине Мали Иђош се потписује, оверава и архивира у складу са Законом о планирању и изградњи.

Просторни план општине Мали Иђош је израђен у 6 (шест) примерка у аналогном и 6 (шест) примерака у дигиталном облику.

Један примерак донетог, потписаног и овереног *Просторног плана општине Мали Иђош* у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у архиви Скупштине општине.

Три примерка донетог, потписаног и овереног *Просторног плана општине Мали Иђош* у аналогном облику и три примерка у дигиталном облику чувају се у општинском органу управе надлежном за спровођење плана.

Један примерак донетог, потписаног и овереног *Просторног плана општине Мали Иђош* у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у ЈП "Заводу за урбанизам Војводине" Нови Сад, Железничка 6/III.

Један примерак донетог, потписаног и овереног *Просторног плана општине Мали Иђош* у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у Министарству надлежном за послове урбанизма.

Просторни план општине Мали Иђош ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу општине Мали Иђош".

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
општина Мали Иђош
Скупштина општине Мали Иђош